

НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

ХУБАВИ
СТАРИ
КАЗКИ =
ПРИ

ИЗДАВА СТ. АТАНАСОВЪ - СОФИЯ

ПРИКАЗКИ ОТЪ ЦЪЛЪ СВѢТЪ
ПРЕРАЗКАЗАНИ ОТЪ НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

№ 18

ХУБАВИ
СТАРИ ПРИКАЗКИ

ИЗДАВА СТ. АТАНАСОВЪ — СОФИЯ
ул. Неофитъ Рилски, 36

ПРИКАЖНИ ОТО ПРАВО СЪДЪЛЪ
ПРОМЪЛЪ А ДЪЛЪ ОТО БЪЛЪЛЪЛЪ ДЪЛЪЛЪЛЪ

М. М.

Х. У. Б. В. Н.
С. Т. А. Р. П. П. Р. И. К. А. З. К. И.

1888

Печатница С. М. Стайковъ — София

Княгиня-магьосница

нѣмска приказка

Единъ царъ ималъ петнадесетъ сина. Тѣ били свадливи. Още додето билъ живъ баща имъ, почнали да се каратъ, какъ да си раздѣлятъ царството. По-големитѣ искали по-просторни области, а на малкитѣ давали малки кжсове земя. За най-малкия синъ не оставало нищо. Макаръ че тоя дѣлежъ ставалъ на шега, най-малкиятъ князь се ядосалъ. Той казалъ на баща си, че не иска да остане при своитѣ братя, а желае да трѣгне по свѣта — да си дири щастieto. Въ начало царьтъ го не пускалъ, но синьтъ настоявалъ толкова много, че най-сетне бащата се съгласилъ.

Князьтъ трѣгналъ на пжтъ. Следъ дълго странствуване и много приключения, той стигналъ въ двореца на единъ великанъ. Постжпилъ на служба при него. Великаньтъ ималъ кози, които пасѣлъ самъ. Тѣ не били обикновени кози: едри били колкото елени. Всѣка давала по десетъ литра млѣко на день. На зараньта, когато повелъ козитѣ да ги пасе, великаньтъ казалъ на княза:

— Днесъ ще изчистишъ обора. Друга работа ти не давамъ, за да разберешъ, че си попадналъ при добъръ господаръ. Но ще изчистишъ обора добре: да свѣти отъ чистота.

— На драго сърдце, — казалъ царскиятъ синъ.

— И друго нѣщо ще ти кажа. Добре запомни, че не бива ди влизашъ въ стайтъ, които сж разположени задъ твоята спалня. Инакъ ще те накажа съ смъртъ.

И великаньтъ отвелъ козитѣ на паша. Князьтъ си казалъ:

— Наистина, моятъ господаръ е много добъръ. Но нѣма защо да бързамъ. Има време. За половина часъ ще му изчистя обора.

И той трѣгналъ да се разхожда изъ двореца, като си свиркалъ и тананикалъ. Когато стигналъ до една отъ стайтъ, въ които му било забранено да влиза, той се спрѣлъ и си казалъ:

— Не е зле да надзърна, все пакъ, въ тия стаи, каквото и да казва исполинътъ. Навѣрно, въ тѣхъ има нѣщо любопитно, което би трѣбвало да видя, но могатъ господарь го крие.

Той влѣзълъ въ първата стая. Тамъ врѣлъ единъ закаченъ котелъ, но подъ него нѣмало огънь. Какво ли има въ него? нѣкаква лъскава вода. Князътъ си потопилъ единъ кичоръ отъ косата въ котела. Кичорътъ станалъ като медъ.

— Вкусна е тая чорба, — си казалъ момъкътъ. — Който срѣбне отъ нея, ще му порастне медна човка.

Сетне влѣзълъ въ друга стая. И тамъ кипѣлъ котелъ: и подъ него нѣмало огънь.

— Да опитамъ и това вариво! — рекълъ князътъ.

Потопилъ си другъ кичоръ въ течността. Кичорътъ се посребрилъ.

— Скъпа е тая супа, — си казалъ момъкътъ. — У насъ не готвятъ такава супа.

Влѣзълъ въ трета стая. Тамъ сжщо врѣлъ голѣмъ котелъ. И подъ него нѣмало никакъвъ огънь. Като си потопилъ единъ кичоръ отъ косата въ течността, князътъ видѣлъ, че кичорътъ се е позлатилъ.

— Бива си я и тая чорба, — си казалъ князътъ. — Ако се топна цѣлъ въ нея, нито татко ще ме познае, нито братята ми. Ще стана цѣлъ златенъ, като нѣкоя статуя. Само ме е страхъ да не би да се сваря.

Излѣзълъ и отъ тая стая. Имало още една. Тамъ пъкъ що ли се намира? Щомъ въ тази стая ври злато, навѣрно въ другата ще се топятъ алмази. Князътъ влѣзълъ въ последната стая. Тамъ нѣмало котелъ, но на една пейка седѣла хубава мома и плетѣла златни дантели, които украсявала съ бисеръ.

— Ти си много хубава, — рекълъ князътъ. — Какъ ти е името? Отде си? Защо си затворена въ тази стая?

Момата отвърнала:

— Името ми е Изолда. Азъ съмъ царска дъщеря. Исполинътъ, чиито е тоя дворецъ, ме грабна преди година и ме затвори тука. Той ме научи на разни магии. Иска да ме омжжи за своя синъ, който странствува далече по свѣта.

— Че защо не избѣгашъ? Защо търпишъ това позорно робство?

— Да избѣгамъ ли? Често съмъ мислила за бѣгство, но отъ исполина не може да избѣга никой. Той ще го настигне и ще го разкъса. Неговитѣ слуги сж страшни. Не си ли ги виждалъ?

— Не съмъ, защото съмъ едва отъ снощи на служба при него. И азъ съмъ царски синъ. Тръгнахъ по приключения и попаднахъ въ тоя дворець. Изглежда, че исполинътъ е добъръ човѣкъ.

— Ще му видишъ следъ день—два добротата. Богъ да ти е на помощъ. При ужасенъ господаръ си изпадналъ. Той е човѣкоядецъ.

— Нима? А мене се стори много любезенъ човѣкъ. И никакъ ме не претоварва съ работа. За днесъ, да речемъ, ми е възложилъ само да изчистя обора, а то е работа за половина часъ най-много.

— Тѣй ли си мислишъ? Имашъ грѣшка.

— Ба, азъ съмъ чистилъ много пжти бащината си конюшна, та знамъ.

— Но тоя оборъ е малко по-другъ. Въ него живѣятъ огнени коне, желѣзни крави и медни кози, едри като елени. Ако почнешъ да чистишъ обора, както си знаешъ, на мѣстото на всѣка лопата торъ, що си изхвърлилъ, ще се яватъ десетъ нови. Ще се съсипешъ отъ работа и пакъ не ще свършишъ нищо. Тогава исполинътъ ще те изеде. Затова ти е далъ такава мъчна работа.

— А какъ да я свърша?

— Ще ти кажа. Обърни лопатата и чисти съ дрѣжката. Тогава торътъ ще се изгуби самичѣкъ.

Благодаря ти. Ще направя както ми казвашъ.

Той прекаралъ при момата цѣлия день. Приказвали си, шегували се. И двамата намѣрили, че сж лика прелика. Сгодили се и решили да избѣгатъ заедно и да се оженятъ. Когато се свечерило, момата напомнила на княза, че го чака работа. Той излѣзълъ неохотно, ала нѣмало що да прави: трѣбвало да изчисти обора на исполина. По старъ навикъ, той почналъ да гребе, както си знае, но видѣлъ, че за две-три минути торътъ нарастналъ и изпълнилъ обора чакъ до потона. И князътъ обърналъ лопатата. Като почналъ да чисти съ дрѣжката, торътъ се изведнажъ стопилъ и изчезналъ кой знае кжде. Оборътъ свѣтналъ отъ чистота.

Като си свършилъ работата, момъкътъ се върналъ

въ стаята си и почналъ отново да си тананика и под, свирква. Върналъ се и великанътъ съ своитѣ кози-крави и коне.

— Е, какъ е? Очисти ли обора ми, юначе?

— Очистихъ го, но много мжно — да си призна. Колкото чистишъ, повече се мърси. Сякашъ отъ земята никнѣше тоя проклетъ торъ. Едва преди малко успѣхъ да го изчистя.

— Изглежда, че не си го изчистилъ.

— Иди вижъ!

— Ще видя, разбира се.

Отишълъ великанътъ въ обора и се почудилъ: сякашъ нѣкой е измилъ пода — толкова билъ чистъ. Върналъ се и казалъ на ратая си:

— Ти, приятельо, навѣрно си приказвалъ съ моята дъщеря-магьосницата. Тя те е научила, какъ да очистишъ обора. Самъ не би се досѣтилъ никога.

— Дъщеря ти ли? Коя е тя, господарьо? Хубава ли е, или грозна? Магьосницитѣ сж обикновено страшно грозни жени. Много бихъ искалъ да видя дъщеря ти.

— Ще я видишъ по-рано, отколкото ти се иска, — казалъ исполинътъ.

Седнали да вечерятъ. Вечерята била разкошна; трѣбва да се признае, че тоя исполинъ обичалъ да си угажда.

На сутринята той отново извелъ своитѣ добичета, а на ратая си поржчалъ да прибере коня му отъ ливадата и да го настани въ обора.

— За днесъ нѣмашъ друга работа. Щомъ доведешъ коня, свободенъ си. Но пакъ ти казвамъ, че не бива да влизашъ въ ония стаи. Не ме ли послушашъ, ще те убия: такъвъ е моятъ законъ.

— Много сж ми дотрѣбвали твоитѣ стаи! — рекълъ момъкътъ. — Никакъ не любопитствувамъ да узная, що има вътре.

— Тѣй казваха и други преди тебе, но престъпиха заповѣдта ми и платиха за своето непокорство съ главитѣ си. Отваряй си очитѣ! Азъ съмъ много добъръ господаръ и при мене ще научишъ много нѣщо, което другъ не би можалъ да ти каже, само ако ме слушашъ.

Когато исполинътъ излѣзълъ, момъкътъ си рекълъ:

— Разбира се, че ти си много добъръ господарь, но почва да ме хваща страхъ отъ добротата ти. Предпочитамъ да прекарамъ единъ часъ при момата, отколкото цѣль денъ при тебе. Най-сетне, въпрѣки твоята забрана, мисля, че имамъ това право, защото — ако ти казвашъ, че ти била дъщеря, — азъ мога съ погълъмо право да кажа, че ми е годеница.

Той отминалъ стаитѣ съ котлитѣ и влѣзълъ въ оная, дето била княгинята.

— Добро утро, миличка.

— Далъ Богъ добро, миличкѣ. За днесъ каква работа ти отреди нашиятъ господарь?

— Слава Богу, днесъ работата е съвсемъ лесна: за петъ минути ще я свърша. Поржча ми само да му доведе коня отъ ливадата и да го вържа въ обора.

— Ама, че лесна работа! Ти не можешъ направи това.

— Че защо? Малко ли коне съмъ обуздавалъ при баща си? Да не мислишъ, че е кой знае какво изкуство? Такива луди коне съмъ обуздавалъ, че всички ми сж се чудили.

— Вървамъ, миличкѣ, но тоя конь не е като другитѣ. Когато те види, че се приближавашъ къмъ него, той ще се затича право къмъ тебе и ще почне да изригва отъ устата и ноздритѣ си пламъци, които изгарятъ като пламтяща смола. Ще станешъ на вжгленъ.

— Хайде, де! Че нима има такива коне?

— Други нѣма, но тоя е такъвъ. Той е най-младиятъ жребецъ отъ огненитѣ коне на великана.

— Що да направя тогава? Нѣма ли срѣдство?

— Има. Ще вземешъ ей оная юзда, която виси тамъ, задъ вратата, и още отдалекъ ще му я метнешъ на главата. Тогава коньтъ ще се укроти изведнѣжъ. Дето щешъ го води после.

— Много ти благодаря, миличка. Тъкмо тѣй ще направя.

И тоя день момъкътъ прекаралъ при момата. Той забравилъ, че исполинътъ му е възложилъ работа. Но когато почнало да се свечерява, девойката му напѣмнила, че трѣбва да доведе коня, защото великанътъ скоро ще се върне.

Князьтъ взелъ юздата и отишълъ на ливадата. Коньтъ, щомъ го видѣлъ, се затичалъ къмъ него. Отъ

ноздритѣ и устата му излизали дълги зелени пламъци, а очитѣ му горѣли. Той цѣлъ прѣхтѣлъ и скърцалъ съ жбѣи, сякашъ се готви да разкъса княза. Но мѣкътъ го дочакалъ да се приближи съ зинала уста и му хвърлилъ жбалеца на юздата между жбитѣ. Всичко било свършено. Конятъ се спрѣлъ. Отъ ноздритѣ му не излизалъ вече огънь. Той погледналъ покорно княза. Лесно било да се отведе въ конюшната.

Ратаятъ се върналъ и почналъ да се разхожда по стаята, подсвирквайки си отъ удоволствие. Скоро следъ това се върналъ исполинътъ.

— Вкара ли коня въ обора, юначе?

— Вкарахъ го, господарю, но съ много голѣма мжка. Че то не е конь, като конь, ами огнена буря. Страшна работа! Откъде имашъ такъвъ конь? Той щѣше насмалко да ме превърне на пепель. Добре, че ми дойде на умъ да му хвърля юздата отдалече въ устата.

— Истина ли казвашъ? Доведе ли го?

— Разбира се, господарю. Върви, та вижъ!

— Ще отида.

Влѣзълъ исполинътъ въ обора. Конятъ билъ на истина тамъ. Той ядѣлъ кротко емчикъ. Върналъ се великанътъ въ стаята и казалъ на ратая си:

— Ти май си се срещналъ съ моята хубава дъщеря, магъосницата. Другъ никой не би можалъ да ти даде такъвъ умъ. Само тя знае, що правятъ конетѣ ми и какъ се обуздаватъ.

— Ба, за много простъ ме мислишъ, ако смѣташъ, че не бихъ могълъ да обуздая единъ конь, какъвто и и да е той. Но да си кажа право — азъ почнахъ много да любопитствувамъ: иска ми се да видя твоята дъщеря, за която говоришъ вече два пжти. Отведи ме при нея, най-сетне!

— Бжди спокоенъ! Ще те отведа, дори по-рано, отколкото би желалъ.

На другата сутринъ великанътъ пакъ подкаралъ козитѣ, конетѣ и кравитѣ си, а на момъка рекълъ:

— Тоя день ще ти дамъ още по-лесна работа, за да видишъ, при колко добъръ господаръ си попадналъ

— Надявамъ се, господарю. Азъ вече разбрахъ твоята голѣма доброта. Ти си добъръ, като нѣкой светия. Каква работа ще ми дадешъ?

— Ще отидешъ въ пкъла и ще ми донесешъ отъ тамъ горящо съкровище. Като направишъ това, можешъ да се излежавашъ колкото ти душа иска. Разбери, най-после, че нѣма да намѣришъ никжде по-добъръ господарь отъ мене.

— Това е съвсемъ право, господарьо, но кажи ми, какъ да отида въ пкъла. Ако мислишъ, че ме е страхъ отъ дяволитѣ, имашъ грѣшка. Но азъ не знамъ, кой пжтъ води натамъ.

— Кой пжтъ ли? Не знаешъ ли, че всички пжтища водятъ къмъ пкъла?

— Вижъ, това не знаехъ. Пръвъ пжтъ го чувамъ.

Когато исполинътъ си тръгналъ, князътъ почналъ да се разхожда насамъ-натамъ и да си дума угрижено:

— Че си добъръ, добъръ си: въ това не може да има никакво съмнение. Но ти ми давашъ да върша много трудни работи. Откжде се сѣти да ме пратишъ чакъ въ преизподнята — да ти нося отъ тамъ пламтящо съкровище? Много ми е притрѣбвало твоего съкровище! Вижъ, по-скоро бихъ отишълъ при своята годеница. Когато съмъ край нея, времето минава много бързо и приятно. А дали ще отивамъ изобщо въ пкъла, това не мога още да кажа.

Той влѣзълъ при годеницата си. Тя го запитала, каква работа му е възложилъ тоя день исполинътъ.

— Остави се, миличка! Кара ме да му донеса нѣкакво горящо съкровище чакъ отъ пкъла.

— Какъ мислишъ да направишъ това?

— Никакъ не мисля да го направя. Преди всичко, не знамъ, какъ да отида въ пкъла.

— Не, ти трѣбва да отидешъ и да донесешъ горящо съкровище. Иначе исполинътъ ще те убие още довчера.

— Но, преди всичко, не знамъ, по кой пжтъ се отива въ пкъла.

— Ще ти кажа. Ти ще отидешъ при скалитѣ, които сж отвждъ ливадата. Ще видишъ тамъ единъ желѣзенъ боздуганъ. Ще го вземешъ и ще ударишъ най-високата скала. Тя ще се пукне и ти ще влѣзешъ презъ пукнатината. Като повървишъ навжтре, ще те срещне червенъ човѣкъ, който бѣлва огънь. Ти ще се пазишъ да го не погледнешъ въ лицето. Като те запита,

защо си дошъл, ще му кажеш, че те праща исполинът да му отнесеш горящо съкровище. После той ще те запита, колко искаш, а ти ще му отговориш: „Колкото мога да понеса.“ Това е то.

— Добре, благодаря ти, че ме научи. Ще постъпя, както ми казваш.

Денът минавалъ въ сладки приказки. Но когато почнало да се свечерява, момата казала на годеника си, че е вече време да изпълни поржчката на исполина. Момъкът отишълъ при скалитѣ и направилъ, каквото му била казала девойката. Когато влѣзълъ въ подземието и срещналъ червения човѣкъ, навелъ си очитѣ, за да го не погледне въ лицето. Тогава човѣкътъ престаналъ да бѣлва пламъци и запиталъ княза, що желае.

— Азъ съмъ ратай на исполина, — рекълъ момъкътъ. — Моятъ господарь ме праща да му отнеса горящо съкровище.

— Ще ти дамъ, — рекълъ червениятъ мжжъ. — Кажй ми само колко искашъ: много ли, или малко?

— Ни много, ни малко: тъкмо колко мога да понеса.

— Добре, че не поиска цѣлъ товаръ. Другитѣ преди тебе правѣха тъй и съкровището ги изгаряше. Ти си разуменъ. Ела следъ мене.

Червениятъ мжжъ отвелъ княза въ вжтрешността на планината. Тамъ имало огромно езеро съ разтопено злато. Наизлѣзли малки червени човѣчета. Мжжътъ имъ заповѣдалъ да отмѣрятъ на момъка толкова злато колкото би можалъ да понесе.

— Той е силенъ, — рекли джуджетата. — Може да понесе и цѣлъ товаръ.

— Не, — рекълъ мжжътъ, — не е чакъ до толкова силенъ. Гледайте да го не претоварите.

Напълнили една торба съ течно злато и я дали на княза. Тя тежела доста, но момъкътъ можалъ да я носи. Вдигналъ я и я отнесълъ въ двореца. Дошълъ великанътъ.

— Ходи ли въ пѣкъла, юначе?

— Ей сега се върнахъ отъ тамъ, господарьо. Цѣлъ день съмъ се луталъ, додето намѣря пжтя.

— Ами донесе ли горящо съкровище?

— Донесохъ, но много си изпатихъ, господарьо. Защо ми не каза, че имало пазачъ, който бълва пламъци?

— Кжде остави съкровището?

— Ето го тамъ, предъ вратата.

Великанътъ излѣзълъ да види съкровището. Торбата била тъй препълнена, че — като я развързалъ — златото потекло отъ нея.

— Ти, навѣрно, си приказвалъ съ моята дъщеря, юначе, — рекълъ той на княза. — Никой другъ не би можалъ да ти посочи пжтя къмъ пкъъла и да ти каже, що да направишъ, като отидешъ тамъ.

— Съ твоята дъщеря ли? Кога, най-сетне, ще ме удостоишъ съ честъта да видя твоята дъщеря, за която приказвашъ всѣки день? Постоянно слушамъ да ми се говори за нея, а още не съмъ я видѣлъ.

— Утре ще я видишъ.

— Наистина ли, господарьо?

— Наистина. Ще те отведа при нея още утре.

— А защо не днесъ?

— Защото днесъ имамъ богата вечеря.

— Не разбирамъ, що искашъ да кажешъ.

— Утре ще разберешъ.

На другата сутринъ великанътъ отвелъ момъка при княгинята-магьосница.

— Дъще, — рекълъ, — ще ми заколишъ овена и ще го сваришъ въ най-голѣмия котелъ. Ти се досѣщашъ, за кой овенъ ми е думата. Щомъ се свари чорбата, ще ме извикашъ.

И той легналъ да спи на пейката. Сънътъ му билъ дълбокъ. Исполинътъ хъркалъ толкова силно, че се разтърсвала цѣлата земя. Момата направила знакъ на княза да мълчи. После взела ножа, що ѝ билъ донесълъ исполинътъ, и съ него порѣзала кутлето на княза. Отъ прѣста капнали три капки кръвъ на пейката. Следъ това девойката насъбрала всички скжсани обувки и ремъци, що имало въ двореца, и ги турила въ котела да вратъ. Най-последъ взела шѣпа златенъ пѣсѣкъ, буца каменна соль, стъкло съ вода, една златна ябълка и два златни лешника и направила знакъ на момъка да трѣгне съ нея. Тѣ излѣзли отъ замъка и бързо се запжтили къмъ оная страна, дето се намирала столицата на царя.

Стигнаха до едно море. Момата духнала едно гължбово перо, което видѣла на брѣга; то паднало въ водата и се превърнало на корабъ. Качили се и заплували по морето.

Въ това време исполинътъ още спѣлъ. Трѣбва да знаете, че исполинитѣ спятъ дълго. Но колкото дълго и да спалъ, най-после се събудилъ, протегналъ се на пейката и попиталъ — още съненъ — момата:

— Готова ли е чорбата?

— Току що сложихъ месото, — отвърнала първата капка кръвъ.

Исполинътъ се обърналъ на другата страна и заспалъ отново. Тоя пътъ сънътъ му билъ по-късъ, защото му се ядѣло. Събудилъ се и запиталъ отново:

— Още ли не е станало ястието?

— Ври, ври. Скоро ще стане, — отговорила втората капка кръвъ.

Великанътъ заспалъ пакъ. Той билъ спокоенъ, защото си мислѣлъ, че магьосницата е заклала княза и го е сложила въ котела; той билъ увѣренъ, че чува нейния гласъ, а не гласа на омагьосаната кръвъ.

Като поспалъ още малко, той запиталъ въ просьница:

— Не стана ли, най-сетне, тая проклета чорба? До кога ще я чакамъ?

— Готова е, готова, — обадила се третата капка кръвъ.

Великанътъ станалъ и почналъ да си търка очитѣ, защото не видѣлъ въ стаята никого. Повикалъ момата, но ничий гласъ му се не обадилъ.

— Ахъ, тая непослушна мома! — рекълъ той. — Не я свърта на едно мѣсто. Пакъ е излѣзла нѣкъде. А преди малко ми се обади.

Той взелъ една лъжица и гребналъ отъ чорбата, както врѣла още на огъня.

— Ехъ, че жилаво месо! Никога не бихъ си помислилъ, че месото на князетѣ е толкова тегаво. Но къде сж коститѣ? Азъ обичамъ да смуча сваренъ мозъкъ.

Дълго бъркалъ той въ котела, но не видѣлъ ни една костъ. Тогава разбралъ, че сж го измамили, защото и въ стаята се не виждали никъде човѣшки кости.

Великанътъ скочилъ и отишълъ въ конюшната. Яхналъ се на она конь, който бълвалъ пламъци, и се впусналъ да гони избѣгалитѣ. Коньтъ билъ толкова бръзъ, че скоро стигналъ до морето. Князътъ и княгинята още плували съ своя корабъ и великанътъ ги видѣлъ. Неговиятъ конь, обаче, се боялъ отъ вода.

— И това ще се нареди, — си казалъ спокойно исполинътъ.

И надалъ силенъ викъ, та го чули чакъ отвждъ морето:

— Ей, моресмукачоооо! Ела тукъ, по-скоро ела тукъ!

Дошълъ единъ отъ слугитѣ на великана: той билъ едъръ, корместъ, съ голѣма уста.

— Я изсмучи морето, да мина отвжде!

Моресмукачътъ легналъ на брѣга, поелъ три глѣтки и изсмучалъ морето: водата намалѣла дотолкова, че исполинътъ можелъ вече да нагази съ коня си. Той полетѣлъ да гони избѣгалитѣ и скоро щѣлъ да ги настигне. Но момата хвърлила буцата соль и отведнѣжъ се явила огромна планина, която преградила пѣтя на великана. Той се спрѣлъ. Моресмукачътъ не можелъ да му помогне. Но той ималъ и други слуги. Спрѣлъ се съ коня и извикалъ, колкото му гласъ държи:

— Скалопробивачоооо! Ела по-скоро, ела по-скоро!

Дошълъ единъ високъ и сухъ мжжъ, който носѣлъ голѣмъ свределъ.

— Какво ще заповѣдашъ, господарю?

— Пробий по-скоро тая планина, за да мога да мина съ коня презъ нея!

Скалопробивачътъ почналъ да работи. Скоро планината била пробита. Исполинътъ миналъ презъ пробития ходъ и видѣлъ, че момата и момъкътъ сж вече близо до другия брѣгъ. Той щѣлъ да ги настигне, но княгинята изсипала водата отъ стѣклото и морето се напълнило пакъ. Коньтъ на исполина почналъ отъ ядъ да бълва силни пламъци, но водата ги гасѣла, а това го ядосвало още повече. Той побѣснѣлъ и хвърлилъ господаря си въ морето. Заедно съ него се удавилъ и той.

Момъкътъ и момата излѣзли на брѣга и седнали да си починатъ. Следъ нѣколко деня пѣтъ, тѣ стигнали до една гора. Отвждъ нея била столицата на царя. По-

срѣдъ гората князътъ казалъ на годеницата си:

— Близо сме до бащиния ми дворецъ. Но за князъ, като мене, и за княгиня, като тебе, не е прилично да отидемъ тамъ пешкомъ и то такива одърпани-опърпани отъ дългия пжтъ. Ще те скрия тукъ, въ гората, и ще отида да докарамъ колесница съ осемъ коня, да се качишъ на нея. Ще ти донеса и празднична прѣмена, да се облѣчешъ, та да ни се не смѣятъ хората. Най-много ме е страхъ отъ братята ми. Каквито сж подигравачи! Азъ ще се върна подиръ два-три часа.

— Моля ти се, не прави това! — рекла момата. — Щомъ стигнешъ въ бащиния си дворецъ, ти ще ме забравишъ.

— Какъ мога да те забравя? — викналъ момъкътъ. — Че нали ти си ми спасила живота? Нали заедно прекарахме толкова несгоди и се борихме съ толкова прѣчки? И нали се толкова обичаме? Мога ли да те забравя?

— Ако много настоявашъ, — рекла момата, — отиди въ двореца, но недей приказва съ никого. Върви право въ конюшната и впрегни колесницата, па препусни бързо насамъ. Хората сж много любопитни. Твоитѣ близки ще те наобиколятъ и ще почнатъ да те разпитватъ, но ти се престори, че ги и не виждашъ. И — главното е това — недей хапва ни хапка отъ онова, което ще ти дадатъ, каквото и да е то. Както си ме слушалъ до сега, послушай ме и тоя пжтъ.

— Разбира се, че ще те послушамъ. Ще направя тъкмо тъй, както ми казвашъ.

Но когато князътъ пристигналъ въ двореца, оказало се, че най-голѣмиятъ му братъ ще се жени въ сжщия день. Дворецътъ билъ пълень съ гости. Всички наобиколили княза и почнали да го разпитватъ, кжде се е губилъ толкова време. Тѣ били увѣрени, че е побързалъ да дойде за братовата си сватба, и го повели къмъ двореца. Но той се правѣлъ, че ги не забелязва. Отишълъ въ обора, изкаралъ конетѣ и почналъ да ги впрѣга. Като видѣли, че не ще принудятъ брата си да влѣзе въ двореца, князетѣ заповѣдали на слугитѣ да му изнесатъ на двора най-хубавитѣ ястия и пития, дано го задържатъ за сватбата. Момъкътъ, обаче, не пожелалъ нито да хапне, нито да пийне. Тогава братовчедката на булката — млада и хубава девойка, която ха-

ресала княза, още щомъ го видѣла, — търкулнала една ябълка и каза:

— Ти си навѣрно огладнѣлъ и ожаднѣлъ отъ дългия пжтъ. Като не щешъ нищо друго, вкуси отъ тази ябълка. Вижъ я, каква е червена!

— Вземи, вземи ябълката! — викнали братята му. — Недей оскърбява поне това момиче, както оскърби насъ! Бива ли князь да постъпва така?

Момъкътъ взелъ ябълката и хапналъ отъ нея, колкото да угоди на момичето. Но още подиръ първата хапка забравилъ, отде иде и защо е дошълъ. Забравилъ и княгинята, и обещанията си, и великана, и всичко друго. Той изелъ ябълката, усмихналъ се на гоститѣ и на братята си и ги изгледалъ, като човѣкъ, който идва на себе си. Погледналъ конетѣ и колесницата и запиталъ:

— Защо сж тукъ тия коне и тая колесница?

— Че и ние се чудимъ, какво ти бѣше хрумнало да ги извеждашъ, — рекли братята.

И тѣ заповѣдали на слугитѣ да вкаратъ конетѣ обратно въ обора, а брата си отвели въ двореца. Той ялъ, пилъ и се веселилъ съ гоститѣ; разказвалъ имъ за своитѣ приключения, но само за онова, що се е случило въ двореца на исполина не казвалъ и дума, защото си не спомнялъ за него. Сватбенитѣ тържества продължили цѣла седмица. Презъ това време князьтъ се навърталъ все около момичето, което му било търкулнало ябълката. Работата стигнала до тамъ, че той го обикналъ и казалъ на баща си, че иска да се ожени за него.

А княгинята-магьосница седѣла въ гората да чака годеника си. Чакала го чакъ до вечерьта, но той не дошълъ. Тя разбрала, че е станало онова, отъ което се боела. Тръгнала сама къмъ града. Вървѣла, вървѣла и изгубила пжтя, защото било много тъмно. По едно време видѣла въ далечината свѣтлина. Запжтила се натамъ. Стигнала до една колиба и потропала.

Въ тая колиба живѣла една баба — вещица, зла, стара и грозна. Подала се тя на вратата, озжбила се на момата и я запитала, що иска.

— Моля те да ме пуснешъ да пренощувамъ въ колибата ти тая нощъ. Тръгнахъ къмъ царския градъ, но изгубихъ пжтя.

— Като си го изгубила, върви го намъри! — викнала вещицата злобно и поискала да хлопне вратата.

— Моля ти се, бабичко, пусни ме! Ще ти шътамъ и ще ти заплатя за гостоприемството.

— Отъ шътане нѣмамъ нужда, а колкото за платата — приемамъ я. Колко ще ми платишъ?

— Пари нѣмамъ, бабичко, но ще ти дамъ една златна ябълка и два златни лешника.

— Добре. Влѣзъ тогава!

Колибата била мръсна, като кочина. Момата не можела да търпи мръсотата. Щомъ влѣзла, взела метлата и почнала да мете и разчиства. Вещицата се развикала по нея:

— Какво правишъ? Кой ти позволи да метешъ? Ти ще ми разбъркашъ покщщнината. Спри, че ще те бия!

— Защо крѣщишъ, бабичко? Ще изчистя колибата, та да заприлича на кжща, дето живѣятъ хора. Какъ можешъ да търпишъ такъва мръсотата?

И тя обърнала метлата наопаки, па почнала да мете съ дрѣжката ѝ. Тутакси всичкиятъ сметъ изчезналъ и колибата свѣтнала отъ чистота. Бабата разбрала, че гостенката е магьосница. Тя се ядосала още повече, но не посмѣла да удари момата, а само крѣщѣла и махала съ ржце. Княгинята се правѣла, че нищо не вижда и не чува. Тя хвърлила въ огнището златния пѣсъкъ, пламналъ силенъ златистъ огънь, освѣтилъ ярко колибата и тя се изведнѣжъ позлатила отвжтре и отвнѣ.

Като видѣла това ново чудо, вещицата се разядосала дотолкова, че ѝ идѣло да излѣзе отъ кожата си. Тя побѣгнала отъ колибата, но въ бързината забравила да си наведе главата и си ударила челото въ горния прагъ. Паднала и вече не станала. Момата я довлѣкла до огнището и я хвърлила въ огъня. Отъ вещицата не останало нищо, защото си била продала душата на дявола.

На сутринята миналъ презъ гората кметътъ. Като видѣлъ златната колиба, почудилъ се. Отде и кога е изникнала такава хубава колиба всрѣдъ гората? Влѣзълъ вжтре и видѣлъ една много хубава мома, че седи и плете златни дантели, които украсява съ бисерни низи. Това го зачудило още повече. Кметътъ се ухилилъ

до уши и почналъ да разпитва любезно момата, која е и отде е дошла въ неговата община. Защото той не забравилъ да ѝ каже, че е кметъ на царския градъ. Момата му се усмихвала, но не отговаряла на въпроситъ му. Дали е нѣма тая хубава мома? Ехъ, най-сетне, и нѣма да е, та що отъ това? Кметътъ би можалъ все пакъ да се ожени за нея.

И той ѝ казалъ:

— Момне, ти си много хубава. Искамъ да се ожени за тебе.

Тогава чакъ момата се обадила:

— Имашъ ли пари? Ти виждашъ, че живѣя въ златна колиба. За мене може да се ожени само мжжъ, който има много, много пари.

— Пари ли? Че какъ може кметъ да нѣма пари? Азъ имамъ повече, отколкото мислишъ. Цѣла торба съ жълтици имамъ. Да ги донеса ли?

— Донеси ги!

Кметътъ се затекълъ до дома си и нарамилъ торбата съ жълтицитъ. Тѣ тежели толкова много, че той грѣбвало да се спира честичко, за да си почива. Па и не билъ твърде младъ, ако искате да знаете. Въ колибата той стигналъ чакъ вечеръта. Стоварилъ торбата въ единъ кжтъ и седналъ да се отмори.

Момата го гледала и му се усмихвала. Когато се стъмнило съвсемъ, тя приготвила вечеря и сложила. Нахранили се.

— Сега е време да си вървишъ, — рекла девойката на кмета.

— Какво каза? Да си вървя ли? Та нали ще се омжжишъ за мене? Азъ мисля да преспя тукъ, въ колибата, като твой годеникъ.

— Не, — рекла княгинята. — Ние не сме още годеници.

— Но защо ме накара тогава да ти донасямъ торбата съ жълтицитъ?

— Азъ не съмъ те карала. Ти самъ пожела да ги донесешъ, за да видя, колко си богатъ. Но, най-сетне, ако искашъ да преспишъ въ колибата, и това може, ала ще легнешъ ей тамъ, на пода, а азъ ще спя на леглото.

Легнали, както казаха момата. По едно време тя станала.

— Тръбва да разбъркамъ огъня въ огнището, — рекла, — и да сложа две-три дръвца. Презъ нощта става много студено.

— Чакай, чакай! — казалъ кметътъ. — И азъ мога да свърша тая работа.

Той скочилъ и се затичалъ къмъ огнището.

— Намъри ли ржжена? — попитала го княгинята.

— Намърихъ го. Ей го въ ржката ми.

— Държишъ ли го?

— Държа го.

— Дай Боже да го държишъ цѣла нощъ, и той да те държи, и пепель и сажди да летятъ по главата ти, чакъ додето се съмне!

Като рекла това, тя заспала спокойно. А кметътъ, както билъ застаналъ предъ огнището, тъй си и останалъ, сякашъ се е вкаменилъ. Ржженътъ го стискалъ и не пускалъ, а гореща пепель и сажди летѣли къмъ него и се лепѣли по главата му. Той заприличалъ на дяволъ. Почналъ да се моли, да плаче, да заплашва момата, но тя се не обаждала: спѣла и го не чувала. Съмнало се. Момата продължавала да спи. Кметътъ изпусналъ ржжена и търтилъ да бѣга, колкото му нозе държатъ. Забравилъ и торбата съ паритѣ. Който го срещне, прихвалъ отъ смѣхъ, щомъ го види. По града се разнесла мълва, че кметътъ е полудѣлъ и се е търкалялъ въ нѣкое огнище, та е станалъ само сажди и пепель.

На другия день миналъ презъ гората писарьтъ. И той се запрѣлъ въ почуда — да погледа златната колиба, която блестѣла всрѣдъ гората. Почукалъ на вратата. Отворила му една хубава мома — толкова хубава, че очитѣ му останали въ нея.

— Или тя, или никоя, — казалъ си писарьтъ.

И той падналъ на колѣне предъ момата. Замолилъ я да се омжи за него.

— Ами пари имашъ ли? Имашъ ли много, много пари?

— О, стига да искашъ пари! Пари имамъ азъ повече отъ самия кметъ, защото всички подкупи вземамъ азъ. Да ги донеса ли — да ги видишъ, колко сж много?

— Както щещъ.

Писарьтъ излѣзълъ и се върналъ чакъ вечерята съ цѣлъ човалъ жълтици.

— Да, ти си много богатъ, както се вижда, — рекла княгинята. — Сложи паритѣ въ она кѣтъ, па седни да вечеряме.

Следъ вечерята се повторила историята съ кмета. Писарьтъ искалъ да преспи въ колибата, а момата му казвала да си върви. Но той настоявалъ и тя му позволила да легне на пода, а сама легнала на леглото. Малко следъ това тя станала и рекла:

— Забравихъ да затворя вратата. Презъ нощъта ще задуха силенъ вѣтъръ.

— Недей става! — викналъ писарьтъ. — Ти си лежи, а азъ ще затворя вратата. Азъ съмъ по-близо до нея.

И той скочилъ и се затекълъ къмъ вратата.

— Хвана ли дрѣжката? — попитала го девойката.

— Хванахъ я.

— Дрѣжъ я здраво!

— Да, да, държа я.

— Да даде Господъ — и ти да държишъ нея, и тя да държи тебе, и цѣла нощъ да се клатите насамъ-натамъ, чакъ докле се съмне!

Като рекла това, момата заспала, а писарьтъ почналъ да се дърпа, но рѣжката на вратата го не пускала. Тя го дърпала постоянно ту насамъ, ту нататъкъ, и той трѣбвало да тича подире ѝ. Отначало това било само уморително. Ала по едно време вратата се страшно разбѣснѣла. Тя наченала да дърпа писаря съ голѣма сила и да го удря о стената. При всѣки ударъ на главата на писаря израствала по една голѣма краставица, или му се смазвалъ носътъ, или му се навѣхвала нѣкоя отъ рѣцетѣ, както се пазѣлъ отъ стената. Най-напредъ той проклинялъ момата, после почналъ да я заплашва, а най-сетне — като не помогнало нищо — заплакалъ се и наченалъ да се моли. Но никой го не чувалъ. Тѣй минала нощъта. Чакъ на сутриньта, когато се съмнало добре, вратата го пунала. Той билъ смазанъ. Цѣлото тѣло го болѣло: никжде нѣмалъ здраво мѣсто.

Забравилъ и човалъ съ жълтици, и годеница, писарьтъ побѣгналъ презъ глава отъ колибата. Той ти-

чалъ толкова силно, като че ли го гонятъ триста дявола, или като че ли му плащатъ по сто жълтици на крачка. Само едно гледалъ той: да избѣга по-далече отъ проклетата врата, съ която е танцувалъ цѣла нощъ бѣсенъ танецъ. Който го види, превивалъ се отъ смѣхъ. Никога не били виждали писаря да тича, като лудъ. И лицето му било тъй изранено, сякашъ сж го тжпкали сто коня и двесте магарета.

На третия день миналъ презъ гората сждията. И той се зачудилъ на златната колиба, а още повече — на хубавата мома. Такава хубавица той не билъ виждалъ и не вѣрвалъ, че може да има на свѣта подобна хубость.

Като поздравилъ любезно момата, той я запиталъ, коя е и отъ кжде е пристигнала.

— Питамъ, — рекълъ той, — защото въ нашия градъ, и въ цѣлото ни царство, дето азъ съмъ най-главенъ отъ всички най-главни сждии, па и по цѣлата земя, едва ли има друга хубавица като тебе. Дори — да ти кажа право — азъ бихъ се съгласилъ да се ожenea за тебе, макаръ че живѣешъ въ колиба, па била тя и златна.

— А имашъ ли пари?

— То се знае. Толкова много имамъ, че едва ли бихъ могълъ да ги донеса самъ. Но ще се опитамъ. Ей сега отивамъ.

Жълтицитѣ на сждията били наистина твърде много. Тѣ били повече отъ кметовитѣ и писарьовитѣ заедно. Донесълъ ги късно вечерята, защото трѣбвало да си почива на много мѣста. Седнали да вечерятъ. Следъ вечерята се повторила историята съ кмета и писаря. И сждията поискалъ да пренощува въ колибата. Момата отстжпила най-сетне, но му казала да легне на пода. Той не заспивалъ. И тя не заспивала. По едно време станала и рекла:

— Забравихъ да вкарамъ телето въ колибата. Презъ нощта може да дойдатъ вълци да го изедатъ. А то е добро теле: силно е като слонъ. Отъ сто коня е по-силно.

— О, не се безпокой! Азъ ще го доведа. Ти си лежи! Бива ли да ставашъ за такава дребна работа?

— Добре, доведи го, но трѣбва да го хванешъ за опашката. Когато го хванешъ, обади се.

По едно време сждията извикалъ:

— Хванахъ телето за опашката. Да го вкарамъ ли въ колибата?

— Държишъ ли го добре?

— Държа го, яко го държа.

— Дай Боже и ти да го държишъ, и то да те не пуска, и да тичате двамата по гори и поля, додето се развидели!

Телето и сждията полетѣли по гората, презъ дървета, храсти и камъни, презъ скали, блата и рѣки, а после — по полето — презъ мочури, копривакъ и трънакъ. Той падалъ, ставалъ, търкалялъ се; отново се изправялъ и се мжчелъ да се спре, но телето го мъкнѣло съ голѣма сила и му не давало да си почине дори и единъ мигъ. Когато почнало да се развиделява, сждията билъ смазанъ; всичката му тлѣстина се била стопила, ржцетѣ и нозетѣ му били станали на клечки, той приличалъ на сѣнка. Телето го пуснало и си отишло въ колибата. А той побързалъ да се прибере вжщи, додето не сж го видѣли хората. Но градътъ билъ далече, па и сждията едва мъкнѣлъ израненитѣ си крака. Презъ града трѣбвало да мине тъкмо когато имало най-много хора по улицитѣ. Станалъ за посмѣшище на всички.

Настъпило време да се жени царскиятъ синъ — най-малкиятъ — за братовчедката на братовата си булка. Младоженцитѣ се качили на колесницата и потеглили за църква. Но още не излѣзли отъ двора, счупила се осьта. Трѣбвало да слѣзатъ, за да се поправи колесницата. Дошли колари и се запретнали да смѣнятъ осьта. Сложили нова ось, но и тя се счупила. Сложили друга, трета, четвърта, но нищо не помагало: ни една ось не можала да издържи. Каквото дърво и да взематъ, все се оказвало крѣхко.

— Дяволъ да го вземе! — викналъ главниятъ придворенъ коларъ. — Кой ни е направилъ магия, та се чупятъ тия оси? До сега не е ставало такава нѣщо. Съвсемъ здрава ось туришъ — счупи се. На що прилича това?

Гоститѣ наизлѣзли да гледатѣ. Времето минава, а колесницата все още не поправена. Кметътѣ, който билъ между поканенитѣ, излѣзълъ и казалъ на княза:

— Върѣдъ гората има златна колиба. Въ нея живѣе хубава мома; доколкото съмъ чувалъ — магьосница. Тя има единъ ржженъ, но какъвъ ржженъ? Страшно яка работа! Поискайте ѝ го! Ако го сложите на колесницата, и двете дявола не могатъ го счупи: толкова е здравъ.

Пратили хора да искатъ ржжена отъ момата. Тя имъ го дала, сложили го вмѣсто ось и той издържалъ. Колесницата потеглила. Но тъкмо излѣзли отъ двореца, счупило се дъното на колесницата. Спрѣли отново. Почнали пакъ да поправятъ. Но и тоя пжтъ всички дѣски, които слагали за дъно, се пробивали или спуквали. Тръгне ли колесницата, отведнѣжъ — „праааасъ!“ — дъното се пуква и княгинята попада до пояса си въ колата. И смѣшно, и жално.

Що да правятъ? Коларитѣ се отчаяли. Тогава писарьтъ, който билъ поканенъ, заедно съ кмета, казалъ:

— Въ сжщата златна колиба, дето живѣе оная мома, има такава яка врата, че никога не би се счупила. Отъ нея направете дъно!

Князътъ пратилъ хора да искатъ вратата. Момата я дала. Направили дъно на колесницата и то не пропаднало, нито се спукало, нито се счупило. Князътъ и княгинята се качили и колесницата тръгнала. Но ето ти друга беда. Конетѣ скоро-скоро се изморили. Спрѣли. Стоятъ и се не мърдатъ. Оказало се, че златната врата и златниятъ ржженъ тежатъ. Изпрегнали шестътѣ коня, а на тѣхно мѣсто впрегнали нови осемъ, но колесницата не тръгнала. Впрегнали още два, още четири: и тѣ не могли да я потеглятъ.

Ужасна работа! Коларьтъ шибя конетѣ, а тѣ — дванадесетъ на брой — не могатъ да мръднатъ колесницата — Що да се прави сега? Време нѣма, почва да се мръква. Хората начеватъ да си шѣпнатъ и да се подсмиватъ. Най-последно сѣдията се изстѣпилъ и казалъ:

— Оная сжщата мома, която даде вратата и ржжена, има едно теле, но то не е теле като теле, ами е силно, като нѣкой слонъ. Ще потегли колесницата, дори ако тежи колкото цѣла планина.

— Ти подиграваш ли се? — викналъ князътъ.
— Какъ ще отида на църква, и то за да се вѣнчавамъ,
на колесница, теглена отъ теле? Ще стана за смѣхъ на
свѣта.

Сждията се засрамирлъ и не казалъ вече дума.
Опитали нови чифтове коне, но и тѣ се оказали слаби.
Нѣмало що да се прави: трѣбвало да пратятъ за те-
лето. Отишли двама царски хора и помолили момата да
имъ го даде. Тя се съгласила. Отвели телето. Щомъ го
впрегнали, колесницата полетѣла толкова бързо, че тия
въ нея не можали да си поематъ дѣха. Тя се носѣла
по земята, издигала се въ въздуха, подскачала. Като
стигнала до църквата, колесничарътъ не можалъ да я
спре. Телето тичало около църквата и мѣкнѣло колес-
ницата. Трѣбвало да се събератъ много хора, та да го
уловятъ за поводитѣ и да спратъ колесницата. Но ко-
гато князътъ подалъ ржка на момата — да слѣзе —
тя се подхлъзнала по златното дѣно и паднала, та си
счупила крака. Вѣнчавката трѣбвало да се отложи.
Върнали се въ двореца. Тоя пжтъ колесницата летѣла
още по-бързо. Ранената княгиня паднала въ несвѣсть.

Макаръ че сватбата била отложена, — царътъ не
можалъ да изпрати гоститѣ си току тъй. Трѣбвало да
ги нагости. При това, всичко било готово за угощение.
Всички навлѣзли въ голѣмата трапезария. Князътъ ка-
залъ на баща си, че трѣбва да поканятъ и оная мома
отъ златната колиба, защото тя имъ дала ржжена,
вратата и телето.

— Да, трѣбва, — съгласилъ се царътъ. — Ние сме
длѣжни да я поканимъ отъ признателность.

И той пратилъ петима свои хора да поканятъ мо-
мата. Но девойката имъ казала:

— Поблагодарете отъ мое име на царя и му
кажете, че не мога да отида на вечерята, ако не дойде
да ме покани самъ той.

— Може ли такава нѣщо? — рекли зачудени при-
дворнитѣ. — Кжде се е чуло и видѣло — самъ царътъ
да кани лично гости?

— Че защо да не кани?

— Защото царътъ е царь. Той е най-голѣмъ въ
цѣлото царство. Той стои най-високо.

— Тъй ли? Всъки стои най-високо въ своята кжща. Когато трѣбваше на царя ржженъ, прати да искатъ отъ мене; дадохъ му ржженъ. Когато прати да искатъ врата — и врата му дадохъ. Теле поиска — пратихъ му и теле. Не е ли редно — сега самъ да дойде да ми благодари? Ако той се смѣта за голѣмъ, азъ смѣтамъ себе си за още по-голѣма. Тъй му кажете.

Станало нужда — царьтъ да отиде и самъ да покани момата. Тя отворила златната ябълка, извадила отъ нея златна премѣна, облѣкла се и седнала да чака царя. Той дошълъ и я поканилъ на угощение. Тя отишла съ него.

Като влѣзли въ трапезарията, всички се загледали въ момата. Тя била не само най-хубава отъ всички моми и жени, но и най-богато облѣчена. Царьтъ ѝ далъ мѣсто до най-малкия си синъ, нейния годеникъ, който я билъ забравилъ. Когато се свършила вечерята и веселитѣ гости почнали да се шегуватъ, князьтъ запиталъ момата, не знае ли и тя нѣкоя шега.

— Знамъ, — рекла тя.

При тия думи извадила праздната златна ябълка, отъ която била извадила премѣната си, и я сложила на масата. После търкулнала двата лешника. Тѣ се превърнали тутакси на петѣлъ и кокошка, които почнали да се биятъ и кълватъ зарадъ ябълката.

Всички наскачали да гледатъ тая смѣшна борба между пѣтела и кокошката. Царскиятъ синъ казалъ:

— Какво ли има въ тая златна ябълка, та се биятъ за нея?

— Какво ли? — рекла момата. — Нищо. Ябълката е празна.

— Тогава пѣтелътъ и кокошката сж много глупави.

— Тъй ли мислишъ? — казала момата. — Да ти кажа тогава своята шега. Имаше едно време единъ момъкъ и една мома. Тѣ бѣха изпаднали въ двореца на единъ исполинъ-магьосникъ. Да знаешъ, каква борба водиха, докле успѣятъ да избѣгатъ отъ неговия дворецъ! Момата на четири-петъ пжти спаси живота на момъка, излагайки собствения си животъ. Тѣ минаха едно море, цѣло море минаха, — онова море, дето потъна грозниятъ исполинъ, — и се спасиха, но — защо? За да се забравятъ следъ това. Не прилича ли тая бор-

ба малко нѣщо на борбата между пѣтела и кокошката за една празна, макаръ и златна ябълка?

Чакъ тогава момъкътъ си спомнилъ всичко. Радостта му била неизказана. Той позналъ момата, своята годеница

— Слушайте, скъпи гости, — рекълъ той, — да ви разкажа подробно историята съ тоя момъкъ и оная мома, за които спомена нашата гостенка, моята годеница.

И той казалъ, че оная момъкъ е самъ той. Разказалъ подробно всичко, що му се случило въ двореца на великана, па и онова, което станало отпосле, когато избѣгали съ момата. Още на другия день направили сватба, но булка била момата отъ златната колиба, княгинята-магьосница. Кметътъ, писарътъ и сждията били сжщо между гоститѣ, но гледали да ги не види булката — да не би да ги познае. Страхъ ги било, че тя ще разкаже на всички, какъ сж идвали при нея да я искатъ за жена и що ги е сполетѣло отпосле. Но невѣстата била толкова щастлива, че ги и не забелязала.

Трима слѣпци и хитрецъ

френска приказка

Веднѣжъ трима слѣпци отивали отъ единъ градъ въ другъ. Тѣ били облѣчени въ окжсани дрехи. Очевидно било, че се прехранватъ съ просия. Вървѣли по пжтя сами; съ тѣхъ нѣмало дори и дете — да имъ показва пжтя. Вървежътъ имъ билъ бавенъ, защото трѣбвало да опитватъ неравния пжтъ съ тоягитѣ си.

Единъ богаташъ пжтувалъ по сжщия пжтъ. Той билъ седналъ въ хубавъ файтонъ и се разхождалъ за удоволствие. Видѣлъ слѣпцитѣ и се замислилъ.

— Ето една любопитна работа, — рекълъ си богаташътъ. — Никой не води тия трима слѣпци. Тѣ не виждатъ нищо. Какъ ли ще стигнатъ до града?

Като чули, че се приближава файтонъ, слѣпцитѣ се дрѣпнали на страна, па протегнали ржце и почнали да просятъ милостиня.

— Съжалете ни, милостиви хора, — почнали да се молятъ тѣ. — Дайте ни нѣкоя пара! Ние сме най-нещастнитѣ люде на свѣта. Може ли да има по-голѣмо нещастие отъ това — да не виждашъ нищо?

Богаташътъ билъ хитрецъ. Той обичалъ да се посмѣе, па дори и да се подиграе съ хората. Решилъ да си направи смѣхъ съ нещастнитѣ слѣпци.

Прострѣлъ си ржката отъ файтона и рекълъ:

— Дрѣжете, нещастни хора! Ето ви една жълтица за тримата. Само че гледайте да се не скарате, когато си дѣлите паритѣ!

Той казалъ това, но не далъ никаква жълтица на слѣпцитѣ. Дори си не развързалъ кесията. Просто си протегналъ ржката и — толкова.

— Богъ да те благослови, жалостиви човѣче! — Почнали да му благодарятъ просяцитѣ. — Света Богородица да ти е на помощ. Всички светии да те закрилятъ. Отъ тебе нѣма по-щедъръ човѣкъ на свѣта.

Всѣки отъ слѣпцитѣ си мислѣлъ, че неговиятъ другарь е взелъ жълтицата.

Като поотминалъ съ файтона, богаташтъ слѣзълъ и се върналъ — да чуе, що си приказватъ просяцитѣ. Тръгналъ бавно подире имъ.

— Знаете ли, що да направимъ съ тия пари? — казалъ единиятъ слѣпецъ. — Една жълтица — та то е цѣло богатство! Шомъ стигнемъ въ града, да се наядемъ и напиемъ богато. А ще ни останатъ пари да си купимъ и дрехи.

— Добре си намислилъ, — съгласили се другитѣ. — Ще направимъ, както казвашъ. Поне веднъжъ презъ живота си и ние да поживѣемъ като свѣта.

Всички тръгнали радостно къмъ града.

Още на влизане въ града тѣ чули, че единъ силенъ гласъ вика:

— Заповѣдайте, минувачи! Заповѣдайте! Тукъ има и стари вина и тазгодишни. Има печено месо, пържено и готвено. Гостбитѣ съ зеленчукъ сж отлични. А и риби има всѣкакви: панирани, пържени, печени на скара, пълнени съ орѣхи и стафиди. Има топли и меки легла за спане. Всичко е много ефтино и по-хубаво отъ другаде. Кой ще побърза да се възползува отъ случая? Влизайте, влизайте!

— Да влѣземъ, — рекли слѣпцитѣ.

И се запжтили за странноприемницата, отдето се чувалъ гласътъ.

Повикали съдържателя.

— Искаме да вечеряме и да преспимъ, — рекли тѣ. — Недей ни гледа, че сме облѣчени като просяци. Джебоветѣ ни сж пълни. Пригответи ни хубава стая, защото ние обичаме да се разположимъ удобно.

При тия думи съдържателятъ, който погледналъ отначало слѣпцитѣ съ голѣмо недовѣрие, станалъ по-любезенъ.

— Бждете сигурни, — рекълъ, — че и цѣлия градъ да обиколите, не ще намѣрите никжде по-голѣми удобства отъ тукъ.

А въ сжщото време си казалъ на ума:

— Ако това, що говорятъ тия трима слѣпци, е вѣрно, тѣ ще да сж доста любопитни господа. Богаташи, а пкъ облѣчени като последни сиромаси. Но не

е чудно да казватъ истината. Малцина ли богати и благородни хора пжтуватъ преоблѣчени? За човѣка не бива да се сжди по дрехитѣ.

И ето, че съдържательтъ имъ отрежда най-хубавата стая съ джбови маси и столове. Тѣ се настаняватъ. Донесатъ имъ огоени пилета, опечени на шишъ, крѣхка салата, отлично старо вино. После — риба, разни гости, пакъ вино.

Тримата слѣпци почватъ да ядатъ и пиятъ, развесеяватъ се, начеватъ да пѣятъ. Това трае до полунощъ.

Следъ като сж се добре нахранили и напили, слѣпцитѣ си лѣгатъ. Да, леглата сж наистина меки, широки, топли и удобни. Най-сетне човѣкъ може да се почувствува като господарь.

А богаташтъ?

И той дошълъ въ хана следъ тримата просяци. Много му се иска да узнае, какъ ще се свърши приключението.

Той сѣда на отдѣлна маса, въ общата стая, до тази на слѣпцитѣ. И той си хапва, и той си пийва, но не поржчва нищо скжпо. Нали е окатъ, той вижда, че въ тая странноприемница ценитѣ не сж толкова низки, колкото разправя викачтъ, комуто съдържательтъ плаща за това.

Съмва се.

Съдържательтъ прави съ момчето смѣтка на посетителитѣ.

— Да видимъ най-напредъ тримата парцалановци, които се хвлятъ, че били много богати. Тѣ и не запитаха за цената. Я кажи, колко иматъ!

— Три пилета на шишъ, три пжти салата, пържени яйца, три пжти пълненъ шаранъ, сирене и луканки. После — хлѣбъ. Вино — отъ най-скжпото — шесть литра. Всичко това прави двадесетъ гроша.

— Двадесетъ ли? Пиши ги тридесетъ и два. Тѣ сж слѣпи: не виждатъ, що пише на листа за ястия. А оня, другиятъ, въ общата стая?

— Той има печено, салата и половница вино, отъ обикновеното.

— Пиши му го по листа: четири гроша и половина. За него съмъ сигуренъ, че ще си плати. Видѣхъ го, че вадѣше пари. Иди кажи на тримата да слѣзатъ и да ми платятъ.

Момчето отива и имъ казва.

— Лесна работа, — казватъ слѣпцитѣ. — Стига пари да иска. Ей сега ще слѣземъ. Колко е смѣтката?

— Общо ли ще плащате?

— Общо, общо!

— Тридесетъ и два гроша.

— Смѣтката ти е върна. Ей сега слизаме,

Отиватъ при съдържателя.

— Ние дължимъ тридесетъ и два гроша. Ще ти дадемъ една жълтица. Върни ни остатъка!

— Дайте жълтицата!

Единиятъ слѣпецъ казва:

— У когото е жълтицата, нека я даде. У мене не е.

— Не е и у мене, — казва вториятъ.

— И у мене не е, — казва третиятъ.

— Че какъ може тъй? Кой я взе? Ти ли?

— Не съмъ азъ. Онзи трѣбва да е.

— Бога ми, ви казвамъ, не съмъ.

Съдържательтъ си помисля, че сж се наговорили да го излъжатъ, та да не платятъ.

Той виква гнѣвно:

— Плащайте по-скоро, че ще ядете бой и тримата! Не ще ви пусна, докле ми не платите.

— Не бой се, не бой се! — викватъ слѣпцитѣ изъ единъ гласъ. — Ей сега ще ти платимъ. Да видимъ само, у кого е жълтицата.

И разпрята започва отново.

— Роберте, — казва единиятъ, — пребъркай си добре джебоветѣ! Дай жълтицата, братко! Ти вървѣше пръвъ: ти си я взелъ.

— Не съмъ азъ, а трѣбва да си ти, защото вървѣше последенъ. Тебе я е далъ она, но ти искашъ да я скриешъ.

— Вие се подигравате съ мене! — развивка се съдържательтъ.

И, като плѣсва на всѣки слѣпецъ по два силни плесника, казва на момчето да му донесе тоягата.

— Ще ги науча азъ, какъ пиятъ, а не плащатъ! — заканва се той.

Богаташгътъ чува всичко отъ общата стая. Неговата кесия е пълна. Като слуша разпрята между просяцитѣ, примира отъ смѣхъ.

Но по едно време разбира, че работата ще вземе лошъ край.

Той отива при съдържателя и го пита, що искатъ тия хора.

— Господине, — казва оня, — тия парцалановци ядоха, пиха и преспаха тукъ. Дължатъ ми тридесетъ и два гроша. И, вмѣсто да ми платятъ, подиграватъ се съ мене. Но азъ ще ги науча. Цѣлъ животъ ще помнятъ, какъ се пие, безъ да се плаща.

— Пусни ги да си вървятъ, — рекълъ богаташътъ, комуто хрумнало да изиграе една игра на съдържателя. — Пиши имъ разноснитѣ на моя смѣтка. Колко имамъ да ти давамъ азъ? Четири гроша и половина, нали? Значи, ще станатъ всичко тридесетъ и шестъ гроша и половина. Не се показвай жестокъ къмъ тия сиромаси. Може да сж имали пари, но имъ сж ги откраднали, или сж ги изгубили.

Съдържательтъ видѣлъ, че нѣма друго сръдство да си вземе паритѣ. Съгласилъ се.

— Добре, — казалъ, — ти си богатъ и честенъ човѣкъ. Минавамъ всичко на твоя смѣтка.

Слѣпцитѣ побързали да се измъкнатъ.

Тъкмо си отишли, и камбаната ударила: дошло време за църква.

— Господине, — рекълъ богаташътъ на съдържателя. — Трѣбва да ти призная, че съмъ излѣзълъ съ по-малко пари, отколкото ми трѣбватъ, за да ти плата смѣтката. Кой е мислилъ, че ще трѣбва да се плаща и голѣмата смѣтка на тия слѣпци? Ето що ще направимъ съ тебе. Познавашъ ли тукашния попъ?

— Познавамъ го.

— Съгласенъ ли си — той да ти плати смѣтката, вмѣсто мене? Ние имаме съ него да уреждаме смѣтки.

— Добре, нека ми я плати той.

— Тогава кажи на момчето, че нѣмамъ да ти дължа нищо. Ще се качимъ на файтона и ще отидемъ на църква. Попътъ ще ти плати веднага.

Съдържательтъ повикалъ момчето.

— Тоя господинъ се заплати съ мене, — рекълъ. — Кажи на слугата му да му приготви нѣщата и да впрегне файтона. Ще отидемъ съ господина по работа.

Предъ църквата файтонътъ се спрѣлъ. Тѣ слѣзли. Богаташътъ оставилъ съдържателя въ притвора на църквата, па отишълъ при попа и му казалъ:

— Отче, тая нощъ пренощувахъ въ странноприемницата на единъ добъръ и честенъ човѣкъ. Но, кой знае какъ, снощи го хвана нѣкаква чудновата болестъ. Почна да бълнува. Изглежда, че си е изгубилъ ума. Моля те, приеми тия три гроша и, следъ като се свърши утренията, прочети му едно евангелие надъ главата, за да оздравѣе. Той стои въ притвора. Тамъ ще го намеришъ.

— Благодаря, — рекълъ попътъ. — Ще му прочета. Сигуренъ съмъ, че ще му мине лудостъта.

Като се върналъ при ханджията, богаташътъ му казалъ:

— Работата се нареди. Азъ бързамъ, та ще трѣбва да си вървя, а ти остани, докле се свърши службата. Попътъ ще дойде и ще ти брои паритѣ до стотинка.

— Добре, — казалъ съдържателятъ довѣрливо. — Ще почакамъ.

Въ това време се показалъ и самиятъ попъ. Той изгледалъ ханджията и казалъ на богаташа:

— Щомъ свърша службата, ще направя каквото ти рекохъ. До виждане.

Богаташътъ се качилъ на файтона и си отишълъ.

Когато се свършила утренията, попътъ извикалъ ханджията и му казалъ:

— Бай Никола, колѣнчи!

— Че защо да колѣнча? — рекълъ оня зачудено. — Не съмъ дошълъ да ми четешъ молитви. Плати ми тридесеттѣ и шесть гроша, па да си вървя. Единия голганъ нека остане за беднитѣ.

— Той е наистина полудѣлъ, — си казалъ свещеникътъ. — Трѣбва да му се помогне.

И, като се обърналъ къмъ ханджията, сложилъ му въ ржцетѣ трѣбника.

— Тоя попъ се подиграва съ мене, — казалъ си на ума съдържателятъ. — Защо ми влепери тая книга? Да не ме смѣта за лудъ?

— Издигни си мислитѣ къмъ Бога, бай Никола! — казалъ свещеникътъ. — Той единчъкъ ще ти помогне!

— Че азъ не съмъ дошълъ да уреждамъ смѣтки съ Бога, а съ тебе, дѣдо попе, — рекълъ ханджията. — Дай ми по-скоро паритѣ! Имамъ работа въ хана.

— Чакай да ти прочета евангелието, па тогава ще приказваме.

— Не ща никакви евангелия, отче. Наброй ми паритѣ, че да си вървя. Момчето ме чака. Отде се намѣриха тия проклети слѣпци, да ги взематъ дяволитѣ!

При тия думи, които се видѣли на свещеника съвсемъ несвързани, той се окончателно увѣрилъ, че оня е изгубилъ ума си.

А ханджията съ повишенъ гласъ почналъ да настоява — да му платятъ тридесеттѣ и шесть гроша. Той се дърпалъ. Не искалъ по никакъвъ начинъ да му четатъ евангелие.

Попътъ се принудилъ да свика всички клисари и пѣвци. Хванали ханджията, вързали го, колкото и да се противѣлъ. Свещеникътъ му сложилъ книгата на главата, покрилъ го съ епитрахила си и почналъ да му чете.

Прочелъ му той цѣлото евангелие — отъ край до край. После го поръсилъ съ светена вода. Далъ му да цѣлуе и кръста.

Следъ като престоялъ на колѣне вързанъ цѣли два часа на каменния подъ на църквата, ханджията забравилъ за паритѣ. Само за едно се молѣлъ той на Бога, додето попътъ му четѣлъ дългото-предълго евангелие: дано се свършатъ по-скоро мжкитѣ му.

Щомъ свещеникътъ свършилъ и заповѣдалъ да развържатъ ханджията, бай Никола — безъ да каже вече дума — побързалъ да се върне въ хана.

— Пакъ добре, че дѣдо попъ не заповѣда на клисаритѣ да ме наложатъ! — си казалъ той на ума, като влѣзълъ въ своето заведение. — Каквито бѣха силни ония мжже, коститѣ ми щѣха да счупятъ.

Той билъ презъ тоя день много ядосанъ, но още повече засраменъ. Ами ако попътъ каже на хората, че е челъ на бай Никола евангелие — за да го лѣкува отъ полуда?

Когато камбаната ударила за вечерня, ханджията отишълъ на църква. Не отъ набожностъ отишълъ той, разбира се. Извикалъ попа на страна и му казалъ:

— Дѣдо попе, моля ти се, недей казва никому, че си ми челъ надъ главата евангелие. Ако се разчуче за тая работа, всички посетители ще напуснатъ заведението ми. Кой ще слѣзе въ хана на човѣкъ, когото сж лѣкували отъ лудостъ? „Лудиятъ си е лудъ и ще си остане лудъ, дори и сто евангелия да му четатъ“, — ще кажатъ хората.

— Бай Никола, — казалъ попътъ, — не бой се! Никому нищо нѣма да кажа. Но тебе те бѣха наистина прихванали здраво тая заранъ. Какъвъ се дърпаше! Какъвъ се хвърляше! Добре, че моитѣ клисари сж яки хора: инакъ щѣше да избѣгашъ. Нѣмаше да мога да те изцѣря.

— Но ти вѣрвашъ ли, че съмъ билъ наистина лудъ?

— Какво има тукъ за вѣрване и за невѣрване, бай Никола? Ти бѣше не лудъ, а просто бѣсенъ! Добре, че оня добъръ човѣкъ те доведе на време.

Много усилия употрѣбилъ ханджията да убеди свещеника, че не е билъ лудъ. Разказалъ му всичко — отъ край до край. Но вѣрва ли оня ми ти попъ? Колкото щешъ приказвай — той си знае своето!

Най-сетне ханджията далъ на попа нѣколко гроша за беднитѣ и го помолилъ отново да не казва никому за случката.

Попътъ обещалъ.

Когато бай Никола се върналъ въ хана, той си казалъ:

— Изглежда, че Богъ ме наказва за това, че имамъ обичай да надписвамъ отъ време на време, когато правя смѣтка на посетителитѣ. За напредъ ще трѣбва да се оставя отъ тоя обичай.

Долината на призрацитѣ

френска приказка

На единъ беденъ човѣкъ умрѣла жената и му оставила само едно чедо — дъщеря на име Изабо. Времената били лоши, а на човѣка не вървѣло. Момата му гледала кжщата, той работѣлъ денонощно, но никога не смогвалъ да спечели достатъчно, за да се нахрани и облѣче като свѣта. Решилъ да се ожени за богата жена, за да не гладува, па и на дъщеря му да е добре. Намѣрилъ една вдовица — грозна, но богата. Оженилъ се за нея.

Мащехата на Изабо излѣзла толкова зла, колкото била и грозна. Когато минаватъ край нея, селянитѣ се обръщали на страна, за да я не гледатъ: боели се, че — ако имъ се срещнатъ очитѣ съ нейнитѣ — ще ги сполети нещастие. Тя не можела да търпи Изабо, защото момата била хубава и всички я обичали. Още преди бащата да се пожени, Изабо се била сгодила за единъ момъкъ на име Пиеръ. Той билъ работливъ и сръченъ; ставалъ още въ зори и се залавялъ за работа. Но мащехата мразѣла и него. Тя забранила на завареницата си да се срѣща съ своя годеникъ.

Младитѣ се обичали. Тѣ се надумали да се срѣщатъ вечеръ, когато мащехата си легне, задъ кжщата, въ градината. Но злата жена ги издебнала веднѣжъ и, като хванала Изабо, набила я съ пръчка, та ѝ разкървала нозетѣ и ржцетѣ. Отъ тогава Пиеръ, който билъ страхливъ, престаналъ да идва.

Единъ недѣленъ день Изабо и Пиеръ се видѣли въ църква. Тѣ се надумали да се срещнатъ вечеръта на сжщото мѣсто, кждето се срѣщали по-рано. Ала и тая вечеръ мащехата ги издебнала. Тя се явила съ тояга и почнала да бие завареницата си; била я, докато ѝ посинѣло тѣлото отъ бой.

Изабо знаела, че вкжщи я чака още по-страшенъ бой. Тя се искубнала отъ ржцетѣ на мащехата и избѣгала. Като не знаела, кжде да отиде, тя тръгнала, на кждето ѝ виждатъ очитѣ. Изминала селото, пресѣкла

широкия пжтъ и се залутала по полето. Дълго вървѣла безъ посока, докле се уморила. Седнала на една ливада и се разплакала отъ мъжа. Ливадата била въ една широка долина, която селянитѣ наричали Долина на призрацитѣ, защото имало повѣрие, че нощемъ тамъ се явяватъ призраци на мъртъвци. Момата била чувала за това повѣрие и за Долината на призрацитѣ, но я не знаела, кжде е. По едно време, както седѣла, Изабо изведнѣжъ усѣтила, че ѝ притѣмнява предъ очитѣ. Налегналъ я тежъкъ сънь.

Когато се събудила, видѣла, че на поляната е съвсемъ свѣтло, като денемъ. Пълната месечина грѣла. Отъ близката гора се носѣлъ гласътъ на кукумявка. Изабо се уплашила. Тръпки минали по тѣлото ѝ. Отъ небето западали звезди на свѣтли рояци.

Момата си казала :

— Това ще да сж душитѣ на мъртвитѣ, които летятъ къмъ она свѣтъ. Да не би да съмъ изпаднала въ Долината на призрацитѣ ?

На поляната утихнало. Кукумявката млъкнала. Топлъ вѣтъръ повѣлъ. Отъ селото се зачули удари на камбана : било вече сръднощъ. И ето, че цѣлата долина се разтърсила силно. Въ въздуха затрептѣли пламъчета. Иззадъ камънитѣ и храститѣ почнали да излизатъ тайнствени сжщества — блѣскави, златисти или сребристи, съ голѣми глави. Едни били млади, съ детински, момчешки или момински лица, а други — съ дълги бѣли бради или съ набръчкани бабешки лица. Цѣлата долина се изпълнила съ призраци.

Момата се уплашила. Кръвта се смразила въ житѣ ѝ. Не можела да се помръдне отъ страхъ. А призрацитѣ почнали да пѣятъ и да танцуватъ.

Тѣ пѣли :

„Душитѣ на набожнитѣ покойници. . .“

„Душитѣ на набожнитѣ покойници. . .“

Всеки пѣли въ единъ гласъ и повтаряли все тия думи. Отведнѣжъ тѣ забелязали момата, наобиколили я и ѝ казали :

— Дъще на мъртва майка и на живъ баща, ела попѣй и потанцувай съ насъ. Много драго ще ни бжде — да ни станешъ другарка. Ела !

— Да дойда, — казала Изабо, — но вие повтаряте все едно и сщцо. Това не е п'сенъ. Азъ не разбирамъ нищо отъ нея.

— Помогни ни тогава да си съчинимъ истинска п'сенъ, — рекли призрацитъ. — Ние сме клети прокълнати души. Когато б'хме души на живи люде и жив'хме на земята, ние б'хме толкова бедни, че тр'бваше и въ празниченъ день да работимъ. Искаше ни се да отидемъ въ църква, но не можехме. И затова сега ни не отварятъ вратата на небето. Ние тр'бва да жив'емъ безплътни на земята, докле свършимъ п'сенъта за прослава на Бога. Но — нали не сме ходили на училище — н'колко стотинъ години повтаряме все началото на п'сенъта и не можемъ да я продължимъ. Помогни ни!

Изабо се хванала на хорото за единъ призракъ и зап'бла:

„Душитъ на набожнитъ покойници
прославятъ Бога, възхваляватъ Господа. . .“

Като изп'бла тия думи, всички призраци почнали да ги повтарятъ, за да ги запомнятъ. Т' танцували, п'ейки п'сенъта, върт'ли се на хоро и все повтаряли онова, което били чули отъ момата. Нощта минавала, а т' не спирали. По едно време, когато п'сенъта била научена добре, т' замолили Изабо да я продължи. Но момата била много уморена.

— Не мога сега, — рекла. — Но скоро пакъ ще дойда тукъ и тогава ще завършимъ заедно п'сенъта. Азъ изб'гахъ отъ мащехата си тая нощъ, за да ме небие, но тр'бва да се върна: жаль ми е за моя баща. Той ще скърби много за мене, ако се не върна.

— Върни се тогава, добричка Изабо, но преди това ни кажи, що искашъ отъ насъ, като отплата за п'сенъта.

Момата казала:

— Само едно бихъ искала, кротки души: мащехата ми да ми не пр'чи, когато се разговарямъ съ своя годеникъ Пиера.

Една отъ душитъ дала на Изабо пръстенъ и й казала:

— Сложи си тоя пръстенъ на пръста. Когато поискашъ — мащехата ти да ти не пр'чи, завърти го на пръста си и тя ще почне да брой зелкитъ въ градина-

та. Ще ги брои, додето не завъртишъ отново пръстена.

Изабо поблагодарила на набожнитѣ души и си тръгнала къмъ селото. Когато стигнала вкъщи, слънцето не било още изгрѣло. Тя видѣла Пиера, че се върти около тѣхния дворъ.

— Що правишъ тукъ, Пиере?

— Чакамъ те, Изабо, да тръгнешъ за вода. Много ми стана жално, че снощи мащехата ти те би заради мене. Прости ми!

Тъкмо въ тоя мигъ се отворила вратата и се показала мащехата. Тя видѣла младитѣ, грабнала една сопа и се затичала къмъ тѣхъ. Но Изабо завъртѣла пръстена, мащехата изпуснала сопата и се затекла къмъ зелкитѣ въ градината, па почнала да ги брои. Преброила ги веднѣжъ, дваждъ, триждъ. Броила ги много пжти подъ редъ. Престанала да брои зелкитѣ, чакъ когато Пиеръ си отишълъ и Изабо обърнала отново пръстена. Отъ тогава Пиеръ почналъ да идва всѣка вечеръ и всѣка сутринъ да се срѣща съ момата. Изабо винаги пращала мащехата да брои зелкитѣ. Но по едно време Пиеръ престаналъ да идва. Момата му омръзнала. Той почналъ да отива по седѣнки съ други моми.

Изабо не знаела, що да прави отъ мъжа. Тя била и огорчена и наскърбена. Защо ѝ е сега пръстенътъ? Не е ли по-добре да го върне на набожнитѣ души? Нали тоя пръстенъ ѝ е навлѣкълъ всички страдания и мъки?

И тя излѣзла една нощъ отъ къщи и отишла въ Долината на призрацитѣ. Когато селската камбана ударила полунощъ, душитѣ почнали да излизатъ иззадъ камънитѣ и храститѣ. Тѣ се зарадвали, като видѣли Изабо. Наобиколили я и завикали:

— О, ето, че момичето е дошло пакъ! Мила Изабо, квани се на хорото — да поиграешъ съ насъ. Попѣй ни и тая нощъ, та да свършимъ хвалебната пѣсенъ къмъ Бога. Запѣй я!

Изабо се хванала на хорото и запѣла:

„Душитѣ на набожнитѣ покойници
прославятъ Бога, възхваляватъ Господа
и Неговия Синъ — Христа Спасителя. . .“

Душитѣ на беднитѣ набожни люде се зарадвали много, че научили още единъ стихъ отъ пѣсенята. Тѣ я пѣли чакъ до сутринята. Когато се расъмнало и мо-

мата си тръгнала. тѣ я попитали и тоя пжтъ, съ що да ѝ се отплатятъ за помощта.

— Нищо не искамъ вече, — рекла момата. — Ето ви прѣстена. Той ми донесе само мжки, страдания и голѣми огорчения. Моятъ годеникъ ми се скоро-скоро насити, щомъ почна да се свижда често съ мене. Изглежда, че ме не обича. Намѣрилъ си е друга мома, по-хубава отъ мене.

— Това може лесно да се поправи, добричка Изабо. Ако е за хубостъ, ние можемъ да те направимъ най-хубава отъ всички моми и жени. Тогава всѣки, който те погледне, ще те обикне. Искашъ ли да стане това? Отъ тебе зависи.

— Искамъ, — рекла Изабо.

Тогава една душа извадила изподъ единъ камъкъ алмазна огърлица и я дала на момата.

— Която жена или мома си сложи тая огърлица на шията, изведнѣжъ ще стане най-хубава отъ всички. Вземи я, Изабо, и бжди щастлива!

Момата си сложила огърлицата. Всички души извикали въ единъ гласъ:

— О, колко си хубава, мила Изабо! Ти си хубава като слънцето. Който те види, ще те обикне веднага. Но сега вече ти ще ни забравишъ и ние не ще можемъ да свѣршимъ хвалебната пѣсень, която ще ни отвори небето и ще ни освободи.

— Не, не, — казала момата. — Нѣма да ви забравя. Клетва ви давамъ, че ще дойда скоро пакъ при васъ. Тогава ще свѣршимъ пѣсеньта.

Изабо тръгнала къмъ село. Тоя день имало въ града пазаръ и много хора отъ разни села били тръгнали още отъ рано да пазаруватъ и продаватъ. Изабо трѣбвало да се промѣква между колята по пжтя. Всички мже и момци, които я виждали, се спирали, захласнати въ нея. Тѣ викали:

— Колко хубава мома! Боже Господи, колко е хубава тая девойка! Блазе на оногова, който ще има щастието да я вземе!

Много момци и вдовци тръгнали подире ѝ — къмъ селото, дето отивала. По пжтя я видѣли други. И тѣ

тръгнали съ нея. Когато стигнала до бащината си къща, всички момци отъ селото били наизлѣзли да я гледатъ. Съ тѣхъ билъ и Пиеръ, който се усмихналъ на момата. И ето, че мнозина влѣзли въ къщата — да искатъ Изабо за жена. Бащата се зарадвалъ, но имъ казалъ, че дъщеря му е сгодена. А мащехата, която и преди това завидяла на Изабо, поради хубостъта ѝ, сега била готова да се пукне отъ ядъ. Тя грабнала тоягата и прогонила всички мъже. После дръпнала огърлицата отъ врата на завареницата си и я сложила на своята шия, а момата набила.

— Не те е срамъ! — викнала ѝ тя. — Почна вече и да крадешъ. Отъ чия богата къща си откраднала тая огърлица? Казвай, че ще те пребия, крадло! Казвай, отде си я откраднала!

Момата не казала нищо. А мащехата продължавала да я бие и да я хока:

— По цѣли нощи скиташъ нагоре-надолу, безобразнице, а сутринъ се прибирашъ, сподиряна отъ толкова мъже. Нито срамъ имашъ, нито те е грѣхъ отъ Бога.

Годеникътъ на Изабо чулъ тия думи. Той билъ слушалъ и преди това, че момата бѣга нощемъ отъ къщи и се губи нѣкъде. При това, той видѣлъ, че щомъ мащехата снела огърлицата отъ врата на Изабо, момата погрознѣла, а грозната жена се разхубавила. Той си отишълъ въкъщи и решилъ да се не срѣща съ годеницата си.

— Тя трѣбва да е или магьосница, или крадла, — си казалъ Пиеръ. — Ще я оставя, па ще се ожена за нѣкоя богата мома.

Изабо се погледнала на огледалото и видѣла, че си е такава, каквата била и по-напредъ. Но и тя забелязала, че мащехата ѝ, преди това грозна и сбръчкана, сега се е подмладила и разхубавила. Не ще и дума, това се дължи на огърлицата. Но какъ да си я вземе назадъ? Това Изабо не можела да реши. Като мислила дълго, дошло ѝ на умъ — вечеръта, когато мащехата ѝ заспи, — да си вземе огърлицата и да избѣга отъ бащиния си домъ. Но когато си легнала, мащехата не снела отъ шията си накита и момата не можела да го вземе. Изабо излѣзла отъ къщи и намѣрила Пиера. Тя

била сигурна по усмивката, що видѣла сутринъта на устата му, — че той я е обикналъ отново. Но Пиеръ я изгледалъ презрително и ѝ казалъ :

— Не те искамъ, Изабо. Ти не си честна мома. Нощемъ скиташъ кой знае кжде и сутринъ се връщашъ, а следъ тебе вървятъ стотина мже отъ всички околни села. Азъ искамъ честно и богато момиче, което да ми бжде вѣрно и да ми гледа кжщата.

Изабо разбрала, че и огърлицата не помага. При това, на сутринъта мащехата се разпищѣла отъ болки. Шията ѝ се била изприщила.

— Това е отъ проклетата омагьосана огърлица, — рекла тя и побързала да хвърли накита въ кладенеца.

А момата си казала :

— Колко глупава съмъ била до сега! Защо поискахъ отъ набожнитѣ души хубостъ? Богатство трѣбваше да имъ поискамъ. Тогава Пиеръ би се оженилъ за мене.

И тя отишла презъ нощта въ Долината на призрацитѣ. Къмъ срѣднощъ душитѣ на беднитѣ наизлѣзли и почнали да пѣятъ и да танцуватъ. Тѣ видѣли натжената Изабо и я накарали да се хване на хорото.

— Мила Изабо, — завикали тѣ, — запѣй отново хубавата пѣсень! Изкарай я тая вечеръ до край, та Богъ да ни освободи отъ земнитѣ окови. Изпѣй до край хвалебната пѣсень!

Тогава Изабо запѣла :

„Душитѣ на набожнитѣ покойници прославятъ Бога, възхваляватъ Господа и Неговия Синъ — Христа Спасителя, надеждата на грѣшници и праведни, и пресветия Духъ, Военачалника на пълчищата отъ небесни ангели“.

Щомъ изпѣла пѣсеньта, душитѣ на беднитѣ изгнанници заиграли лудо отъ радостъ. Тѣ всички повтаряли стиховетѣ на пѣсеньта, въртѣли се, подскачали, танцували, тѣй че цѣлата Долина на призрацитѣ се разгърсвала подъ стѣпкитѣ имъ.

— Ти ни освободи, добричка Изабо, — казвали ѝ тѣ. — Сега вече ще ни се отворятъ небеснитѣ врата и ние ще влѣземъ въ дворцитѣ на блаженството, защото

света Троица ще ни приеме: ние знаемъ, какъ да я прославяме. Кажй, що искашъ за награда, че ни помогна да измислимъ хвалебната пѣсенъ. Каквото и да поискашъ, ще ти го дадемъ.

— Искамъ да стана богата, много богата, — рекла имъ Изабо. — Тогава навѣрно моятъ Пиеръ ще се съгласи да се ожени за мене. Виждамъ го, че той мисли само за пари.

— Добре. Ще станешъ богата — по-богата дори и отъ самия царъ, — казала една отъ душитѣ, като хванала момата за ржка. — Отъ сега нататъкъ всѣка сълза, която капне отъ очитѣ ти, ще се превръща на бисеръ или алмазъ.

А друга душа — душата на бѣлобрадъ старецъ — дала на момата една игла и ѝ казала:

— Забоди тая игла въ дрехата си. Додето я носишъ, Пиеръ ще обича само тебе и никоя друга.

Като казали това, душитѣ на беднитѣ набожни люде почнали да се топятъ една следъ друга и да изчезватъ въ въздуха. Изабо ги видѣла, че се издигатъ нагоре и се скриватъ въ небето, дето се вече показвали първитѣ слънчеви лжчи.

Момата се върнала вкжщи. Но на вратата я чакала мащехата ѝ съ тояга въ ржка. Тя почнала да бие завареницата си и да я укорява. Изабо не могла да сдържи мжката си. Тя се разплакала. И сълзитѣ, като капѣли отъ очитѣ ѝ, се превръщали — едни на бисери, а други — на алмази. Злата мащеха, щомъ видѣла това, почнала още по-силно да бие момата и да ѝ крѣщи:

— Плачи, проклетнице! По-силно плачи! По-едри сълзи рони! Плачи, та и азъ да видя веднѣжъ добро отъ тебе.

Изабо се разплакала още по-силно, защото мащехата била обезумѣла: тя я биела, щипѣла и ритала съ крака, както прави побѣснѣлъ човѣкъ. Бащата се притекълъ на виковетѣ на девойката и я изтрѣгналъ отъ ржцетѣ на мащехата. Надошли и съседитѣ. Дошълъ и Пиеръ, привлѣченъ отъ магьосната игла. А въ това време мащехата събирала бисеритѣ и алмазитѣ и ги слагала въ ковчези и кошници.

— Това не може да върви все така, — рекълъ

Пиеръ на бащата. — Твоята жена е безумна. Тя ще убие Изабо. Дай ми дъщеря си. Азъ искамъ още утре да се вѣнчае за нея.

И той отвелъ момата. Машехата като видѣла, че Изабо ѝ се е изтръгнала отъ ржцетѣ и тя не ще може вече да я бие, за да получава бисери и алмази, паднала на земята и се пукнала отъ ядъ.

Пиеръ се оженилъ за Изабо. Той заживѣлъ честно съ нея и не обикналъ друга жена. Макаръ и да знаелъ, че сълзитѣ на неговата съпруга ставатъ алмази и бисери, той се отнасялъ съ нея тъй, че тя не заплакала ни веднѣжъ.

Князь и слугиня

английска приказка

Имало единъ князь, който разбиралъ отъ тайни науки. Когато синъ му станалъ на четири години, той полюбопитствувалъ да узнае сѣдбата на своето момче. Заелъ се да изучи положението на звездитѣ въ мига, когато се е родилъ синъ му. Следъ дълги изчисления, князътъ узналъ, че — когато момчето порастне — то ще се ожени за слугиня, която току-що се е родила въ единъ далеченъ градъ, въ малка бедна кѣщица, срещу църквата. Узналъ още, че бащата на момичето има вече петъ деца и е сиромахъ каменодѣлецъ. Само името му не можалъ да узнае.

Князътъ се угрижилъ. Той решилъ да предвари сѣдбата и да отвърне отъ сина си, докле е рано, онова, що му е предречено. Яхналъ се на коня си и отишълъ въ оня градъ. Разпиталъ и узналъ, кѣде е кѣщицата на каменодѣлеца. Като стигналъ на посоченото мѣсто, видѣлъ единъ беденъ мжжъ съ окжсани дрехи, че седи на прага на полусрутена хижа, дълбоко угриженъ. Князътъ слѣзълъ отъ коня, приближилъ се до човѣка и го запиталъ, защо е толкова натжженъ.

Каменодѣлецътъ отвърналъ:

— Ахъ, господарьо, недей ме пита! Петъ деца имамъ, а и шесто ми се доби — момиченце. Всички ги обичамъ, но се чудя, какъ да спечеля, за да ги изхраня. Шестъ деца, една жена и азъ — ние сме осемъ гърла. Отде да взема хлѣбъ да ги нахраня? Занаятътъ ми не върви: много малко печеля. Често си лѣгаме гладни. Нѣма кой да ми помогне.

— Успокой се, приятельо! — казалъ му князътъ дружелюбно. — Ако ти е само тая грижата, азъ ще ти помогна. Дай ми момичето — да го отгледамъ като свое. Азъ нѣмамъ деца. Въ замѣна на това и отъ благодарностъ, ще ти дамъ и пари, за да ти се пооблекчи положението.

— Много ти благодаря, господарьо, — казалъ зарадванъ каменодѣлецътъ. — Самъ Богъ те е пратилъ, както си вижда, да ми помогнешъ. На драго сърдце ще ти дамъ момичето. То ще бжде въ добри ръце.

Той донесълъ детенцето и го далъ на княза, а она му вржчилъ кесия съ жълтици, па си заминалъ съ момиченцето. По пжтя стигналъ до една рѣка. Хвърлилъ детето въ водата и побързалъ да прекоси рѣката, докле не го е видѣлъ нѣкой. Следъ това си отишълъ въ столицата, спокоенъ, че е надхитрилъ сждбата.

Но момиченцето се не удавило. Въ върбалака, на рѣчния брѣгъ, се билъ скрилъ рибарь, който залагалъ кошове — да лови риба. Той видѣлъ, че се спира нѣкакъвъ конникъ съ черенъ конъ и огнено-червено покривало подъ седлото, хвърля нѣщо въ водата и прегазва бързо рѣката. Щомъ изчезналъ конникътъ, рибарьтъ отишълъ да види, какво е хвърлилъ.

— Това е дете, — рекълъ. — Навѣрно е дъщеря или синъ на нѣкой знатенъ човѣкъ, който иска да се отърве отъ него. Ще го прибера и ще го отгледамъ. Следъ време може да получа добра награда за труда си.

И той отнесълъ детето въ своята колиба и го далъ на жена си да го гледа. Момичето отрасло и станало хубаво, стройно и умно. Въ селското училище, дето отивало да се учи, всички се очудвали на ума му. Минало време. Момичето станало на петнадесетъ години. Веднѣжъ князътъ тръгналъ на ловъ съ нѣколко придворни. Тѣ попаднали въ сжщата рибарска колиба, дето живѣела момата. Рибарьтъ не ги знаелъ, кои сж. И тѣ му не казали, но поискали да хапнатъ нѣщо.

— Заповѣдайтел! — рекълъ домакинътъ. — Следъ малко дъщеря ми ще ви приготви вкусенъ обѣдъ: тя е отлична готвачка, особно — когато гоститѣ сж изгладнѣли.

И наистина, следъ половина часъ, една хубава мома поднесла на ловцитѣ пържена риба и салата отъ зеленчукъ. Ястието било много вкусно. Като се нахранили, придворнитѣ казали на княза:

— Забеляза ли, колко е хубава дъщерята на тоя рибарь? И колко добре умѣе да се отнася! Би рекълъ човѣкъ, че е дъщеря на благородникъ, а не на простъ рибарь. Ти, като познавашъ бждещето, би ли казалъ, за кого ще се омжжи тая мома?

— Много лесно е да ви кажа, за кого, — отвърналъ князътъ съ усмивка. — Или за селянинъ, или за рибаръ. Наоколо живѣятъ все такива. Но да видимъ, дали и звездитѣ показватъ сжщото. Да запитаме момата, кога и кжде е родена.

Повикали момата.

— Кога и кжде си родена, момне? — попиталъ я князътъ. — Ако ми кажешъ точно, — ще ти предскажа, за кого ще се омжишъ.

Девојката се засмѣла и отговорила:

— Не зная, господарю. Сега съмъ на петнадесетъ години, но точно кога съмъ се родила, не ми сж казали родителитѣ. Питай татка: той трѣбва да знае.

Извикали рибаря. Той казалъ съ тихъ гласъ, следъ като отпратилъ момата по работа, за да не чуе разговора:

— Това момиче не е мое. Азъ го намѣрихъ въ рѣката, когато залагахъ кошове. Хвърли го единъ непознатъ конникъ. Конътъ му бѣше черенъ, съ огнено-червено наметало подъ седлото. Това се случи преди петнадесетъ години.

Князътъ разбралъ, коя е момата Той казалъ на рибаря:

— Тая девојка изглежда много разумна и добра. Жално би било за нея — да остане тукъ и да се омжи за нѣкой пияница, който ще я бие по петъ пжти на день. Дай ми я! Азъ ще я пратя да се възпита въ едно богато и благородно семейство. Тамъ ще я задомятъ. А тебе ще дамъ пари — за грижитѣ, които си полагалъ до сега по нейната отхрана.

Рибарътъ се съгласилъ на драго сърдце. Князътъ отвелъ девојката въ двореца си. Още първия день, откакъ пристигнали, синътъ видѣлъ момата, харесалъ я и я обикналъ много. Баща му разбралъ всичко. Той се замислилъ, какъ да премахне момата, безъ да пробуди подозрение у сина си. Повикалъ го на страна и му казалъ:

— Видѣхъ, сине мой, че харесвашъ оная рибарска дъщеря, която доведохъ, за да я избавя отъ неволя. За тебе не е достойно — като княжески синъ — да се оженишъ за мома отъ долно потекло. Но и азъ виждамъ, че тя е умна. Ако я възпитаме, може би ще свикне да се отнася, както прилѣга на благородница.

Ти ще заминешъ при моя братъ, въ неговия замъкъ, и ще стоишъ тамъ до деня, когато видя, че момата може да ми стане снаха.

Преди да заmine за замъка на чича си, младиятъ князь успѣлъ тайно да се срещне съ момата и да ѝ каже, що сж приказвали съ баща си. Още на другия день следъ заминаването, князътъ повикалъ момата и ѝ казалъ:

— Ще заминешъ съ двама мои хора въ единъ замъкъ, дето ще те възпитатъ благородни жени. Ще ти дамъ писмо. Ще го предадешъ на брата ми.

Той написалъ писмо до другъ свой братъ, който живѣлъ въ една далечна планина. Въ писмото пишело:

„Мили брате,

„Момата, която ще ти предаде това писмо, се опита да ме убие. Отвърни ѝ съ сжщото: убий я незабавно.

*„Поздравява те
братъ ти Албертъ.“*

После повикалъ двама отъ своитѣ слуги, снабдилъ ги съ пари за пжтъ и имъ поржчалъ да отведатъ момата при брата му. Тѣ тръгнали още сжщия день. Вечерята замръкнали въ планинско село. Влѣзли въ едно ханче да вечерятъ и пренощуватъ. Презъ нощъта разбойници нападнали ханчето, убили двамата слуги и имъ взели паритѣ, а момата претърсили и намѣрили у нея писмото. Запитали я, знае ли, що пише въ това писмо.

— Не знамъ, — отвърнала тя, — но предполагамъ, по думитѣ на княза, който е мой покровитель, че ме изпраща при своя братъ да ме възпита и ожени за младия князь. Така ми каза той.

— Какъ се казва тоя братъ и кжде живѣе?

Момата казала това, което знаела отъ младия князь. Тя си мислѣла, че писмото е до сжщия братъ на княза, при когото е заминалъ момъкътъ.

— Добре, — рекли разбойниците. — Ще ти върнемъ писмото.

Тѣ се съжалили надъ девойката, която князътъ искалъ по коваренъ начинъ да убие. Написали друго писмо, което отправили до другия князовъ братъ. Въ него пишело:

„Мили брате,

„Момата, която ще ти предаде това писмо, е годеница на сина ми. Омжи я за него незабавно.

„Поздравява те

„братъ ти Албертъ“.

Тѣ дали писмото на момата и ѝ казали, презъ кжде да мине, за да отиде въ замѣка. Момата пристигнала тамъ. Младиятъ князь я посрещналъ съ голѣма радостъ. Тя предала писмото на чича му, който билъ много добъръ човѣкъ. Сватбата станала още на другия денъ. Младоженцитѣ заживѣли щастливо. Тѣ пратили съобщение на княза и го поканили да ги посети. Той не можелъ да разбере, какъ е станало това: ужъ праща момата на вѣрна смъртъ, а тя му пише, че се е омжила за сина му — и то по негово лично желание.

— Стана тъкмо онова, отъ което се боехъ най-много, — си казалъ той. Но ще видимъ. Ако сж се оженили, това не ще ми попрѣчи да ги раздѣля.

И той заповѣдалъ да му оседлаятъ коня. Тръгналъ веднага къмъ братовия си замѣкъ. Като пристигналъ тамъ, той се престорилъ на зарадванъ и поздравилъ младоженцитѣ. Но после поискалъ отъ брата си да прочете писмото, що му е предала момата. Видѣлъ, че адресътъ е другъ, че е другъ и почеркътъ. Разбралъ, че нѣкой го е надхитрилъ, но не казалъ нищо.

Нѣколко деня следъ това, двамата братя и младоженцитѣ излѣзли да се разходятъ по гората. Това станало по желание на домакина, но князътъ — братъ му — решилъ да се възползува отъ случая, за да убие снаха си. Той я отвелъ много на далече, въ най-гжстото мѣсто на гората, и ѝ казалъ:

— Ти се подигра съ мене. Съ лъжа и измама успѣ да се оженишъ за сина ми. За такова престѣпление наказанието е само едно: смъртъ. Азъ самъ ще те убия.

Младата жена останала като грѣмната, като чула тия думи. Тя се разплакала. Запитала свекъра си, кога го е излѣгала и какъ го е измамила.

— Какъ ли? И още питашъ! Не промѣни ли сама ти адреса на писмото? Не написа ли сама ти друго писмо, а първото скжса?

Напраздно се оправдавала жената. Напраздно разказвала, що е станало въ ханчето, кждето разбойници-

тѣ прочели писмото и после ѝ го върнали. Напраздно се клела въ всичко най-свето, че е невинна.

— Ти лъжешъ! — викалъ князътъ. — Не вѣрвамъ на всички тия измислици за разбойници. Ако наистина сж ви нападнали разбойници, тѣ сж щѣли да убиятъ и тебе, както сж убили — по думитѣ ти — двамата ми слуги. Истината е, че вие сте се надумали съ слугитѣ, следъ като си прочела моето писмо, тѣ да избѣгатъ съ паритѣ, а ти да отидешъ при сина ми. Затова си и написала друго писмо, което си отнесла на брата ми.

Жената почнала отново да плаче.

— Не знамъ, какъ е станало всичко това, — казвала тя, — но то е станало не по моя вина. Азъ виждамъ сама, че не съмъ като за твоя синъ, защото съмъ дъщеря на рибаръ. Готова съмъ да се махна нѣкъде, където синъ ти никога не би могълъ да мена мѣри, колкото и да ме търси, стига да ми пожалишъ живота. Готова съмъ да направя всичко, каквото ще ми заповѣдашъ. Само те моля да ми пощадишъ живота: невинна съмъ, кълна ти се.

Князътъ помислилъ малко, па рекълъ:

— Добре. Махни се и се не явявай предъ очитѣ ми!

После извадилъ златния прѣстенъ отъ прѣста си, хвърлилъ го въ водопада, който билъ наблизо, и казалъ на жената:

— Ако сждбата е решила, щото ти да се омъжишъ за сина ми и да живѣешъ съ него, готовъ съмъ да те приема, като своя снаха, въ оня день, когато ми донесешъ тоя прѣстенъ, който хвърлихъ въ водата. Но до тогава да не си се мѣрнала предъ очитѣ ми.

Той оставилъ жената и ударилъ съ коня си презъ гората. Въ замъка се върналъ чакъ презъ нощта и казалъ, че снаха му се била изгубила. Търсилъ я билъ дълго изъ гората, но не можалъ да я намѣри. Синътъ се разтревожилъ. Той разпратилъ хора да дирятъ жена му въ разни посоки, но всички се върнали и съобщили, че не сж попаднали на следитѣ ѝ. Гората била много голѣма: мжно било да се оправи човѣкъ въ нея.

Жената решила да се върне при родителитѣ си. Тя се запжтила въ оная посока, къмъ която ѝ се струвало, че е рибарската хижа, въ която била отрастнала. Вървѣла нѣколко дня, докле видѣла единъ високъ замъкъ. По-натамъ нѣмала сили да върви: отъ гладъ и

умора не можела да пристъпи и крачка. Влѣзла въ замѣка и попитала, не ще ли се намѣри за нея нѣкаква работа.

— Умѣешъ ли да готвишъ? — попиталъ я домоуправительтъ. — Моятъ господарь има нужда отъ опитенъ готвачъ, тъй като се тѣкми да дава угощение на князе и господари. За друга работата нѣмаме нужда отъ човѣкъ: имаме си хора.

— Умѣя да готвя, — отговорила жената. — Ще ми видите работа и — ако я харесате — ще ме оставите; ако ли не я харесате, ще си потърсите другъ човѣкъ.

Домоуправительтъ ѝ поръчалъ да сготви. Рижарьтъ — господарь на замѣка — намѣрилъ, че ястията сж много вкусни. Жената била назначена готвачка. Настъпилъ празникътъ, когато щѣло да става голѣмото угощение. Въ готварницата закипѣла работа още отъ тъмни зори. Надонесли убити сърни, глигани, диви патици, риба, агнета, телета, всѣкакъвъ зеленчукъ и плодове. Трѣбвало да се варятъ супи, да се готвятъ яхнии, да се задушватъ разни видове месо, да се правятъ майонези, салати, компоти, баници, сладки. Десетина слугини били пратени да помагатъ на готвачката. Но домоуправительтъ ѝ напомнилъ, че трѣбва да бжде особно внимателна къмъ пържената риба, защото господарьтъ обича най-много това ястие.

Жената избрала ония риби, които сж най-вкусни пържени, и се заела сама да ги изчисти. Като разпрала една отъ тѣхъ, намѣрила въ корема ѝ златния прѣстенъ, що билъ хвърлилъ князътъ въ водопада. Тая риба била току що уловена и донесена. Жената скрила прѣстена, па се заела да пържи рибата. Вечерьта всичко било готово. Почнали да пристигатъ гоститѣ. Готвачката седѣла въ кухнята — да чака заповѣдитѣ на домоуправителя, а единъ отъ любопитнитѣ слуги току излизалъ — да види, кои гости сж дошли, та да каже на слугитѣ и слугинитѣ. По едно време жената чула, че сж дошли тримата братя-князе и синътъ на единия — нейниятъ съпругъ.

Започнало се угощението. Ястията се поднасяли едно по едно. Дошълъ редъ на пържената риба. И домакинътъ и гоститѣ му я много харесали. Тримата князе въ единъ гласъ запитали домакина, кой му е готвачътъ. Той се усмихналъ и казалъ:

— Това е голѣма тайна, скѣпи гости. Нѣма да ви кажа, кой е. Отгатнете вие. Но азъ знамъ, че — колкото и да се мѣчатъ — нѣма да отгатнете. Познайте поне едно: дали е готвачъ, или — готвачка.

Едни отъ гоститѣ казвали, че е готвачъ, защото само мѣжъ би могълъ тъй внимателно да очисти рибата и тъй добре да я опържи. Други твърдѣли, че е жена. Домакинътъ заповѣдалъ на домоуправителя да му изпрати човѣка, който е пържилъ рибата. Казали на готвачката, че трѣбва да се яви предъ гоститѣ. Тя се омила, вчесала и натѣкмила, като си сложила и прѣстена на княза. Сетне отишла въ голѣмата трапезария.

Като видѣли такава млада и хубава готвачка, всички останали изненадани. Князътъ позналъ снаха си и се намръщилъ. Но момата извадила прѣстена отъ прѣста си, подала го на своя господарь и му казала :

— Ето какъвъ прѣстенъ намѣрихъ въ корема на една отъ рибитѣ, които чистѣхъ днесъ. Може би той е на нѣкого отъ гоститѣ.

При тия думи тя погледнала стария князъ. Той си спомнилъ тогава, що е казалъ на снаха си въ гората, когато хвърлилъ прѣстена въ водопада.

— Любезни домакине, — рекълъ, — тоя прѣстенъ е мой. А тази млада и хубава готвачка е моя снаха. Тя се изгуби въ гората, когато бѣхме излѣзли веднѣжъ на разходка. Слава Богу, че я намѣрихме най-сетне.

Жената била поканена да седне между гоститѣ и да вземе участие въ угощението и веселбата. Когато се свършило праздненството, свекърътъ ѝ я отвелъ, заедно съ сина си, въ своя замъкъ. Той разбралъ, че каквото сѣдбата е отредила, човѣкъ не може да го предотврати. И отъ тогава обикналъ снаха си.

Хубавата печка

нѣмска приказка

Въ единъ малъкъ градецъ живѣло момче по име Августъ. То било на деветъ години. Майка му била умрѣла, а баща му билъ беденъ и едва можалъ да изхранва голѣмото семейство. Децата били десетъ на брой. Най-голѣмото момиче, Доротея, се грижело за кжщата. То шѣтало, готвѣло и перѣло. Макаръ и седемнадесетгодишна, Доротея била вече застарѣла отъ работа и грижи. Лицето ѝ било сухо, жълто и скрѣбно.

Най-веселъ отъ всички билъ Августъ. Презъ лѣтото той пасѣлъ говедата на чифликчиитѣ, но презъ зимата нѣмалъ работа. Тогава помагалъ на Доротея и отивалъ въ града да пазарува каквото трѣбва за кжщи.

Стаята, дето живѣло семейството, била наредена бедно. Едничкото ѝ украшение била една голѣма печка, която и свѣтѣла и топлѣла. Но каква печка. Цѣлата отъ фаянсови плочи, по които били изобразени случки отъ времето на рицарството и още много други картини, все майсторски изписани. По нея имало пауни, елени, различни цвѣтя, риби, планински изгледи. Тя приличала на кула. На върха ѝ се издигала златна корона.

Тая печка била много стара. Тя била направена отъ единъ прочутъ майсторъ — Августъ Хиршфогель, чийто печатъ се виждалъ на нея.

Нѣкога си, преди много—много години, тая хубава печка ще да е била въ нѣкакъвъ дворецъ. Какъ е попаднала въ кжщата на Августовия баща, не знаелъ никой. Но въ тая бедна кжща тя вършела много повече работа, отколкото — ако би била другаде. Децата я обичали. Най-голѣмо удоволствие било за тѣхъ да насѣдатъ на голѣмата вълча кожа, просната предъ нея да се греятъ и да си разказватъ приказки.

— Августе, — казвали децата, — разкажи ни нѣкоя приказка.

И Августъ почвалъ да разказва, като гледалъ обрзитѣ, изписани по стенитѣ на печката. Той измислялъ

всѣкакви приказки — за рицари, за владици, за селяни, за работници. Тия приказки се харесвали много на братчетата и сестричетата му.

Веднѣжъ Августъ попиталъ Доротeya, кой е донесълъ печката въ кѣщата имъ. Тя му казала, че дѣдо имъ, каменодѣлецъ, като работилъ веднѣжъ въ едни развалини, одето вадѣлъ камъни, изровилъ печката и — като видѣлъ, че е цѣла, натоварилъ я на колата и я докаралъ въ кѣщи. Скоро следъ това въ града дошълъ единъ пѣтешественикъ, който разбиралъ отъ старини. Той казалъ на Августовия дѣдо, че тая печка е много скѣпа. Художникътъ, който я билъ направилъ, Августъ Хиршфогель, билъ живописецъ и грѣнчаръ. Той билъ направилъ нѣколко такива печки — все образци на изкуството.

— Прочутиятъ Хиршфогель, — казалъ тоя пѣтешественикъ, — не е работѣлъ за пари, а — отъ обичъ къмъ изкуството. Затова е оставилъ такива хубави издѣлия. Днесъ вече нѣма майстори като него.

Отъ тогава децата кръстили печката Хиршфогель, по името на оногова, който я е направилъ. Малкиятъ Августъ блѣнувалъ да стане — като порасте — прочутъ художникъ, да си издигне голѣма кѣща извънъ градскитѣ стени, на брѣга на рѣката, дето растатъ високи кестени, и да пренесе въ нея скѣпата печка, за да украсява най-хубавата стая.

Една вечеръ бащата се върналъ късно. Децата били вече заспали. Само Доротeya и Августъ седѣли и си приказвали.

— Азъ продадохъ Хиршфогеля, — рекълъ той мрачно.

— Не може да бжде! — викнали дветѣ деца.

— Да, продадохъ го на единъ купувачъ на старини за двеста флорина. Що да правимъ? Ние сме потънали въ дългове. Имаме да даваме и на хлѣбаря, и на месаря, и на бакалина, и на хазяина. Ще ме затворятъ за дългъ. Работа се не намира: азъ съмъ вече старъ, а господаритѣ предпочитатъ млади и силни работници. Глупаво би било да изпусна тия двеста флорина, които ми предложиха за печката. Какво сте се разплакали и двамата? И оная печка въ кухнята ви стига. А тая ще бжде отнесена въ нѣкой музей. Тамъ ѝ е мѣстото.

Дветѣ деца продължавали да плачатъ. Августъ ко-

лѣничилъ предъ нозетѣ на баща си и почналъ да му говори :

— Татко, мили татко, това не може да бжде истина. Ти нѣма да продадешъ Хиршфогеля. Азъ ще трѣгна още утре да търся работа. Ще чупя ледъ, ще чистя улицитѣ отъ снѣга, ще мета. Ще отида да помоля хлѣбаря и другитѣ да почакатъ. Моля ти се, татко, върни паритѣ на оня лошъ човѣкъ, който иска да ни вземе хубавата печка!

Башата се ядосалъ.

— Я вървете спете! — викналъ той. — Това не е ваша работа. Азъ знамъ какво правя. Утре печката ще бжде пратена въ Мюнхенъ.

И наистина, на другия день дошли хора, които вдигнали печката, завили я въ талашъ и парцали и я натоварили на голѣма кола, па я закарали на гарата. Августъ трѣгналъ следъ колата. Единъ съседъ го видѣлъ и запиталъ, що е станало. Момчето му разказало всичко.

— Баща ти се е излѣгалъ, — рекълъ съседътъ. — Тая печка струва сто пѣти повече. Ти ще направишъ добре, ако отидешъ тамъ, дето ще отнесатъ печката. Тая работа не бива да се остави тъй.

Момчето трѣгнало отново подиръ колата. Много му се искало да узнае, кжде ще откаратъ Хиршфогеля. Отишло на гарата. Хората, които били докарали печката, се разговаряли на високъ гласъ съ желѣзничаритѣ. Еднитѣ настоявали да ги пуснатъ да пжтуватъ заедно съ печката. А другитѣ имъ казвали, че това е невъзможно, защото печката ще бжде натоварена на товаренъ влакъ, а тѣ трѣбва да пжтуватъ съ пжтнишки: инакъ не може.

Най-сетне разговорътъ се свършилъ. Хората застраховали печката за голѣма сума пари, оставили я на гарата и си заминали съ влака.

Тогава Августъ намислилъ да трѣгне съ печката. Много мжно му било, наистина, за братчетата и сестричетата, но още повече му било мило за Хиршфогеля. Той се промъкналъ, безъ да го забележатъ служащитѣ, и влѣзълъ въ товарния вагонъ, дето била настанена печката. Тамъ имало голѣми купища стока, сандѣци, коли, човали, бѣчви. Имало кжде да се скрие.

Но момчето било гладно и не знаело, колко вре-

ме ще трае пжтуването. То чуло отъ желѣзничаритѣ, че влакътъ ще потегли чакъ подиръ половина часъ.

— Има време, — си казалъ Августъ.

И той слѣзълъ. За двата гроша, които билъ спечелилъ презнния день, разтоваряйки дърва, той си купилъ хлѣбъ и луканка, па се качилъ отново на влака. Въ товарниятъ вагонъ било тъмно. Августъ се сгушилъ въ единъ кжтъ и закусилъ. Влакътъ потеглилъ.

Печката била завита въ талашъ, сѣно и слама, а отгоре завързана. Момчето почнало да кжса и разхлабва вжженцата и талаша, за да намѣри отвора, презъ който било навикнало да туря дърва въ печката. Отворътъ билъ толкова широкъ, че момче на неговата възраст можело спокойно да се пхне презъ него въ печката. Августъ знаелъ това: той не веднѣжъ билъ вече влизалъ, когато печката не гори. И тоя пжтъ влѣзълъ, макаръ че било доста мжчно да се пхне между талаша и вжженцата.

Въ печката било много удобно. Презъ решетката, пробита въ горната частъ, минавалъ въздухъ. Августъ запълнилъ отвжтре отвора, за да се не досѣти никой, че въ печката има човѣкъ. Подиръ това заспалъ, защото билъ много уморенъ.

Влакътъ вървѣлъ бавно и се спиралъ дълго по станциитѣ, като всички товарни влакове. Когато Августъ се събудилъ, било вече тъмно. Станало му страшно. Колко е далечъ отъ кжщи! И да поиска да се върне, не ще може. А що ли прави сега Доротей? Кжде ли ходи да го търси? Колко ли се безпокои за него? Станало му много мжчно.

Най-после влакътъ спрѣлъ. Зазвѣнтѣли вериги. Изскърцала вратата на вагона. Нѣкой влѣзълъ, размѣстилъ сандѣцитѣ, взелъ нѣщо или сложилъ нѣщо и си отишълъ. Вратата се затворила отново. Слава Богу, че още не сж забележили Августа! Ами когато дойдатъ да вдигнатъ печката ако го видятъ? Дали нѣма да го убиятъ?

На заранѣта влакътъ спрѣлъ на една голѣма гара, на границата. Отворили вагона и влѣзли да вдигнатъ печката. Изнесли я. Августъ претеглилъ много въ време на пренасянето. Носачитѣ мъкнали печката, обръщали я, блѣскали я насамъ-натамъ. На нѣколко пжти на Августа идѣло да извика — толкова силно си чуквалъ

главата о стенитѣ. Най-сетне печката била натъкмена подь сушината на станцията.

Времето било много студено. Ако печката не била грижливо обвита, Августъ щѣлъ да замръзне. Той ималъ още малко храна, но страдалъ отъ силна жажда. Следъ часъ-два дошли отново носачи и вдигнали печката да я товарятъ на другъ влакъ.

— Внимателно! — казвалъ единъ гласъ. — На тая стока пише: „Много скъпа. Внимание!“ Полека вдигайте, да се не счупи нѣщо.

И наистина, тоя пжтъ косачитѣ били много внимателни. Тѣ понесли Хиршфогеля безъ тласкане. Печката се озовала отново въ влака. Пакъ се чуло скърцане, грохотъ, шумъ. Влакътъ потеглилъ.

На момчето се струвало, че е изминало вече половината земя. По едно време, както седѣло въ полумрака, спомнило си за ония приказки, които било слушало отъ чича си. Въ тѣхъ се разказвало за джуджета, змейове, таласъми и подземни чудовища. Говорѣло се и за горския царъ, който язди черенъ конь и препуска нощемъ по поля и планини. Станало му много страшно. Толкова страшно, че се разплакало.

Но ето, че влакътъ забавилъ движението си. Спрѣлъ се. Чулъ се силенъ гласъ:

— Мюнхенъ! Мюнхенъ!

Печката била изнесена отъ вагона, вдигната на рамене и отнесена на нѣкжде. На момчето се сторило, че носачитѣ сж изминали много дълъгъ пжтъ. Жаждата му била толкова голѣма, че му идѣло да си простре ржката и да грабне малко снѣгъ отъ улицата.

Носачитѣ отнесли Хиршфогеля въ единъ магазинъ за старини.

Чулъ се гърленъ мжжки гласъ:

— Нѣма да се развива, додето не дойде Антонъ.

Августъ чулъ, че вратата изскърцва и ключътъ се завърта въ бравата. После всичко утихнало. Момчето пораздърпало сламата и погледнало.

Какво чудновато мѣсто! Гърнета, вази, картини, статуи, рицарски дрехи отъ броня, шлемове, щитове, мечове, саби, турски килими, китайски кумири — и какво ли не още! Но дали има вода? Не, вода нѣмало никжде. Августъ не можалъ вече да търпи. Той се осмѣлилъ да излѣзе отъ печката. Озърналъ се и видѣлъ

на външния корнизъ на прозореца снѣгъ. Отворилъ прозореца, грабналъ съ две шѣпи снѣгъ и почналъ да яде. Следъ това се скрилъ отново въ печката.

Подиръ единъ часъ вратата се отворила. Влѣзли мже се тежки стѣпки.

Единъ дебелъ гласъ казалъ:

— Вие ме нарекохте лудъ, че сдмъ далъ нѣкакви си двеста флорина за тая печка. Ще я видите, не струва ли сто пѣти повече.

Почнали да развързватъ печката и да я развиватъ. Сърдцето на Августа забило силно. Ами ако го намѣрятъ?

Печката била най-сетне развита съвсемъ.

Зачули се гласове:

— Великолепно нѣщо! Чудно-хубава печка!

— Мѣстото ѝ е въ двореца. Никжде другаде. Тая печка е за дворецъ.

— Колко по-хубава е тя отъ онази, която е сега въ замъка!

— Дивна работа! Неподражаемо изкуство! Едничко издѣлие по хубостъ!

Заедно съ тия похвали, отъ устата на мжетѣ излизала силна миризма на спиртъ. Августъ я усѣтилъ дори презъ желѣзната решетка. Но това нѣмало за него голѣмо значеице. Той треперѣлъ отъ страхъ, че нѣкому отъ тия пияни хора може да хрумне да отвори печката и да го види. Тогава ще го измъкнатъ и навѣрно ще го убиятъ.

Момчето се изпотило. Додето мжетѣ стоели около печката, то се пазѣло да се не помръдне. Сторило му се, че е минала цѣла година. По едно време мжетѣ се отдѣлили на страна и почнали да се съветватъ. Августъ чувалъ само отдѣлни думи. Най-често се чувала, думата: „кралтъ“. Гласовѣтъ се ту повишавали, ту снишавали. Накрай мжетѣ се разбрали. Тѣ си приказвали вече тихо и се смѣели самодоволно. Отъ разговора имъ момчето разбрало, че иматъ намѣрение да покажатъ печката на нѣкой много виденъ човѣкъ.

И наистина, половина часъ следъ това тѣ излѣзли. Августъ останалъ пакъ самъ. До ушитѣ му стигнали отъ улицата разни звуци: звънъ на камбани, шумъ на фойтони, тропотъ на коне, военна музика. Изведнѣжъ вратата се отворила. Влѣзли сжщитѣ мже, но тоя

пжть тѣ говорили съдържано и съ почить. Съ тѣхъ влѣзълъ още единъ човѣкъ, къмъ когото тѣ се отнасяли съ страхопочитание.

Когато се спрѣлъ предъ печката, непознатиятъ извикалъ:

— Великолепно нѣщо!

После почналъ да разглежда шаркитѣ и изображенията. По едно време казалъ:

— Тая печка ще да е правена за императора Максимилиана.

Августъ се билъ свилъ на кълбо въ печката. Той очаквалъ всѣки мигъ — чужденецътъ да отвори вратичката и да го види. И наистина, вратичката се отвори: непознатиятъ поискалъ да види бронзовата решетка. Но въ печката било толкова тъмно, че никой не можалъ да съзре детето. Човѣкътъ затворилъ вратичката и почналъ да се пазари съ другитѣ. Чували се думитѣ; „кралътъ“ и „жълтици“.

Скоро следъ това всички си отишли.

Въ магазина било вече съвсемъ тъмно. Мръкнало се. Августъ заспалъ. Той спалъ дълго.

Но тъкмо когато всички часовници въ голѣмия градъ ударили полунощъ, момчето се събудило. Въ магазинътъ било съвсемъ свѣтло и това очудило Августа. Очудило го, но го не изплашило.

А знаете ли, що станало тогава?

Всички предмети въ магазина почнали да се движатъ. Единъ бронзовъ свѣщникъ почналъ да танцува съ една ниска позлатена кана. Тежкиятъ холандски часовникъ заигралъ ржченица съ едно кресло отъ червено дърво, покрито съ старо кадифе. Сребърната статуйка на момиче наченала да се покланя на единъ войникъ отъ жълта печена глина. Старата кремонска цигулка засвирила, безъ да я държи нѣкой. Сребърното огледало, увѣнчано съ цвѣтя, заподскачало на мѣстото си, а японската статуйка, представляща дебелъ корместъ жрецъ, почнала да се клати и се засмѣла чакъ до ушитѣ си. Венецианскиятъ мечъ почналъ да се бие съ турската крива сабя зарадъ едно момиче отъ слонова кость.

А отде идѣла свѣтлината? Тя идѣла отъ три голѣми златни лампи, закачени на потона. Въ тѣхъ нѣмало ни фитили, ни масло, но все пакъ свѣтѣли.

Августъ излѣзълъ отъ своето скривалище, за да погледа. Едно бѣло порцеланено кученце, съ синя панделка на шията, се затичало къмъ него и го залаяло весело. Две дълги, мѣдни тръби, които висѣли до тогава на стената, скочили и почнали да свирятъ и играятъ. И на момчето се пританцувало. То си спрѣло погледа върху една хубава кукла отъ порцеланъ, облѣчена въ бѣли дрѣхи съ златни нашивки, съ напудрена коса и високи червени обувки. Тя се усмихнала, като видѣла Августъ. И не само се усмихнала, но го и поканила да танцуватъ.

Когато танцътъ се свършилъ, куклата рекла на момчето :

— Азъ съмъ княгиня отъ саксонската кралска фабрика. А ти какъвъ мислишъ да станешъ, когато порастешъ ?

— Иска ми се да стана живописецъ на порцеланъ, като прочутия Августъ Хиршфогель.

— Bravo! Bravo! — развикали се всички предмети въ магазина.

Тѣ знаели, очевидно, името на знаменития майсторъ.

И ето, че въ тоя мигъ се зачулъ гласъ — крокъкъ, но силенъ. Гласътъ идѣлъ отъ голѣмата хубава печка. Всички млъкнали и се заслушали.

А печката казала :

— Азъ мълчахъ вече цѣли четиристотинъ години. Но най-сетне дойде време да заговоря. Между васъ има едно момче, което ме обича, защото обича изкуството. Ако ние, истинскитѣ художествени издѣлия, сме ценни, то е поради това, че майсторитѣ, които сж ни направили, сж били чисти по сърдце, работили сж по вдъхновение, безъ да бързатъ и безъ да мислятъ, за колко ще ни продадатъ. Колко добре помня азъ своя създателъ — Августъ Хиршфогель! Той бѣше великъ, честенъ и набоженъ мжжъ. Той ме направи отъ обичъкъкъ изкуството. Преди вѣкове крале и императори се възхищаваха отъ моята хубостъ. А после се случи тъй, че трѣбваше въ продължение на много години да топля въ една бедна къща децата на простъ работникъ. Като се сгрѣха отъ топлината, що изпускахъ азъ, тия дечица забравяха, че сж гладни и голи, безъ майка. Тѣ се смѣха, разказваха си приказки и накрай заспиваха

до мене, за да сънуватъ приятни сънища. Азъ бѣхъ доволна отъ това. Знаехъ, че и моятъ майсторъ не би пожелалъ да бжде на по-добро мѣсто. Случваше се — уморена болна жена да се притисне до мене; тогава лицето ѝ се озаряваше отъ усмивка и тя показваше на малкото детенце, което държеше въ ржцетѣ си, моята златна корона и другитѣ ми украшения. То бѣше много по-добро, отколкото да стърча въ нѣкой широкъ чертогъ, дето нагиздени и премѣнени хора ще ме гледатъ и ще си подсвиркватъ. Не знамъ кжде мислятъ да ме пренесатъ сега, но ми е много жално за оная стая, дето всички ме обичаха.

Гласътъ млъкналъ. Чудноватата свѣтлина угаснала. Градскиятъ часовникъ ударилъ шесть. Августъ се събудилъ и се видѣлъ, че лежи на пода, всрѣдъ магазина. Всички предмети си стоели спокойно по мѣстата.

Момчето скочило. Било му много студено. Коремътъ го болѣлъ отъ гладъ. Но ето, че се зачули постѣлбата стѣпки. Августъ побързалъ да се пѣхне въ печката.

Вратата се отворила. Влѣзли двама души съ запалени свѣщи. Следъ като поприказвали малко, почнали да завиватъ печката съ слама, талашъ и сено и да я завързватъ отгоре. Момчето разбрало, че неговиятъ милъ Хиршфогель е отново препродаденъ.

Дошли още четирма носачи. Шестимата мже вдигнали печката и я понесли. Но тѣ я носили много внимателно, сякашъ носятъ боленъ човѣкъ.

Носачитѣ вървѣли дълго. Най-после се спрѣли. По шума, грохота, свиренето и скърцането Августъ разбралъ, че сж на гарата.

— Пакъ ще пжтуваме, — си казалъ той. — Дали ще бжде дълго това пжтуване? Ще умра отъ гладъ и жажда.

Натоварили печката. Но тоя пжтъ въ вагона седнали и шестимата носачи, както и двамата търговци на старини. Влакътъ тръгналъ. Търговцитѣ и носачитѣ си приказвали, смѣбели се, шегували се. Очевидно всички били доволни.

— За добри пари сж продали Хиршфогеля, — си казалъ Августъ.

Най-после влакътъ спрѣлъ. Печката била внимателно изнесена. Презъ решетката и дупчицитѣ между

сламата момчето видѣло голѣмо езеро съ ниски гористи брѣгове, а въ далечината — планини.

Грѣло слънце. Небето било ясно. Но наоколо имало снѣгъ, а водата била замръзнала край брѣга. Носачитѣ сложили печката на една лодка. Августъ усѣтилъ, че плува по водата. Плуването продължило толкова, че единиятъ търговецъ казалъ на другаря си тревожно:

— Ами ако закъснѣемъ ?

— Той каза да бждемъ тамъ въ единадесетъ часа. А сега е вече десетъ и нѣщо.

Августъ си помислилъ :

— Кой ли ще бжде този „той“? Навѣрно е новиятъ притежателъ на Хиршфогеля.

Лодката се спрѣла най-после.

— Хайде сега, момчета, вдигайте печката! — рекълъ единъ отъ търговцитѣ. — Още малко ще я поносите, па ще се свърши. Наистина, малко стръмно е, но пъкъ да знаете, каква почерпка ще получите!

Понесли печката. Момчето си мислѣло, кой ли ще да е новиятъ ѝ притежателъ.

— Ако излѣзе добъръ човѣкъ, ще го помоля да ме остави при Хиршфогеля, — си казвало то на ума.

Августъ лежелъ по гърба си въ печката. Той не можелъ да види нищо, освенъ нѣколко кжчета небе. Печката ту се повдигала, ту се смъквала, споредъ неравността та земята. Единъ далеченъ часовникъ ударилъ единадесетъ.

— Хайде по-скоро, по-скоро! — завикали търговцитѣ. — По-скоро, че закъснѣхма!

Пътътъ билъ дълъгъ. Най-после Августъ усѣтилъ, че студениятъ въздухъ му не духа въ лицето. Носачитѣ се изкачвали по нѣкаква стълба. Зачулъ се говоръ на много хора, но нищо не можело да се разбере. Носачитѣ се спрѣли, а после тръгнали отново. Сега вече се не чували стѣпки: тѣ вървѣли по килими.

Станало съвсемъ топло. Августъ разбралъ, че сж го внесли въ затоплена стая. Но това не прѣчело на глада и жаждата да го измжчатъ по-силно отъ преди.

Носачитѣ продължавали да вървятъ. Минали презъ много стаи. Най-сетне сложили и натъкмили печката. После се отдалечили. Не се чували вече никакви гласове.

Августъ не смѣлъ да се подаде. Презъ решетката той видѣлъ една голѣма лъвска глава отъ слонова кость съ златна корона. Тая глава била часть отъ голѣмъ престолъ, но момчето не можело да го види. Въ стаята миришело на хубави цвѣтя. Нѣкжде отдалече стигали приятни звуци на музика.

Момчето не знаело, че се намира въ кралски замъкъ.

По едно време се зачули бързи стѣпки. Нѣкой се спрѣлъ и казалъ съ мекъ, дебелъ гласъ :

— Аааа! Хубава покупка! Това е истинска художествена творба. Нѣма съмнение, че е отъ Хиршфогеля.

После ржката на говорещия отворила вратичката. Една глава надникнала и сжщиятъ гласъ извикалъ очудено :

— Що е това тамъ? Живо дете!

Августъ пребледнѣлъ отъ страхъ. Безъ да знае, що прави, погълнатъ само отъ страха, че ще се раздѣли съ Хиршфогеля, той изкочилъ отъ печката и падналъ предъ нозетѣ на говорещия.

— О, недей ме пжди! Добрички господарю, моля ти се, недей ме пжди! Позволи ми да остана при нашия Хиршфогель!

Единъ отъ придворнитѣ хваналъ грубо момчето рамото и му казалъ :

— Стискай си езика! Предъ тебе е Негово величество кральтъ.

И той се готвѣлъ да изхвърли момчето отъ стаята. Но кральтъ го спрѣлъ.

— Клетото дете!—рекълъ той съ нѣженъ гласъ.— Оставете го! Искамъ да поговоря съ него.

И, като се обърналъ къмъ Августа, запиталъ го :

— Мое дете, какъ си се озовало въ тая печка? Не бой се! Кажу ми истината!

Съ чувство на почитъ къмъ младия краль, момчето си свалило шапката и като колѣничило, отговорило :

— О, Ваше Величество! Хиршфогель бѣше нашъ и ние го обичахме много, но татко го продаде. А азъ, като видѣхъ, че Хиршфогель си отива, решихъ да се не дѣля отъ него. Влѣзохъ ей презъ тоя отворъ и се скрихъ. Позволете ми да остана при него. Азъ ще отивамъ всѣка заранъ за дърва и ще клада печката — да

ви топли. Отъ две-три години все азъ я паля. И тя ме обича. Да знаете, какви хубави нѣща разказваше тая нощъ!

— Какъ те казватъ? — запиталъ кралятъ.

— Августъ Стрелла. Ние живѣемъ далечъ отъ тукъ, въ планинитѣ. Хиршфогель е отъ много-много години въ нашата кѣща.

— А кой купи печката отъ баща ти?

— Единъ търговецъ отъ Мюнхенъ.

— Дали не знаешъ, за колко?

— За двеста флорина. За баща ми тия пари бѣха много. Той е съвсемъ беденъ.

Кралятъ се обърналъ къмъ придворнитѣ и ги запиталъ.

— Тукъ ли сж двамата мюнхенски търговци?

— Тукъ сж, Ваше величество.

— Повикайте ги!

Додего дойдатъ търговцитѣ, кралятъ запиталъ Августа, гладенъ ли е. Момчето отговорило, че отъ миналия день не е яло, но го мжчи повече жажда, отколкото гладъ. Кралятъ заповѣдалъ да му дадатъ бисквити и вино.

— А какъвъ искашъ да станешъ, когато порастешъ?

— Художникъ, Ваше величество. Искамъ да стана като прочутия майсторъ Хиршфогель.

Презъ това време дошли двамата търговци. Тѣ били изплашени. Кралятъ ги запиталъ:

— Вѣрно ли е, че сте купили печката отъ бащата на това момче за двеста флорина?

— Вѣрно е, Ваше величество, — отговорили търговцитѣ разтреперени.

— А колко ви плати за нея моятъ доставчикъ?

— Две хиляди дуката, — прошъпнали търговцитѣ, които не смѣли да излъжатъ краля.

— Кралятъ се усмихналъ.

— Изглежда, че придворниятъ ми доставчикъ е голѣмъ хитрецъ, — рекълъ той. — Каза ми, че тая печка е купена отъ него за единадесетъ хиляди дуката. Но и вие сте му казали, че сте я били купили за две хиляди дуката. Всички вие сте лъжци. Ще си задържите двеста дуката, а останалитѣ хиляда и осемстотинъ, които ви е платилъ моя доставчикъ, ще броите на бащата на това момче.

Като направилъ знакъ на търговцитѣ да си вървятъ, кралятъ заповѣдалъ на единъ придворенъ да следи, ще ли изпълнятъ заповѣдта му.

А на Августа казалъ:

— Стани, мое дете! Ти ще останешъ въ замъка. Ще се учишъ на живопись. Ако излѣзе отъ тебе даровитъ художникъ, когато станешъ на двадесетъ и една година, ще получишъ отъ мене тая печка, като подаръкъ. Сега върви съ тоя господинъ и се не бой. Ти всѣка заранъ ще палишъ Хиршфогеля, но нѣма нужда да отивашъ въ гората за дърва.

Августъ Стрелла отрасналъ въ кралския замъкъ. Той станалъ голѣмъ художникъ. Кралятъ му додарилъ хубавата печка.

Бабиното пѣгле

руска приказка

Живѣли въ едно село старецъ и баба. Тѣ били сетни сиромаси: и хлѣбъ нѣмали да ядатъ.

— Дѣдо, — рекла бабата. — Хайде да вървимъ въ гората да наберемъ жължди, та да се нахранимъ!

— Да вървимъ, бабо.

— Отишли въ гората, набрали жължди, отнесли ги у дома си и седнали да ядатъ. Нахранили се криво-лѣво. Но — както яли — бабата изпуснала единъ жълждъ и той падналъ въ зимника. Падналъ и се забилъ въ земята. Пусналъ ръстѣкъ и за късо време израстналъ чакъ до пода на стаята.

Бабата го видѣла и рекла на стареца:

— Дѣдо трѣбва да пробиемъ пода. Нека джбѣтъ порасте, та — когато израсте — да не отиваме въ гората, а да си беремъ жължди въ кѣщи. Ще имаме за презъ цѣлата година.

Старецѣтъ пробилъ пода. Дрѣвцето расло, расло, стигнало чакъ до потона.

— Що да правимъ сега, бабо? Джбѣтъ стигна до потона. Да го пуснемъ ли да расте още?

— Да го пуснемъ, дѣдо, да го пуснемъ. Пробий потона! Нека си расте, Съ стѣлба ще се качваме да беремъ.

Старецѣтъ пробилъ и потона. Джбѣтъ почналъ да расте още по-нагоре. Трѣбвало да се махне и часть отъ покрива. Джбѣтъ се издигналъ надъ кѣщата. Расте ли — расте, не спира. Расълъ, расълъ, расълъ, стигналъ чакъ до небето.

Свършили се жълждитѣ на дѣда и на баба.

— Покатери се, дѣдо, та набери малко жължди отъ нашия джбѣ! Трѣбва да е родилъ вече.

— Да се покатеря, бабо. Защо си имаме дърво, ако му не беремъ плодоветѣ?

Взель старецѣтъ торбата и се покатерилъ по джба

Катерилъ се почивалъ си, катерилъ се почивалъ си, катерилъ се, почивалъ си., и се покатерилъ на небето.

— Чакай да видя, пъкъ тука що има, — си казалъ старецътъ и тръгналъ по небето.

Вървълъ, що вървълъ, стигналъ до едно мѣсто, равно и кржгло, като гумно. Гледа — два воденични камъка лежатъ срѣдъ гумното, а на тѣхъ кацналъ пѣтелъ.

— Добъръ день, пѣтльо. хайде да те отведа на на гости при баба. Искашъ ли?

— Искамъ, дѣдо, но вземи и воденичните камъни. Съ тѣхъ ще ми мелешъ храна.

Надигналъ старецътъ двата камъка, пѣтелътъ му кацналъ на калпака и почнали да се спускатъ надолу, по джба. Стигнали до дѣдовата кщца.

— Кжде ти сж, дѣдо, жълждитѣ? — запитала бабата.

Чакъ тогава старецътъ се сѣтилъ, че сж го пратили да бере жължди.

— Да ти кажа право, бабо, дори и не погледнахъ, има ли жължди или не, но ето, че ти нося единъ пѣтелъ съ златенъ гребенъ и два воденични камъка.

— Защо ми сж камъни, като нѣма що да меля съ тѣхъ? — запитала бабата.

— Мели, бабо, мели! — обадилъ се пѣтелътъ. — Каквото наречешъ това ще се измеле. Брашно ли искашъ, брашно ще смелешъ. Баница ли искашъ, баница ще имашъ.

Запитала бабата стареца, що му се яде.

— И баницы ми се ядѣтъ и краваи, — отвърналъ старецътъ.

Почнала бабата да меле. Гледа и не вѣрва на очитѣ си: ту кравай падне, ту баница. Млѣла, млѣла, докле се уморила. А подъ воденичните камъни [се натрупали сума краваи и баницы. Седнали да се нахранятъ. Нахранили и пѣтела.

Тѣй — днесъ, тѣй, — утре, бабата и старецътъ си заживѣли богато-пребогато.

Веднажъ миналъ край кщцата имъ единъ голѣмъ боляринъ. Изгладнѣлъ билъ. Влѣзълъ и запиталъ, нѣматъ ли съ що да го нахранятъ.

— Далъ Господъ, господарьо, — рекла бабата.

— Кажи, що искашъ: баница ли, кравай ли, бѣлъ хлѣбъ ли или владишка турта? Всичко имаме.

— Дайте ми тогава кравай и владишка турта!

Почнала бабата да върги камънитѣ и да меле. Западали краваи и владишки турти, толкова вкусни, че боляринътъ ядѣлъ и не спиралъ. Ядѣлъ той, но поглеждалъ къмъ камънитѣ — да види, що туря бабата, за да падатъ краваитѣ и туртитѣ готови, опечени. Гледа нищо не туря. Ни жито, ни брашно.

— Бабо, продай ми тия два камъка!

— Не, — рекла бабата. — Не ни сж за проданъ. Отъ Бога ни сж даръ. Старецътъ ги донесе отъ небето.

Боляринътъ завидѣлъ на старитѣ. Пратилъ хора да откраднатъ камънитѣ. Като видѣли на заранѣта, че имъ нѣма воденичнитѣ камъни, бабата и старецътъ почнали да плачатъ и да се тюхкатъ. Но кому да се оплачатъ? Нѣма кому. Богъ — високо, царъ, — да леко.

— Стига сте плакали и тжжили! — рекълъ имъ пѣтельтъ. — Азъ ще литна, та ще намѣря болярина, и ще му отнема камънитѣ.

Хвъркналъ пѣтельтъ, отлетѣлъ чакъ до болярскитѣ дворци, кацналъ на вратата и се развикалъ:

— Кукуригу, болярине! Кукуригу, болярине! Върни ни воденичнитѣ камъни! Върни ни златнитѣ камъни! Инакъ злото ще те сполети.

Щомъ чулъ това боляринътъ, веднага заповѣдалъ на единъ слуга:

— Я се затичай, та го хвани, па го удави въ водата!

Заградили слугитѣ вратата и хванали пѣтела. Хвърлили го въ единъ дълбокъ кладенецъ.

Като си отишли слугитѣ, пѣтельтъ почналъ да си приказва:

— Носле, носле, пий вода! Уста, уста, пий вода! Гърло, гърло, пий вода!

Почналъ да пие. Пилъ, пилъ, пилъ, изпилъ всичката вода отъ кладенеца. После полетѣлъ отново къмъ болярскитѣ дворци. Кацналъ на балкона и се развикалъ:

— Кукуригу, болярине! Кукуригу, болярине! Върни ни воденичнитѣ камъни! Върни ни златнитѣ камъни! Инакъ голѣмо зло ще те сполети.

Чулъ го боляринътъ и заповѣдалъ на готвача да го хвърли въ пещъта. Хванали пѣтела и го метнали въ горещата пещъ.

Щомъ се озовалъ тамъ, пѣтелътъ почналъ да си приказва;

— Носле, носле, изливай вода! Уста, уста, изливай вода! Гърло, гърло, изливай вода!

Потекла водата и угасила жаравата. Изхвъркналъ пѣтелътъ отъ пещъта, влѣтелъ въ пиршеския чертогъ на болярина и кацналъ на единъ полилей. А тъкмо въ това време боляринътъ ималъ много гости.

Пѣтелътъ се развикалъ:

— Кукуругу, болярине! Кукуругу, болярине! Върни ни воденичните камъни, които ни открадна! Върни ни златнитѣ камъни, които ни взе съ хитростъ! Инакъ ще те сполети такава зло, каквото не си и сънувалъ.

Гоститѣ чули, що пѣтелътъ.

Почнали да си говорятъ единъ на другъ:

— Ние мислѣхме, че сме дошли на гости у боляринъ, а то излѣзе, че гостуваме на разбойникъ.

И всички побѣгнали изъ вратата. Боляринътъ се спусналъ да ги догони. И жена му се спуснала подиръ него. Въ това време пѣтелътъ грабналъ камънитѣ и отлетѣлъ съ тѣхъ при стареца и бабата. А боляринътъ се спъналъ о единъ камъкъ и се пребилъ. Жена му пъкъ умрѣла отъ скръбъ по него. Отъ тогава болярскитѣ дворци запустѣли.

Глупавъ синъ

италианска приказка

Една жена имала много глупавъ синъ. Това ѝ не прѣчело, разбира се, да го обича, както всѣка майка обича чедото си, още повече, че нѣмала други деца. Тя го галѣла, пригрѣщала, цѣлувала и му казвала:

— Милото ми глупаче, златното ми глупаче, ти ще поумнѣешъ когато порастнешъ.

Но годинитѣ си минавали една следъ друга, а глупакътъ не поумнявалъ. Той растѣлъ разглезенъ и своеволенъ. Каже ли му майката да направи нѣщо, той ще извърши тъкмо противното.

Веднѣжъ тя излѣзла по пазаръ. На излизане порѣчала на момчето:

— Слушай, мое златно момче, какво ще ти кажа. Оставила съмъ кокошката да мѣти. Гледай да не излѣзе на двора, че яйцата ще истинатъ, та ще останемъ и безъ пиленца и безъ яйца.

— Добре, мамо. Бжди спокойна.

— И друго ще ти кажа. На полицата въ кухнята има гърне, пълно съ отрова за мишки. Да не си хапналъ, че ще умрешъ веднага! Отровата е много силна.

— Добре, мамо. Нѣма да пипвамъ.

Щомъ излѣзла майката и момчето останало само, то отишло въ градината да слага примки за птици. Но никаква птица се не хванала въ примкитѣ, защото момчето не умѣло да ги слага както трѣбва. После отишло въ плѣвнята — да види, мѣти ли кокошката. Отворило врата и рекло:

— Квачко, мама ми каза да те не пускамъ, че ще истинатъ яйцата.

Кокошката се обадила:

— Кудкудякъ! Кудкудякъ!

— Недей приказва много, ами слушай, що ти казвамъ. Не бива да излизашъ отъ плѣвнята, че ще исти-

натъ яйцата, та нѣма да имаме ни пиленца, ни яйца.
Чу ли?

— Кудкудякъ! Кудкудякъ! — повторила квачката.

— Какво? искашъ да оставя вратата отворена ли? Добре ще я оставя, но ти недей излиза, че ще те пребия.

И то оставило вратата отворена, па тръгнало въ градината. Кокошката излѣзла. Момчето се развикало подиръ нея:

— Кътъ, кътъ, кътъ! Прибирай се по-скоро че ще ядешъ бой!

Квачката продължавала да се шири въ двора. Момчето се разтропало съ крака, но кокошката се не прибрала. То хвърлило подиръ нея калпака си, а тя побѣгнала къмъ градината.

— Скоро се прибирай, че ще те пребия! — викналъ глупакътъ и грабналъ единъ прѣтъ.

Кокошката си кълвѣла и не слушала що ѝ казва. Тогава момчето се ядосало пернало я съ прѣта и я убило.

— Нали ти казвахъ, че ще те пребия? А ти не вѣрваше. Да видимъ сега кой ще ти мжти яйцата.

За това трѣбвало наистина да се помисли. Момчето се угрижило. Ами ако яйцата изстинатъ? И то отишло въ плѣвнята и легнало на яйцата. Тѣ се счупили и подъ него потекла жълта рѣдка каша.

Глупакътъ се обѣркалъ съвсемъ: чудѣлъ се, що да направи. Майка му си не идвала. Той билъ огладнѣлъ. Решилъ да изеде кокошката. Оскубалъ я, забилъ я на шишъ, наклалъ силенъ огънь и седналъ да я пече. Като я опекаръ, оставилъ я до огнището, па слѣзалъ въ избата да си наточи вино. Ала въ това време се чулъ отгоре шумъ. Момчето се върнало въ кухнята — да види, що става. И то видѣло, че една котка е помъкнала кокошката, а друга я гони да ѝ я отнеме. То припнало следъ коткитѣ и въ бързината забравило да затвори чепа на бѣчвата. Коткитѣ избѣгали съ опечената кокошка, а и виното изтекло отъ бѣчвата. Като се върналъ въ избата, глупакътъ видѣлъ, че цѣлиятъ подъ е залѣнъ съ вино. Той намѣрилъ и на това леснината: грабналъ единъ човалъ съ брашно и го изсипалъ въ избата, за да не забележи майка му, че виното е изтекло.

Прибралъ се въ стаята да чака майка си. Тогава

чакъ му дошло на умъ, че майка му ще разбере всичко. Кокошката — убита и отвлѣчена, виното — разлѣно, брашното — разсипано, яйцата — изчупени. Какво ще каже на майка си? Тя нѣма да му прости за тия голѣми пакости. Не е ли най-добре да се отрови, та — като се върне майка му — да го намѣри мъртъвъ?

И момчето отхлупило гърнето съ отровата и почнало да яде. Оказало се че отровата е много вкусна. Момчето яло, яло, докле изело всичката отрова. То огребало и дъното.

— Сега вече мога да умра спокойно, — рекло то и легнало до огнището.

Лежи глупакътъ, търкаля се съ претоваренъ търбухъ и чака смъртта, а смъртта все не идва. Чудна отрова! Колко бавно действува!

Както лежало момчето, тъй и заспало. Майка му се върнала и почнала да тропа на вратата. Никой я не чува, никой ѝ не отваря. Тя ритнала вратата и влѣзла. Въ стаята не намѣрила никого. Развикала се, но никой не ѝ се обадилъ. Що е станало съ момчето ѝ? Каква беда му се е случила?

Свила се майката въ единъ кжтъ и почнала да плаче и да нарежда:

— Мили сине, златни сине, що е станало съ тебе? Глухъ ли си, та ме не чувашъ? Нѣмъ ли си, та ми се не обаждашъ? Кжде си изчезналъ, та те не виждамъ? Какво зло ти се е случило?

По едно време синътъ се събудилъ и чулъ, какъ нарежда майка му съ плачливъ гласъ. Той не знаелъ, живъ ли е — или мъртавъ. Ако е мъртавъ защо лежи край огнището и вижда всичко наоколо? Ако ли е живъ, каква е тая отрова, която е изелъ? И той се обадилъ на майка си съ слабъ гласъ, както би трѣбвало да говори човѣкъ, когато умира:

— Тукъ съмъ, мамо, до огнището лежа, но ти нѣма вече да ме видишъ.

— Защо да те не видя, синко?

— Защото съмъ мъртъвъ.

Майката се хвърлила да пригърне момчето, но то я отстранило.

— Не ме пригръщай, мамо, че ще се вампирясамъ.

— Какви глупости приказвашъ? Какъ ще се вампирясашъ?

— Нали ти казахъ че съмъ умрѣлъ?

— Хайде, де! Не те ли виждамъ, че си ми живъ и здравъ?

— Не съмъ живъ, защото се отровихъ.

— Отровилъ ли си се? Че кжде намѣри отрова?

— Въ гърнето, дето е на полицата, въ кухнята. Всичката отрова изедохъ.

— А защо я изеде?

Тогава момчето разказало на майка си всичко.

— Нищо, — рекла тя. — Въ гърнето нѣмаше отрова, а сладко отъ орѣхчета. Азъ ти казахъ, че е отрова, защото се боехъ че — какъвто си лакомъ — ще изедешъ сладкото и ще ти стане лошо.

На другия день майката дала на сина си единъ топъ платно, което била изтъкала, да го продаде на пазара.

— Само едно запомни! — рекла. — Пази се да не би да налетишъ на нѣкой бѣбрица-купувачъ, та да те излъже и да ти вземе платното безъ пари.

— Добре, мамо, добре! Бжди спокойна!

Момчето тръгнало по улицата и се развикало:

— Платно, платноooo! Платно продавамъ. Кой иска платно? Кой ще си купи платно?

Единъ го спрѣлъ и го попиталъ:

— Платно ли продавашъ, момче? Я дай да го видя, какво е! Има всѣкакви платна: едни здрави, други скосени.

— Не можемъ се разбра съ тебе, — рекло момчето. — Ти си бѣбрица, ще ме измамишъ.

По-натамъ го спрѣлъ другъ.

— Чакай, момче! Платно ли продавашъ? Колко го давашъ? На метъръ ли го продавашъ или изцѣло?

— И съ тебе не можемъ се разбера. Голѣмъ бѣбрица си. Боя се че ще ме измамишъ.

Тѣй обикаляло момчето дълго време по града, но не можало да намѣри мълчаливъ купувачъ, за да се спазари съ него. Всички били бѣбрици. Най-сетне — като капнало отъ умора седнало на пейката въ една градина да си почине. До пейката имало мраморна статуя на нѣкакъвъ човѣкъ. Срещу градината се виждала висока къща.

Момчето си казало:

— Вмѣсто да кръстосвамъ безъ полза града, ще

почакамъ да излѣзатъ хората отъ срещната кѣща: тѣ може да купятъ платното.

Чакало дълго, но човѣкъ не се показвалъ отъ вратата на кѣщата. Тогава запитало статуята:

— Ей, приятельо! Ти си дошълъ преди мене тукъ. Не знаешъ ли, кой живѣе въ оная кѣща?

Статуята, разбира се, не отговорила.

— Кажи, бе! Уста нѣмашъ ли? Кой живѣе въ отсрещната кѣща?

Мраморниятъ човѣкъ пакъ не отговорилъ. Тогава момчето си казало:

— Тъкмо такъвъ човѣкъ търсѣхъ. Никакъ не обича да бѣбре. Ще му продамъ платното.

И, като показалъ топа на статуята, рекълъ:

— Слушай, приятельо! Ти си такъвъ, какъвто ми каза мама да търся. Искашъ ли да ти продамъ платното? Ефтино ще ти го отстъпя. По двадесетъ лева метъра. Съгласенъ ли си?

Мраморниятъ мжжъ мълчелъ.

— Май че ти се вижда скѣпичко, а? Добре, ще ти го дамъ по петнадесетъ. Искашъ ли го?

Тѣй като статуята и тоя пѣтъ не казала дума, момчето изтъкувало мълчанието ѝ като знакъ за съгласие.

— А паритѣ, — рекло, — можешъ да ми броишъ утре. Ето ти платното. Съ здраве да го носишъ.

То оставило платното предъ нозете на статуята и си отишло. Единъ миналъ презъ градината, видѣлъ платното и го прибралъ. Като се върнало у дома си, момчето разказало на своята майка, кому е продало платното, и се надявало да чуе отъ нея похвала. Но майката викнала да му се кара.

— Ти си голѣмъ глупакъ, наистина. Откакъ си се родилъ, все глупости вършишъ. Но днесъ изглежда, че си си съвсемъ изгубилъ ума. Биваше ли да оставишъ платното на една статуя?

— Успокой се, мамо! — рекло момчето. — Работата не е чакъ толкова лоша, колкото си мислишъ. Нали искашъ пари? Добре, ще ти донеса пари. Още утре ще ти донеса. Ще видишъ тогава, че не съмъ си изгубилъ ума.

На другия день, още преди разсъмване, синътъ отишълъ въ градината, дето била статуята.

Ей, приятелю! Дай ми паритѣ! Нали обеща да ми ги дадешъ днесъ?

Статуята не казала нищо.

— Мълчишъ ли? Тѣй е то: като стане дума за пари, всички се умълчаватъ. Но ако ми не броишъ паритѣ, ще те пребия, както пребихъ кокошката. Чу ли? Давай скоро паритѣ!

Мраморниятъ човѣкъ продължавалъ да мълчи. Момчето се ядосало, бутнало статуята, отчупило и главата и я хвърлило на страна.

— Тѣй ти се пада, — рекло. — На кжсове ще те направя.

И то почнало да вади камъни отъ подножието на статуята и да ги хвърля по нея. Като извадило всички камъни, намѣрило гърне съ жълтици. Взело го, занесло го тичешкомъ на майка си и ѝ казало:

— Пари не можахъ да намѣря, мамо, но вижъ, колко смокини ти нося Цѣло гърне.

— Кжде ги намѣри?

— Подъ камънитѣ. Тѣ сж на оня мълчаливъ човѣкъ, комуто продадохъ платното. Дай ми да си хапна една-две, за да ги опитамъ.

— После ще ти дамъ, — рекла майка му, — а сега иди почакай отвънъ млѣкаря, па ми обади, когато мине. Трѣбва да купя млѣко.

Това рекла тя, за да не види синътъ ѝ, кжде ще скрие жълтицитѣ. Тя се боела — да не би той да каже на съседитѣ, а тѣ да си помислятъ, че паритѣ сж крадени, и да я наклеветятъ. Момчето излѣзло на улицата и седнало предъ вратата — да чака млѣкаря. За да го залъже, майка му хвърляла отъ време на време презъ прозореца по малко смокини и стафиди, а то ги ловѣло и изядало. Като скрила паритѣ на сигурно мѣсто, тя хвърлила на момчето си цѣла шѣпа смокини и стафиди, а то — като не знаело, откжде падатъ, — извикало:

— Мамо, мамо! Донеси кофитѣ, тепсиитѣ и кошницитѣ, че вали дъждъ отъ стафиди и смокини: да подложимъ сждоветѣ, за да се напълнятъ. Много нѣщо ще съберемъ.

Майката се изсмѣла на тия глупави думи, но не рекла нищо. Отъ тоя день тя заживѣла съ сина си охолно. Но момчето видѣло, че двама тѣхни съседи се

каратъ на улицата за една жълтица, която били намѣрили.

Единиятъ казвалъ :

— Моя е. Дай ми я! Азъ се пръвъ наведохъ да я взема, а ти ме тласна и я грабна.

— Не е твоя, моя е, — настоява другиятъ. — Азъ я взехъ отъ земята. Не ти я давамъ.

Като ги чуло, момчето рекло :

— Ей че сте глупави хора! Карате се за една смокиня. А азъ занесохъ на мама цѣло гърне съ такива смокини.

— Тѣй ли? — запитали съседитѣ. — А кжде сж сега тия смокини?

— Кжде ли сж? У дома сж. Всѣки день ядемъ отъ тѣхъ и още не сж се свършили.

Мажетѣ отишли при сждията и му казали, че момчето на тѣхната съседка е намѣрило гърне съ жълтици и го е отнесло на майка си, а тя крие паритѣ. Той повикалъ жената и я разпиталъ, какъ стои тая работа.

— Моето момче е много глупаво, — рекла тя. — То наистина ми донесе гърне съ смокини, което му далъ единъ срещу цѣлъ топъл платно. Но жълтици не само не е носило, ами не е дори и виждало.

— Твоитѣ съседни пѣкъ ми казаха, че въ гърнето е имало пари. Тѣ били толкова много, че всѣки день сте харчели отъ тѣхъ и все не сте можели да ги похарчите. Така ли е?

— Отъ кого сж чули тая лъжа?

— Твоето момче имъ е казало.

— Моето момче е глупаво. То не знае, що приказва. Повикай го и ще видишъ.

Сждията заповѣдалъ да доведатъ момчето.

— Вѣрно ли е, момченце, че си намѣрилъ нѣкъжде гърне съ жълтици?

— Намѣрихъ гърне съ смокини, господинъ сждия, и го занесохъ на мама, за да види че не съмъ си изгубилъ ума.

— Ами кога и кжде го намѣри?

— Намерихъ го подъ камения столъ на единъ нѣмъ човѣкъ, на когото отчупихъ главата, защото не искаше да ми даде паритѣ. Той стърчеше предъ една богатска кѣща, въ градината, и цѣлъ бѣше намазанъ

съ варь. Това стана оня день когато валѣше дъждъ отъ стафиди и смокини.

Като чуль тия думи, сждията пусналъ момчето и майка му да си вървятъ. А на двамата мъже казалъ:

— Това момче наистина не е съ ума си: то или бълнува, или говори глупости. Какъ можяхте вие, ужъ умни хора, да му се довѣритѣ и да идвате при мене да ми отнѣмете времето съ глупави разправии? Махнете се отъ тукъ.

И той ги изпждиль.

Въ Подземното царство

малоруска приказка

Една царица добила близнаци — момче и момиче. Децата били много хубави, като два трендафила. Веднъжъ предъ двореца минала една бабичка, която продавала магьосани билки. Насъбрали се слугитѣ и слугинитѣ да си купуватъ. Единъ иска билка за забогатяване, другъ — да го не лови куршумъ, трети — за обичъ, четвърти — за сила. Чула и царицата. Поръчала да ѝ отведатъ жената.

Като видѣла дветѣ деца, бабата почнала да ги хвали, че сж здрави, хубави и умни. Тя била магьосница и то отъ злитѣ магьосници, които завиждатъ на хората и гледатъ да имъ пакостятъ.

— Ще ти дамъ единъ пръстенъ за късметъ, — казала на царицата. — Ето го. Сложи го на пръста на момчето, когато порастне. Носи ли той пръстенъ на ржката си, то ще успѣва въ всичко. А когато му дойде време да се ожени, нека вземе оная мома, на която ще се хване пръстена на показалеца.

Царицата наградила богато магьосницата и я изпратила. Минали се години. Децата порасли. Царицата повикала на смъртния си часъ своя синъ и, като му дала пръстена, заклела го — да се ожени за оная мома, на която ще се хване той пръстенъ.

Князътъ станалъ за женитба. Тръгналъ да си дири невѣста. Хареса си една, премѣри ѝ пръстена — малъкъ. Позагледа се въ друга, и тя му се хареса, но ней пкъ пръстена излиза голѣмъ. Не става на никоя. Дълго ходилъ момъкътъ отъ градъ на градъ и отъ село на село — да мѣри пръстена на всички хубавици, които види; но на никоя се не хваща както трѣбва. Върналъ се вжщи — умисленъ, натъженъ.

Видѣла го сестра му и го запитала:

— Защо не си весель, братко? Какво ти се е случило?

Разказалъ ѝ той всичко.

— Я дай да видя, какъвъ е тоя чуденъ пръстенъ, що се не хваща на ничий пръстъ! — рекла княгинята.

Взела пръстена, премѣрила го на показалеца си — тъкмо ѝ дошълъ, като че ли за нея е правенъ.

Зарадвалъ се князътъ.

— Сестрице, — рекълъ, — ти си ми обречена за жена. За тебе ще се ожена, за никоя друга. Самъ Богъ е наредилъ да стане това така. На ничий пръстъ не стана пръстенътъ, само на твоя дойде тъкмо.

— Млъкни, братко! — викнала момата. — Що говоришъ ти? Не те ли е грѣхъ отъ Бога да се шегувашъ? Кжде се е чуло и видяло — братъ за сестра да се жени?

— Азъ се никакъ не шегувамъ, — казалъ князътъ. — Говоря наистина. Още сега ще заповѣдамъ да приготвятъ каквото трѣбва за сватба. Въ недѣля ще се вѣнчеемъ. Толкова години търся булка, а тя била въ двореца.

Разплакала се момата, излѣзла навънъ, да се наплаче нѣкжде на скришно мѣсто. Отишла въ царската градина. Сѣднала подъ едно дърво и почнала да плаче, колкото може. Случило се, че минали отъ тамъ нѣколко бабички. Една отъ тѣхъ била магьосница, но отъ добритѣ магьосници. Позапрѣли се и попитали момата, защо плаче. Като видѣла чужди хора, княгинята се засрамила и престанала да пролива сълзи. Но тѣ настояли — да имъ каже.

— Елате въ двореца, — рекла тогава момата. — Тамъ ще си поприказваме.

Отвела ги тя въ стаята си, нагостила ги и имъ разказала всичко.

— Недей плака, недей тужи! — рекла ѝ магьосницата. — Това ще се нареди лесно. Когато дойде братъ ти, бжди къмъ него любезна и добра, за да не разбере нищо. Въ сѣбота вечерята отсѣчи отъ градината четири стѣбла отъ калина, издѣлай ги и направи отъ тѣхъ четири кукли, па ги облечи въ дрехи отъ копринени парцали. Превържи ги съ тия четири вълнени нишки, които ще ти дамъ. А въ недѣля, когато дойде време да тръгнете за църква, стой си въ стаята и не пускай никого. Сложи куклитѣ въ четиритѣ жгла на стаята. Повика ли те братъ ти, кажи му: „Ей сега ид-

вамъ“. Но недей излиза. Тъй ще се отървешъ. И той ще намѣри оная, която му е обречена. Не си ти: друга е, но е далеко, чакъ въ Подземното царство. Ти ще му я доведешъ.

Поблагодарила момата на бабичкитѣ. Тѣ си отишли. А тя станала, та направила куклитѣ и ги натъкмила въ четириетѣ жгла. Заключение се въ стаята. Князътъ се премѣнилъ като младоженецъ и дошълъ да я вика.

— Хайде, сестро, да вървимъ въ църква, да ни вѣнччатъ :

— Сега, братко, сега. Почакай да си облѣка сватбената рокля!

А четиритѣ кукли рекли отъ жглитѣ :

Куку, куку, княже,

куку, царски сине.

Братъ сестра си иска

за своя невѣста.

Земьо, раздѣли се!

Земьо, разпукни се!

Сестро, изгуби се!

Сестро, провали се:

вдърнъ-земя иди!

Отведнѣжъ земята се разпукнала всрѣдъ стаята. Момата потънала до колѣне.

Малко следъ това князътъ дошълъ отново да вика сестра си :

— Хайде, сестро! Готова ли си? Всички тебе чакатъ. Толкова гости сж се събрали въ черквата. Бързай!

— Ей сега, братко! — викнала сестрата. — Обувамъ си обувкитѣ. Следъ малко ще дойда. Ти върви!

А куклитѣ се обадили отново :

Куку, куку, княже,

куку, царски сине.

Братъ сестра си иска

за своя невѣста.

Земьо, раздѣли се!

Земьо, разпукни се!

Сестро, изгуби се!

Сестро, провали се:

вдърнъ-земя иди!

Земята се разпукала още повече. Момата потънала до шия: само главата ѝ останала надъ земята.

Трети пжть се провикналъ князътъ:

— Хайде, сестро! За срамъ станахме на хората. Бързо излизай, че ще счупя вратата и ще те измъкна на сила! Какво бѣше това обличане толкова време?

— Ей сега, братко. Готова съмъ. Само пояса да си завържа.

И куклитѣ рекли трети пжть:

Куку, куку, княже,

куку, царски сине.

Братъ сестра си иска

за своя невѣста.

Земьо, раздѣли се!

Земьо, разпукни се!

Сестро, изгуби се!

Сестро, провали се:

вдннъ-земя иди!

Земята се разтворила съвсемъ и погълнала княгинята, а после се затворила отново надъ нея. Дошълъ князътъ, зачукалъ, затропалъ, но никой му се вече не обадила, Той изкъртилъ вратата. Гледа — въ четиритѣ жгла по една кукла, а сестра му — никжде. Разсърдилъ се той, отсѣкълъ на куклитѣ главитѣ и разпратилъ хора навсѣкжде по царството да дирятъ сестра му. Обещалъ, че на оногова, който му я доведе, ще даде цѣлъ товаръ злато.

Въ това време сестрата била въ Подземното царство. Тя се чудѣла, накжде да тръгне: толкова много пжтища се отваряли предъ нея. Не знаела, кой накжде води. Най-сетне поела единъ пжть, който ѝ се видѣлъ най-лесень.

Вървѣла, що вървѣла, стигнала до една горска поляна. Гледа: на срѣдъ поляната — дъсчена хижка стои на три кокоши крака. И, както стояла хижата, отведнѣжъ почнала да се върти. Върти се, не спира.

— Спри се, хижиче! — рекла княгинята. — Спри се, да влѣза!

Хижата се спрѣла на часа и момата влѣзла. Въ стаята седѣла мома-хубавица и везела забрадка съ златни и сребърни жици. Тя посрещнала любезно гостенката и я запитала, отдеиде и накжде е тръгнала. Княгинята ѝ разказала всичко.

— Сбъркала си, сестрице, че си дошла тукъ, — казала момата. — Тая хижка е на една зла магьосница.

Тя яде хора. Азъ се бѣхъ изгубила въ гората и тя ме хвана, та ме доведе тукъ. Все ме е страхъ, че нѣкой денъ ще ме изеде. Сега още не посѣга на мене, защото съмъ слаба: чака ме да напълнея. Добре, че я нѣма тукъ: инакъ щѣше веднага да те изеде. Но може всѣки мигъ да дойде. Не зная, какво ще правимъ тогава. Дано успѣя да те спася съ нѣкоя отъ магиитѣ, които съмъ научила отъ бабата.

— Ами защо не избѣгашъ? — попитала княгинята.

— Смѣя ли? Ще ме хване веднага и ще ме направи на кжсове. Видѣ ли тия дървета, дето стърчатъ около хижата? Тѣ сж все омагьосани стражи. Викне ли имъ бабата, ще се нахвърлятъ върху мене и ще ме хванатъ.

Уплашила се княгинята отъ тия думи, но нѣмало накжде да върви: и пжтя не знаела, па и много била уморена. Останала при момата. Седѣли и си приказвали. По едно време момата-домакиня рекла тихо:

— Иде.

И тя казала нѣкакви думи, та превърнала княгинята на игла, забола я въ косата си и продължила да везе. Дошла магьосницата. Щомъ влѣзла още, почнала да души, както правятъ кучетата.

— На хубаво ми мирише. На вкусно ми мирише. Кой е тукъ, освенъ тебе? Нѣкакво момиче има — крѣхко, пълничко и вкусничко. Кжде е?

— Хайде де! — казала съ смѣхъ момата. — Никого нѣма. Минаха преди малко хора, па се отбиха [на извора въ двора — да пийнатъ вода. Съ тѣхъ имаше наистина и едно момиче.

— Ами ти защо ги не запрѣ?

— Спирахъ ги, но бързаха

— Другъ пжтъ си отваряй очитѣ! Влѣзе ли нѣкой въ двора, заключи го и му не давай да излѣзе!

Като рекла това, магьосницата си отишла по работа. Момитѣ отново сѣднали да си приказватъ. Минало малко време, отново се явила. Едва успѣла момата да превърне другарката си на игла.

— Пакъ ми размириша тукъ на нѣщо вкусно, рекла — бабата. — Идвалъ е нѣкой. Младо момиченце е идвало. Кой бѣше? Кжде се е скрилъ?

— Идваха преди малко трима старци. Спрѣха се

да се огръятъ. Но тѣ бѣха много сухи и жилави: само кожа и кости. Не сж за твоитѣ зжби.

— То не е твоя работа. Както съмъ прегладнѣла, ако не намѣря друго, тебе ще изямъ тая вечеръ. Гладни зжби и —кости гризатъ.

Пакъ излѣзла бабата по работа. Момитѣ се заприказвали отново и се толкова унесли въ разговоръ, че не видѣли, какъ се върнала магьосницата.

— Пипнахъ ли ти гостенката? — рекла вещицата и се ухилила. — Криешъ я, а? Криешъ я!

— Никакъ я не крия, — отвърнала момата. — Тя току що дойде: питаше ме за пжтя. Искаше да си върви, но азъ я задържахъ, додето се върнешъ. Нали така ми бѣше поржчала?

— Добре, добре! — каза бабата. — Защо сѣднахте сега съ скръстени ржце? Разшѣтайте се, та поне напалете пещъта! Насѣчете дърва! Напълнете котлитѣ съ вода! Малко ли работа има?

Момитѣ се разшѣтали. Като излѣзли на двора, почнали да се надумватъ, що да направятъ, за да убиятъ бабата, че да могатъ да избѣгатъ.

— Иначе ще ни погуби, — каза момата-домакиня. — Щомъ ни накара да палимъ пещъта, намислила е да опече нѣкоя отъ насъ, а може би и дветѣ.

Донесли дърва, насѣкли ги, напалили пещъта. Почнала оная ми ти пещъ да буботи — ще се пукне отъ горещина. А вещицата взели една широка лопата и казала на княгинята:

— Седни, хубавице, въ лопатата!

Княгинята сѣднала. Бабата вдигнала лопатата и я понесла къмъ пещъта, но момата се отведнѣжъ изкривила: едната ѝ нога сочи къмъ пещъта, а другата — къмъ стената. Върти я бабата натѣй, върти я на иначе — не може да тикне лопатата въ пещъта: единиятъ кракъ се опира о стената и не влиза.

Ядосала се тя и викнала:

— Каква си ти такава, моме? И на лопатата не можешъ да седнешъ. Седни добре и недей се извърта тѣй! Право седи!

Княгинята се изправила въ лопата, намѣстила се добре. Вдигнала я бабата отново. Но тѣкмо понечи да я метне въ пещъта, единиятъ ѝ кракъ ще се извърти нѣкакъ и ще се опре о стената. Не може и не може. Хубави стари приказки

— Слѣзъ, да ти покажа, момне, какъ се сѣда въ лопата! — викнала вещицата, цѣла позеленѣла отъ ядъ. — Да те погледне човѣкъ — мома за женитба, а пѣкъ то — на лопата не можешъ да седнешъ.

Сѣднала магьосницата, па си прибрала краката, за да покаже на момата, какъ да седне. Въ това време дветѣ моми вдигнали лопата и мѣтнали магьосницата въ пещъта, па затворили решетката и капака. Не стигало това, ами и натрупали предъ капака греди и дебели дървета. Момата-домакиня взела забрадката, една четка и едно сито, хванала подъ ржка княгинята и излѣзла съ нея отъ хижата. Като се обърнала къмъ дърветата, които растѣли наоколо, тя рекла:

— Бждете мъртви, додето е мъртва тая, която ви е посадила тукъ!

И побѣгнала съ своята другарка. Тичали, тичали, по едно време чули, че подире имъ върви цѣла тѣлпа хора.

— Сега е лошо! — рекла момата на княгинята. — Вещицата се е отървала отъ огъня, съживила е дървенитѣ мже и ни гони, заедно съ тѣхъ. Да хвърлимъ четката и да бѣгаме, безъ да губимъ време!

Тя хвърлила четката. Тутакси порасла висока-висока трѣстика, гжста, жилава: и таралежъ не би можалъ да се промѣкне презъ нея. Но вещицата се не отчаяла. Тя имала желѣзни нокти. Почнала да рѣже, да скубе и да кжса трѣстиката, за да си проправи пжтека. И успѣла. Затичала се по пжтеката да гони момитѣ, а стражитѣ — следъ нея.

Въ това време княгинята се била много уморила, та трѣбвало да седнатъ за малко да се отморятъ. Вещицата ги настигнала и още отдалече се развикала:

— Хванахъ ли ви? Отъ мене ще бѣгате, а? Скоро се връщайте назадъ!

Но тѣ се не върнали. Момата хвърлила ситото. Израсла тъмна джбрава — гжста, непроходима: муха не би могла да мине презъ нея. Но вещицата пакъ се не отчаяла. Заловила се да гризе съ жби дърветата. А жбитѣ ѝ били желѣзни. И ржцетѣ ѝ били яки. Па и мжетѣ, които били съ нея, ѝ помагали. Не се мишло много — и тѣ разчистили пжтека презъ джбравата, колкото да минатъ. Затичали се съ всички сили да настигнатъ бѣгашитѣ моми.

Дветъ девойки усѣтили, че ги настигатъ. Направили последно усилие да изпреварятъ гонещитѣ ги, но не успѣли. Тогава момата хвърлила забрадката, извезана съ златни и сребърни жици. Разлѣло се задъ тѣхъ широко и дълбоко море — бурно, страшно, огнено. Изсилила се вещицата — да го прескочи. Но, колкото и да била силна, паднала всрѣдъ пламъцитѣ и изгорѣла. Изгорѣли и стражитѣ, които тичали следъ нея.

Момитѣ се отървали отъ вещицата, но не знаели, накъде да вървятъ следъ това. Сѣднали да си починатъ. Миналъ по пѣтя старецъ. Княгинята го запитала:

— Дѣдо, кѣде е пѣтятъ, що води къмъ горната земя?

— На три деня пѣтъ отъ тука, момне, има една дълбока пещера, а на дъното ѝ — кладенецъ. На тѣя кладенецъ идва да пие вода два пѣти въ годината дивиятъ бикъ, който бѣлва огънь. Издебнете го, когато се наведе да пие вода, качете му се на гърба и той ще ви издигне чакъ на горната земя. Но гледайте да ви не види: ако ви види, ще ви разкъса.

Тръгнали момитѣ отново на дълъгъ пѣтъ. Вървѣли день, вървѣли два, вървѣли три. Стигнали до пещерата. Тамъ било тъмно. Скрили се въ една голѣма дупка да чакатъ дивия бикъ, който бѣлва пламъци. Надумали се — щомъ дойде бикътъ и се наведе да пие вода, да скочатъ право на гърба му и да се хванатъ за шията му — па каквото рече Господъ. Друго не могли да измислятъ.

Имали късметъ момитѣ, та не чакали много. Дивиятъ бикъ дошълъ скоро. Отъ устата и ноздритѣ му излизали червени пламъци, които изгаряли всичко наоколо. Добре, че дветѣ моми били високо — въ дупката на пещерата, надъ бика, — та пламъцитѣ не стигали до тѣхъ. Когато бикътъ си потопилъ главата въ кладенеца, пламъцитѣ угаснали. Чулъ се шумъ, като че ли се гаси главня. Тогава дветѣ моми се побутнали една друга съ лакътъ и скочили. И дветѣ паднали на гърба на бика и се стиснали за врата му. Бикътъ, ядосанъ страшно, че не сж му дали да се напие, подскочилъ толкова силно, че се намѣрилъ чакъ на горната земя. Но тамъ той не можелъ да диша, като въ подземното царство. Като стигналъ горе, той отслабналъ и се отведнѣжъ спрѣлъ. Момитѣ слѣзли.

Тъ се намърили въ нѣкаква градина. Княгинята я познала: то било градината край бащиния ѝ дворець. Единъ отъ царскитѣ слуги ги видѣлъ и отишълъ, та казалъ на княза.

— Въ царската градина, — рекълъ, — има две моми; като две гължбици сж се притиснали една до друга — седятъ и треперятъ. Много сж хубави и дветѣ. И много си приличатъ една на друга — сжщо като две сестри.

— Скоро ги доведи тукъ! — заповѣдалъ князътъ. — Искамъ да видя, нѣма ли да стане на нѣкоя отъ тѣхъ пръстенътъ ми.

Слугата отвелъ момитѣ въ двореца. Дрехитѣ и на дветѣ били разкъсани отъ дългия пжтъ презъ гори и планини. Князътъ не позналъ сестра си. Тя го познала, но не се изказала.

— Обичай е въ тая страна, — рекълъ князътъ на момитѣ, — когато дойде отъ нѣкъде мома, да ѝ премѣримъ единъ пръстенъ на показалеца. Стане ли ѝ пръстенътъ, ще се омжи за царския синъ. Не ѝ ли стане ще я нагостимъ и изпратимъ.

Най-напредъ стоела другата мома, княгинята отъ Подземното царство. Премѣрилъ ѝ князътъ пръстенътъ — тѣй добре ѝ прилегалъ на пръста, че нѣмало вече накъде. Зарадвалъ се той.

— Ти ще ми бждешъ жена, — рекалъ. — Още утре ще направимъ сватбата. Другарката ти ще остане да живѣе при тебе, додето я омжжимъ, както трѣбва и както заслужава.

Станала сватбата, а сестрата все още се не изказвала на брата си. Чакъ подиръ вѣнчавката, когато князътъ разпиталъ жена си, отде и какъ е дошла и къде си е намѣрила тая другарка, научилъ всичко.

Отишълъ тогава при сестра си и ѝ казалъ:

— Прости ми, сестро, че — обхванатъ отъ лудостъ — бѣхъ поискалъ да се женя за тебе. Сега разбирамъ, че Господъ е билъ всичко добре наредилъ, но е трѣбвало азъ да почакамъ.

Той омжилъ сестра си за единъ съседенъ царъ, съ когото били голѣми приятели. И дветѣ царски семейства заживѣли щастливо.

Блатното царство

руска приказка

Въ едно царство имало толкова блата, че — за да отидат хората от едно мѣсто на друго — трѣбвало много да обикалятъ. Всички пѣтища тамъ били такива: заобикаляли край блатата. Затова хората наричали това царство Блатно царство.

Край широкия пѣть живѣлъ беденъ старецъ. Той си ималъ три сина: най-голѣмиятъ се казвалъ Иванъ, срѣдниятъ — Василий, а най-малкиятъ — Семьонъ. Веднѣжъ старецътъ събралъ синоветѣ си, па имъ казалъ:

— Чуйте деца, що съмъ намислилъ! Край нашата кѣща минава пѣть; той заобикаля много. Да трѣгнешъ по него, въ крайния градъ ще стигнешъ за три години и то, ако бързашъ. Вървишъ ли полека, и за петъ не щешъ стигна. Ако се заемемъ да разчистимъ блатата и да ги запълнимъ дето трѣбва, па да издигнемъ тукъ-тамъ мостове, пешакъ ще може да отиде въ оня градъ за три седмици, а конникъ — за три деня и три нощи. Нали ще бжде хубаво? Какъ мислите?

— Много хубаво ще бжде, — рекли синоветѣ. — Ще помогнемъ на хората. Отъ мѣка ще ги избавимъ.

Запретнали се тримата синове и сиромахътъ-баща, разчистили блатата, насипали дето трѣбва, издигнали мостове и прокарали правъ пѣть. Това имъ отнело много време, но имъ било приятно, че сж свършили нѣщо, за да услужатъ на другитѣ.

Единъ день бащата казалъ на сина си Ивана:

— Отиди, синко, та се скрий подъ моста, па послушай, що ще кажатъ за насъ добритѣ хора. Ние си мислимъ, че сме имъ направили добро, но кой знае? Може да сме сбъркали нѣщо. Добре е да узнаемъ и тѣ що мислятъ.

Отишълъ Иванъ и се скрилъ подъ моста. Чака да мине нѣкой. Минали двама старци. Единиятъ казалъ на другия:

— Богъ да благослови тогова, който е сградилъ този мостъ. Голѣмо добро е направилъ на хората.

А другиятъ рекълъ:

— Който е разчистилъ пѣтя и е издигналъ моста — каквото и да поиска отъ Господа, дано Господь му го даде: заслужилъ го е.

Като чулъ тия думи, Иванъ излѣзълъ изподъ моста и казалъ:

— Тоя мостъ, добри хора, го направихме ние съ баща ми и братята ми.

— Що искашъ тогава отъ Господа? — попитали го старцитѣ.

— Искалъ бихъ, ако Му е угодно, да ми днде толкова пари, че цѣлъ животъ да харча и пакъ да ги не похарча.

— Добре, добри човѣче. Иди на равното поле. Тамъ, насрѣдъ полето, расте хралупатъ джбъ. Подъ джба има дълбока яма, зарита-покрита. Ямата е пълна съ злато, сребро и всѣкакви скъпоценни камъни. Вземи лопатата, па копай — колкото искашъ.

Тръгналъ Иванъ веднага къмъ полето. Изкопалъ подъ джба много злато, сребро и скъпоценни камъни и отнесълъ у дома си колкото можалъ, а ямата зарилъ пакъ.

— Е, синко, — запиталъ бащата, — видѣ ли нѣкого да мине подъ моста и чу ли го да каже нѣщо за нашата работа — било добро, било лошо?

Иванъ разказалъ на баща си, че видѣлъ двамата старци; казалъ му що сж си приказавали и съ какво сж го наградили.

— Добре, синко. Заслужилъ си тая награда. А мене ми стига, че тия старци сж харесали нашата работа.

На другиятъ день бащата пратилъ втория си синъ — Василия, и той да чуе, що ще кажатъ хората. Минали двама старци — сжщитѣ, които били минали прежния день — и казали сжщитѣ думи. Излѣзълъ Василий изподъ моста и имъ заявилъ, че той е направилъ тоя мостъ съ баща си и братята си.

— Добре. Що искашъ отъ Бога?

— Да ми даде толкова жито, че за цѣлъ животъ да ми стигне и да ми остане.

— Чулъ те Богъ. Иди си у дома, разори цѣлина

и посѣй жито. Ще имашъ пшеница за цѣлъ животъ и дори ще ти остане.

Върналъ се синътъ у дома си. Разказалъ на баща си всичко, а после изсѣкълъ едно мѣсто за нива, разоралъ го и го засѣлъ.

На третиятъ день старецътъ пратилъ Семьона — и той да чуе, какво ще кажатъ хората. Скрилъ се синътъ подъ моста. Минали пакъ старцитѣ. Казали сжщитѣ думи. Чулъ ги Семьонъ, излѣзълъ и рекълъ:

— Добри старци, тоя мостъ го направиха баща ми и братята ми, но и азъ имъ помагахъ, колкото имахъ сили.

— Добре говоришъ, — казали старцитѣ. — Ами какво би искалъ отъ Бога?

— Да служа войникъ на царя, добри старци. За друго ме не бива мене: бива ме само да служа.

— Много добре говоришъ, синко, — рекли отново двамата старци. — Но ние бихме ти казали да поискашъ нѣщо друго. Царската служба е тежка, много е тежка. Ще станешъ войникъ, ще паднешъ въ пленъ у Морския царь, много сълзи ще пролѣбешъ и много ще страдашъ.

— Нищо, нека страдамъ. Вие сте стари хора, знаете, че който страда на младини, ще добрува на старини.

— Щомъ толкова настоявашъ, върви служи на царя! — казали старцитѣ. Ние ще те благословимъ.

Тѣ сложили ржцетѣ си на Семьоновата глава и момъкътъ се превърналъ веднага на бързоногъ еленъ. Еленътъ припналъ къмъ дома си. Братята му го видѣли отъ прозореца и излѣзли да го хванатъ. Уплашилъ се еленътъ и се върналъ назадъ къмъ моста. Старцитѣ го благословили и той се превърналъ на заякъ. Заякътъ отприпкалъ къмъ бащината си хижа. Братята го видѣли, наизкачали отъ кжщи и се пуснали да го гонятъ. Той побѣгналъ пакъ къмъ старцитѣ. Тѣ го превърнали тоя пжтъ на златопера пойна птичка. Птичката отлетѣла право къмъ бащината си хижа. Кацнала на прозореца, като че иска да каже нѣщо на братята и на бащата. Тѣ я видѣли и се надумали да я уловятъ. Тя чула всичко, хвъркнала веднага и побѣгнала къмъ моста, дето все още стоели двамата старци. Тѣ още вед-

нъжъ благословили птичката и тя се превърнала на човѣкъ.

И старцитѣ казали на Семьона :

— Сега, момко, можешъ вече да отидешъ войникъ. Ако ти потрѣбва нѣкога да се озовешъ бързо нѣкжде, ще можешъ да се превърнешъ на еленъ, заякъ или птичка : ние те научихме, какъ да правишъ това.

Отишълъ си Семьонъ у дома. Казалъ на баща си, че иска да отиде да служи войникъ.

— Кжде ще вървишъ? — рекълъ му бащата. — Ти си още малкъ. Царската служба е тежка, не е за тебе.

— Нищо отъ това, че съмъ малкъ — възразилъ момкътъ. — Божията воля е такава и двамата старци ме благословиха.

Бащата го пусналъ. Сбогувалъ се Семьонъ съ баща си и братята си и тръгналъ.

Дълго пжтувалъ той; най-сетне пристигналъ въ столицата на Блатното царство. Явилъ се предъ царя и му казалъ, че иска да служи войникъ.

— Младъ ми се виждашъ още, — рекълъ му царътъ, като го погледналъ и се усмихналъ. — Какъвъ войникъ ще бждешъ ти? Още си момче.

— Макаръ че съмъ младъ, нѣма да ти служа полошо отъ другитѣ. Отъ сърдце ще ти служа, царю честити.

— Добре, — казалъ царътъ. — Ще те взема войникъ, но за сега ще те оставя въ двореца, при стражитѣ, додето се понаучишъ, а после ще видимъ.

И Семьонъ останалъ на служба въ царския дворець.

Минало се време. Той се изучилъ, станалъ най-добъръ отъ всички царьови войници. Обикнали го. Царътъ го ималъ за свой вѣренъ човѣкъ — по-вѣренъ отъ другитѣ.

Обявила се война. Царътъ започналъ да се готви, да събира войски. Събрали се колкото трѣбва войници, тръгнали на походъ. Тръгналъ и Семьонъ, заедно съ царя, съ неговитѣ тѣлопазители. Дълъгъ билъ походътъ, защото неприятелскиятъ царъ живѣлъ далече. Много земи преминали войскитѣ. Наближили до неприятелитѣ. Три деня пжтъ ги делѣли отъ тѣхъ.

Спрѣли се да си починатъ и да се приготвятъ за бой. Царьтъ поискалъ отъ своя орженосецъ да му даде меча и щита, съ които билъ водителъ много войни до тогава и все побеждавалъ. Това оржие му било наследство отъ дѣди и предѣди. То било изработено отъ единъ магьосникъ и затова имало голѣма сила. Орженосецътъ му донесълъ щитъ и мечъ, но се оказало, че тѣ сж други, не сж омагьосанитѣ. Царьовата дъщеря, която пазѣла вълшебното оржие, била сбъркала въ бързината.

Царьтъ за нищо на свѣта не се съгласявалъ да излѣзе съ друго оржие. Свикалъ най-бързитѣ си войници и ги запиталъ, за колко време се наематъ да отидатъ до столицата, да взематъ оржието и да се върнатъ. Обещалъ на оногова, който свърши тая работа най-бързо, да го ожени за дъщеря си и, следъ своята смъртъ, да му даде престола.

Единъ рекълъ:

— За три години бихъ отишълъ, царьо честити, и бихъ се върналъ.

— Кой ще те чака три години? — казалъ царьтъ.
— Чуждиятъ царъ ще ни нападне и разбие.

— Азъ се наемамъ да свърша работата само за две години, се обадилъ другъ.

— И две години сж много, — възразилъ царьтъ.

— Азъ за една година ще отида и ще се върна, — рекълъ трети. — За по-малко отъ година никой не би миналъ тоя пжтъ.

— И една година е много.

Тогава се обадилъ Семьонъ:

— Ако помогне Богъ, азъ ще ти донеса оржието, царьо честити, само за три дения.

Царьтъ се зарадвалъ.

— Ако можешъ да направишъ това чудо, Семьоне, по-голѣмъ приятелъ отъ мене нѣма да имашъ. А, отгоре на това, ще ми станешъ и зеть, и синъ.

— Ще се опитамъ, — казалъ войникътъ и тръгналъ веднага.

Като излѣзълъ отъ стана, той се превърналъ на еленъ и препусналъ съ все сила по сжщия пжтъ, по който билъ дошълъ съ войскитѣ. Тичалъ, тичалъ, уморилъ се. Тогава се превърналъ на заякъ и припналъ

съ пресни сили. Пакъ тичалъ дълго, докле се уморилъ. Сетнѣ се превърналъ на птичка и полетѣлъ. Летѣлъ, летѣлъ, стигналъ въ двореца. Това станало за день и половина.

Превърналъ се Семьонъ на човѣкъ, отишълъ при княгинята и ѝ казалъ, защо го е пратилъ баща ѝ. Тя намѣрила вълшебното оржие и му го дала, па го запитала, за колко време е дошълъ отъ стана.

— За день и половина.

— Не може да бжде. Вие три години пжтувате вече. Такъвъ пжтъ се не изхожда за день и половина. Какъ можа ти да минешъ толкова земи?

— Ето какъ. Ще ти покажа.

И Семьонъ се превърналъ най-напредъ на еленъ, после — на заякъ, а най-после — на птичка. Когато се превърналъ на еленъ, той потичалъ изъ стаята, па се спрѣлъ предъ княгинята и сложилъ на колѣнетѣ ѝ главата си. Тя взела ножицитѣ и му отрѣзала кичуръ косми отъ главата. Когато се превърналъ на заяка, сжщо потичалъ по стаята, а следъ това се спрѣлъ, па скочилъ на скута на момата. Тя отрѣзала и отъ главата на заяка китка коси. Най-сетне заякътъ се преобразилъ на птичка златопера. Княгинята почнала да я вика и птичката ѝ кацнала на ржката. Момата ѝ отрѣзала китчица златни перца отъ главата. Тя скрила тия белези въ кърпи, па ги заключила въ ковчега си.

Семьонъ се нахранилъ добре, защото знаелъ, че го чака дълъгъ пжтъ. После се сбогувалъ съ княгинята и тръгналъ. Най-напредъ се превърналъ на еленъ и тичалъ, додето се изморилъ. После се превърналъ на заякъ. И припкалъ, додето капналъ отъ умора. Най-после се преобразилъ на птичка и летѣлъ, додето стигналъ близо до стана. Три деня се минали, откакъ билъ излѣзълъ отъ тамъ. Когато се превърналъ на човѣкъ, Семьонъ билтолъ кова уморенъ, че легналъ подъ едно дърво край пжтя да си почине, па после да отиде при царя. Отъ голѣма умора заспалъ дълбокъ сънь: три ноци не билъ спалъ.

Презъ тия три деня за Семьона се приказвало постоянно между войницитѣ. Единъ отъ главнитѣ пълководци се научилъ, че тѣлопазительтъ се е наелъ да донесе за три деня царьовото оржие отъ двореца. Той

намислилъ да го надхитри и да му отнеме оржжието. Затова се навърталъ постоянно край пжтя, отдето трѣбвало да дойде войникътъ.

По едно време го видѣлъ, че иде и носи оржжието. Извардилъ го, когато легналъ и заспалъ подъ дървото, взелъ му меча и щита, па заповѣдалъ на двама войници да хвърлятъ заспалия въ морето, а самъ отишълъ при царя и му поднесълъ оржжието.

— Кой донесе това оржжие? — запиталъ го царътъ.

— Азъ го донесохъ, царю честити.

— А Семьонъ кжде е?

— Кой го знае, кжде е! Тоя самохвалець ще се върне навѣрно следъ три години.

— Чудна работа! — казалъ царътъ. Той ми се виждаше вѣренъ човѣкъ и ми се струва, че не обичаше да се хвали. Но, както и да е. Нѣмаме време за губене. Благодаря ти, че ми донесе оржжието. То се знае, че ще те направя свой зеть, щомъ се свърши войната.

Започнала се страшна битка съ неприятелскиятъ царъ. Но за кжсо време неприятелитѣ били разбити. Царътъ се върналъ победоносно въ своята столица.

Когато войниците вдигнали Семьона да го хвърлятъ въ морето, той се събудилъ.

— Чакайте! — рекълъ. — Кжде ме носите? Кажете ми, кжде е царскиятъ щитъ и мечътъ, който донесохъ отъ двореца?

— Не знаемъ нищо, — отвърнали войниците. — Заповѣдано ни е да те хвърлимъ въ морето.

— Кой ви заповѣда, братя?

— Пълководецътъ. А щомъ ни е заповѣдалъ да те хвърлимъ въ морето, ти ще да си направилъ нѣщо много лошо.

— Не помня нищо зло да съмъ извършилъ, братя, но щомъ ви е заповѣдано, направете каквото се иска отъ васъ. И азъ съмъ войникъ, та знамъ, що значи заповѣдь. Само за едно ще ви помоля: когато се върнете въ столицата, кажете на княгинята, че по заповѣдь на пълководеца стѣ ме хвърлили въ морето. Последната воля на всѣки осжденъ на смъртъ трѣбва да се изпълни. Направете каквото ви казахъ.

Хвърлили Семьона въ морето и си отишли. Морският царь го уловилъ и отвелъ въ своя дворець.

— Ти бѣше войникъ на земята, — му казалъ той. — И въ моето царство ще бждешъ войникъ. Знамъ те, че си голѣмъ юнакъ и ти не мига око̀то предъ нищо. Ти ще станешъ началникъ на моитѣ войски. Само едно ще ти кажа: не се опитвай да избѣгашъ, че инакъ ще те убия веднага.

И станалъ Семьонъ, царьовиятъ тѣлопазитель, пълководецъ на морскитѣ войски. Той живѣлъ въ двореца на Морския царь и всичко, що поиска, му давали. Добре би живѣлъ той, само да не бѣше въ морето. Тамъ често се водѣли войни и Семьонъ ималъ много работа. Царьтъ билъ доволенъ отъ него; не му се искало да го изпусне.

Цѣла година прекаралъ Семьонъ въ пленъ у Морския царь. Станало му тежко и досадно. Често царьтъ го виждалъ, че плаче отъ скръбъ. Отишълъ веднѣжъ и го запиталъ:

— Тежко ли ти е?

— Много ми е тежко, — отвърналъ Семьонъ.

— Скръбно ли ти е?

— Много ми е скръбно.

— Искан ли ти се да видишъ за малко земята?

— Искан ми се. Не съмъ свикналъ съ това царство.

— Ще свикнешъ лека-полека.

Морскиятъ царь изнесълъ Семьона въ полунощъ на брѣга, оставилъ го тамъ и се върналъ въ морето. Полежалъ на пѣсъка Семьонъ, станало му добре. Страшно му се приискало да походи по брѣга, но се усѣтилъ слабъ: морето го било изсмукало. Слънце му трѣбвало, за да дойде на себе си.

И той почналъ да се моли Богу:

— Дай, Господи, слънчице!

Дълго се молилъ, но слънцето не изгрѣвало. Когато небосклонътъ се заруменилъ и се поразсъмнало, малко преди да се покаже слънцето, дошълъ Морския царь, грабналъ Семьона и го отнесълъ отново въ морскитѣ дълбочини.

Прекаралъ момъкътъ въ Морското царство още година време. Тая година му се сторила като цѣлъ вѣкъ. Още повече войни се водили тогава. Много вра-

гове надвилъ Семьонъ, много рани получилъ — все смъртоносни, но Морскиятъ царь го излѣкувалъ отъ тѣхъ: той обичалъ много пълководеца си. И единъ день му казалъ, че е намислилъ да го жени за дъщеря си, та да го направи наследникъ на престола. Тия думи паднали за Симьона като грѣмъ отъ ясно небе. Ако се ожени за Морската княгиня, той ще трѣбва цѣлъ животъ да прекара въ морето.

— Нека свикна малко съ тукашния животъ, — казалъ той на царя, — па ще видимъ тогава.

Още по-тежко му станало. Още под-осаденъ му се видѣлъ пленнишкиятъ животъ въ морското царство. Отново почналъ Семьонъ да плаче, тужи и въздиша.

Пакъ дошълъ една вечеръ при него господарътъ му.

— Тежко ли ти е, а?

— Тежко ми е, царю честити, много ми е тежко.

— Мжчно ли ти е, а?

— Много ми е мжчно.

— Иска ли ти се да видишъ пакъ земята, а? Но само за малко.

— Колкото и за малко да е, иска ми се, много ми се иска. Не съмъ още свикналъ съ вашия животъ. Тежкъ е за мене той.

— Ще свикнешъ. Имай търпение!

Когато се преполовила нощъта, царътъ изнесълъ отново Семьона на морския брѣгъ, оставилъ го и си отишълъ. Тоя пжтъ момъкътъ се усѣтилъ още по-уморенъ и безсиленъ: не можелъ да си мрѣдне ни ржцетъ ни краката. А много му се искало да походи по брѣга и да види, накжде се пада царството, дете е княгинята.

Почналъ да моли Бога за слънце:

— Дай слънчице, Господи!

И ето, че почнало да се разсъмва. Но и тоя пжтъ, малко преди да изгрѣе слънцето, дошълъ Морскиятъ царь, грабналъ Семьона и го отнесълъ въ двореца вдънъ морето.

Трета година заживѣлъ момъкътъ въ морето. Тя била по-тежка отъ прежнитѣ. Всички болести прекаралъ Семьонъ, но царътъ го лѣкувалъ и бързо успѣвалъ да го изцѣри отъ всѣка болестъ. После се заредили пакъ войни. Морскитѣ племена били много, бун-

тували се, биели се постоянно едни съ други. Семьонъ трѣбвало да ги укротява и наказва. Едва усмири едни, други ще се вдигнатъ. Тѣй изтекла годината.

Единъ день Морскиятъ царъ казалъ на пълководеца:

— Трѣбва да поговоримъ вече за женитбата. Не бива да се отлага.

— Царьовата воля е за мене заповѣдъ, — рекълъ Семьонъ; — презъ тия три години, които прекарахъ тукъ, азъ разбрахъ мъжнотиитѣ на тукашния животъ, ала съ него не съмъ още свикналъ. Мисля, че трѣбва да почакаме още малко, докле привикна. Добре ли ще бжде за царкинята да живѣе съ мъжъ, който върви нагоре-надолу все намусенъ и скърбенъ?

— Добре говоришъ, — съгласилъ се царьтъ. — Да почакаме.

Но, колкото повече живѣлъ Семьонъ въ Морското царство, толкова по-тежко му ставало. Една вечеръ царьтъ го видѣлъ, че плаче. Запиталъ го, много ли му е тежко, много ли му е досадно, много ли му се иска да види земята. Тоя пжтъ Семьонъ нѣмалъ сила дори и да му отговори: толкова зле му било. Морскиятъ царъ се уплашилъ, да не би пълководецътъ му да умре отъ скръбъ. Вдигналъ го веднага и го изнесълъ на брѣга.

Щомъ царьтъ се върналъ въ морската бездна, Семьонъ започналъ да се моли Богу за слънце.

— Господи Боже, прати слънчице! Прати слънчице, Боже!

И ето, че слънцето внезапно изгрѣло. То освѣтило съ лжчитѣ си цѣлата земя и цѣлото море. Морскиятъ царъ не посмѣлъ да се покаже надъ водата при дневна свѣтлина, а Семьонъ се скоро съвзелъ, като полегналъ подъ слънчевитѣ лжчи. Той се усѣтилъ силенъ. Превърналъ се на елень и затичалъ натамъ, накждето било царството на господаря му. После се превърналъ не заякъ, а следъ това — на птичка, и отлетѣлъ въ столицата.

А тоя день въ двореца се стѣгали за сватба: готвѣли се да вѣнчаватъ княгинята за пълководеца-измамникъ.

Следъ като войскитѣ се върнали въ столицата

двата войници, които били хвърлили Семьона въ морето, казали скришомъ на княгинята, че направили това по заповѣдь на пълководеца. Когато баща ѝ казалъ, че ще я омжи за тоя човѣкъ, тѣ като той му билъ донесълъ оржието, тя рекла :

— Не, татко, той не е идвалъ въ столицата, откакъ се е почнала войната. При мене дойде само единъ — Семьонъ — и нему дадохъ твоя щитъ и меча ти. А тоя Семьонъ, по заповѣдь на сжщия пълководецъ, е билъ хвърленъ въ морето отъ двама войници : тѣ сами ми казаха това. Попитай ги !

Повикалъ царьтъ войницитѣ, разпиталъ ги. Тѣ му казали всичко.

— Тукъ има нѣщо лошо — казалъ царьтъ на момата. — Но що да правимъ ? Ако Семьонъ е удавенъ въ морето, той нѣма да се върне. А азъ обещахъ предъ всичкитѣ си войници да те омжа за оногова, който ми донесе оржието. И вѣрно е, че пълководецътъ ми го донесе. Трѣбва да си устоя на думата.

— Да почакаме, татко. Може Семьонъ да се върне.

— Откъде да се върне ? Отъ морето ли ? Удавенъ човѣкъ се не връща.

Но княгинята все намирала причини да отлага сватбата, колкото и да настоявалъ пълководеца предъ баща ѝ. Ту се правѣла на болна, ту наистина се разболявала, ту казвала, че още не сж готови дрехитѣ и накититѣ ѝ, а тя не може да се вѣнчее като нѣкоя просякиня.

Ала най-после търпението на пълководеца се свършило. Той почналъ открито да говори предъ царедворцитѣ, че тѣхниятъ господарь не е честенъ човѣкъ : дава дума, а я не удържа. Това било за царя много оскърбително и той би наказалъ смѣлия пълководецъ, но виждалъ, че самъ е виновенъ. Извикалъ дъщеря си и ѝ казалъ, че следъ месецъ ще стане сватбата. Заповѣдалъ да разгласятъ това по цѣлото царство.

Та тъкмо въ деня, когато момата се стѣгала за сватба, една златопера птичка долетѣла въ стаята ѝ и кацнала на рамото ѝ. Момата я познала. Погалила я. Птичката се превърнала на заякъ, а после — на елень. Княгинята заповѣдала да извикатъ баща ѝ. Въ това време Семьонъ се билъ вече преобразилъ отново на

човѣкъ. Царьтъ се уплашилъ, да не би да вижда при-
зракъ предъ себе си.

— Не, татко, — рекла момата, — той е живъ. И
той ще ти покаже сега, камъ може човѣкъ за три де-
ня и три нощи да измине толкова пѣтъ. — Покажи, Се-
мьоне, на своя господарь, своята дарба да се превръ-
щашъ на еленъ зайкъ и птичка!

Семьонъ показалъ, за голѣма почуда на царя. А
княгинята извадила двата кичура косми и китчицата пе-
ра, що била отрѣзала преди повече отъ три години
отъ челото на Семьона.

— Разкажи ни сега, какъ излѣзе отъ морето. —
казалъ царьтъ.

Семьонъ разказалъ всичко; преди да [стигне до
излизането отъ морето, той трѣбвало да разкаже за
своя тригодишенъ пленъ у Морския царь и за многото
си мъжи и страдания.

Като свършилъ дългия си разказъ, той помолилъ
царя да му даде по-раншната служба — да бжде не-
говъ тѣлопазителъ. Но царьтъ му казалъ, че — спо-
редъ обещанието си — ще го иаправи свой зеть и на-
следникъ. И наистина сватбата на княгинята и Семьона
станала още сщия день, а престѣпникътъ-пѣлковод-
ецъ билъ обесенъ.

Петъръ и тримата исполини

нѣмска приказка

Една майка си имала две деца — момче и момиче. Тя обичала момичето, глезѣла го, не го карала на никаква работа и го хранѣла съ сладки и шоколадъ, а момчето мразѣла, биела го за нищо и никакво, будѣла го още отъ тъмни зори и го съсипвала съ работа. Момичето било милвано, галено, цѣлувано, като че ли е нѣкоя княгиня, а момчето ядѣло плесници и ритници. То получавало вечеръ по една кора твърдъ хлѣбъ и спѣло въ плѣвника. Майка му го викала Петъръ Глупакътъ, макаръ че момчето не било по-глупаво отъ сестра си.

Единъ день, следъ като Петъръ Глупакътъ — като винаги — билъ посинѣлъ отъ бой, защото въ невниманието си счупилъ една паница, той казалъ на майка си:

— Ще се махна отъ тукъ. Ти всѣки день ми казвашъ, че отъ мене нѣмало никаква полза, че за нищо ме не бивало. Карашъ ми се, биешъ ме, както се бие добиче. По-добре ще бжде да се махна. Все ми се струва, че и другаде ще намѣря това кжче сухъ хлѣбъ, което получавамъ тукъ.

— Правъ ти пжтъ, Петре Глупако! — рекла майката. — Да не мислишъ, че ще тръгна да те търся? Върви дето ти е воля! Дано намѣришъ другаде по-добро мѣсто отъ това.

На изпращане тя дала на сина си цѣлъ сомунъ хлѣбъ. Той си взелъ и единъ чукъ, който намѣрилъ на тавана, — да му служи вмѣсто оржжие, понеже нѣмалъ ножъ. Петъръ тръгналъ по свѣта да си търси щастието. Вървѣлъ день, вървѣлъ два, вървѣлъ три, додето му се свършилъ хлѣбътъ. Отбилъ се въ единъ богаташки чифликъ край пжтя — да иска работа. Дали му да цепи дърва. Тамъ прекаралъ нѣколко месеца, но после

напусналъ, защото господарьтъ билъ скжперникъ : хранилъ слугитѣ си зле и не имъ плащаль уреченото.

Петъръ Глупакътъ тръгналъ отново на пжтъ. Вървѣлъ нѣколко дня, докле стигналъ въ едно село. Тамъ се главиль ратай при попа — да му върши тежката работа. Но и въ поповата кжща не можаль да стои повече отъ нѣколко месеца ; попадията била проклета жена : за всичко, що стане, обвинявала все ратая. И отъ тамъ излѣзълъ Петъръ.

Отново тръгналъ по широкия свѣтъ. Ходиль той дълго и на много мѣста работиль все груба работа. Порастналъ, станаль много силенъ : насреца му се не излизало.

Една вечеръ, както вървѣлъ по пжтя, далечъ отъ градъ и село, видѣлъ една висока кжща, прилична на замъкъ. Приблизиль се и съзрѣлъ на прозореца три моми, че гледатъ къмъ него и се смѣятъ.

— Добъръ вечеръ, — казалъ Петъръ. — Имате ли нужда отъ ратай ? Тръгналъ съмъ да търся работа.

— Далъ Богъ добро, момко. Трѣбва ни краваръ. Ако можешъ да вършишъ тая работа, влѣзъ, та се навечеряй и преспи, а отъ утре ще се заловишъ да пасешъ кравитѣ.

Петъръ влѣзълъ въ кжщата. Нагостили го добре, — толкова добре, че той се зачудиль : не знаель, на що се дължи тая висока честь. После го завели въ една хубава спалня и му постлали меко легло. Изтегналъ се Петъръ Глупакътъ и дълго не можаль да заспи, макаръ че билъ уморенъ отъ пжтя : за пръвъ пжтъ презъ живота си лѣгалъ той на такова легло.

На зараньта момитѣ му дали цѣла торба съ мекъ хлѣбъ, печено месо и сирене, па и пълна кана съ вино. Той изкараль кравитѣ, тритѣ моми му пожелали добъръ часъ и се прибрали, а Петъръ отишълъ на полето съ кравитѣ. Деньтъ билъ хубавъ и свѣтълъ. Грѣло слънце. Петъръ се почувствуваль щастливъ. Легналъ на сѣнка подъ едно дърво и пасълъ кравитѣ до пладне. Сетне се наобѣдвалъ и — като дрѣмналъ малко — подкараль отново кравитѣ.

Но навечеръ отъ близката гора излѣзълъ единъ рицаръ. Той билъ едъръ, като исполинъ. Облѣченъ

билъ въ сребърна броня. Рицарьтъ изтеглилъ меча си и викналь на Петра :

— Кой си ти ?

— Азъ съмъ Петъръ Глупакътъ, — отвърналь краварьтъ.

— Що правишь тукъ ?

— Крави пася.

— Чии сж тия крави ?

— Не е твоя работа.

Рицарьтъ се ядосаль.

— Ще те науча азъ, кому отговаряшь тъй нахално. Ей сега ще ти отсѣка главата.

И той размахаль меча си. Но Петъръ извадилъ отъ торбата си чука и перналь съ него исполина право по челото. Рицарьтъ падналь отъ коня. Краварьтъ вързаль коня за едно дърво въ гората, съблѣкълъ бронята на рицаря и я скриль въ една пещера, а после подкараль кравитѣ къмъ кжщи, сякашъ нищо не е станало. Като се връщаль, видѣль, че и тритѣ моми стоятъ на прозореца и гледатъ къмъ него. Тѣ му махнали съ ржка още отъ далечъ. И той ги поздравиль.

Влѣзълъ Петъръ Глупакътъ вкжщи. Седнали да вечерятъ. Момитѣ запитали краваря, какъ е прекараль деня. О, той е прекараль деня отлично. Пасбището е добро: не липсва трѣва за кравитѣ. А и животнитѣ сж кротки: не щатъ много надзоръ и лесно се прибиратъ. Ами не е ли идвалъ нѣкой при него ? О, не: никой не е идвалъ, ако се не смѣтатъ чучулигитѣ и другитѣ птички, които цѣль день се навѣртатъ по ливадитѣ. Да, и единъ — два заяка сж се мѣрнали, тичайки къмъ гората. Но дали не е видѣль нѣкого да излиза отъ гората ? О, не, никого не е виждалъ да излиза. Да, да, единъ таралежъ е излѣзълъ отъ гората, но за него не заслужава да се приказва.

— Защо ме питате ? — рекълъ Петъръ. — Кой живѣе въ тая гора и кой може да излѣзе отъ тамъ ?

— Казватъ, че нѣкжде въ гората живѣелъ нѣкакъвъ си рицарь, ужъ исполинъ и много силенъ. Но ние не сме го никога виждали. Може би, той дори и не сжществува.

Тѣй казали момитѣ, но тѣ знаели, че Рицарьтъ не е измислица, защото той избиваль всички кравари,

които се главявали при тѣхъ, и никой отъ тия кравари се не връщаль вече. Затова се и зарадвали тритѣ момии, като видѣли, че иде новъ краварь; още повече се зарадвали, като го видѣли тая вечерь, че се връща живъ и здравъ и води кравитѣ. Но тѣ не казали нищо за това на Петра — да го не изплашатъ.

На другата сутринь ратаятъ изкараль пакъ кравитѣ. И тоя день миналъ благополучно. Ала когато се свечерило, отъ друга страна на гората излѣзълъ втори рицарь — по-едъръ и по-силенъ отъ първия. Той билъ облѣченъ въ златна броня. И оржжието му било златно. Още отдалечъ той изтеглилъ меча си и запиталь Петра, що прави.

— Нали ме виждашь? Крави пася.

— Чи крави пасешъ, бездѣлнико?

— Това ти не влиза въ работа, разбойнико.

Рицарьтъ се ядосаль страшно и заплашилъ Петра, че ще му отрѣже главата. Краварьтъ измъкналь и тоя пжть чука и замѣрилъ съ него конника по челото. Рицарьтъ се премѣтналь отъ коня си. Петъръ Глупакьтъ му съблѣкълъ дрехитѣ и ги скрилъ при другитѣ, а коня му вързаль за второ дърво. После си тръгналь съ кравитѣ. Момитѣ го видѣли още отъ далечъ и се развикали радостно:

— Петъръ си иде пакъ. Петъръ се връща пакъ.

И излѣзли да го посрещнатъ.

На вечерята тѣ го разпитвали дълго, какъ е прекараль деня и що е видѣлъ, но той имъ не казалъ нищо за рицаря.

На третата зарань ратаятъ изкараль отново кравитѣ на паша. Цѣлъ день работата вървѣла добре. Почнало да се мръква. Петъръ наченаль да се озърта насамъ-натамъ, но не видѣлъ никакъвъ рицарь да излиза отъ гората. И той спокойно подкараль кравитѣ къмъ кжщи. Но когато прекосявалъ часть отъ гората, за да си отиде по-скоро, той видѣлъ, че въ една висока скала се отваря врата. Петъръ отпратилъ кравитѣ да си вървятъ, а той се спрѣлъ да гледа. Любопитно му било да види, кой ще излѣзе отъ тамъ.

Малко следъ това отъ вратата се показалъ рицарь, много по-едъръ отъ първитѣ двама, на голѣмъ конь. Рицарьтъ билъ облѣченъ въ броня отъ едри алмази.

Дрехитѣ му свѣтѣли въ тъмнината. Като видѣлъ Петра, той препусналъ къмъ него коня си и извадилъ своя мечъ.

— Що правишь въ моята гора? — викналь рицарьтъ съ грѣмотевичень гласъ. — Да не си нѣкой разбойникъ?

— Правя, каквото правя; това не е твоя работа, — рекъль Петъръ Глупакътъ спокойно.

— Така ли се отвърща на господарь? Ще те науча азъ, какъ трѣбва да приказвашъ. Ей сега ще ти отсѣка главата.

Но, преди исполинътъ да замахне съ меча си, краварьтъ го ударилъ съ чука по челото и го усмъртилъ. И неговия конь завързалъ о едно дърво въ гората. Но тоя пжтъ не побързалъ да се върне вжщи, а решилъ най-напредъ да види, що има задъ оная врата, отдето билъ излѣзълъ исполинътъ.

Петъръ Глупакътъ влѣзълъ въ подземието, а то било много дълбоко: трѣбвало да слѣзе цѣли седемстотинъ и седемдесетъ и седемъ стжпала надолу, докле стигне въ една широка стая съ голѣмъ свѣтилникъ въ срѣдата и съ много врати наоколо. Поспрѣлъ се той да си почине, защото билъ уморенъ отъ това слизане въ тъмнината по толкова много стжпала. Сетне влѣзълъ въ една отъ стаитѣ. Тамъ имало станъ, който тѣче самъ всѣкакви платове, после — ножици, които кроятъ сами всѣкакви дрехи, и игли, които шиятъ сами каквото имъ дадешъ. Станътъ дотѣкавалъ единъ широкъ платъ отъ коприна, злато и сребро, но нѣмало кой да му сложи кросно съ нови конци.

— Дайте ми конци! — викаль той. — Дайте ми копринени конци, златни жици и сребърни нишки.

Петъръ взелъ три кросна съ конци и ги сложилъ на стана. Ножицитѣ докроявали три ката мжжки дрехи и три — женски. И тѣ искали още работа: свършили имъ се били платоветѣ.

— Дайте ни платове! — викали ножицитѣ. — Дайте ни вълнени платове, и ленени, и копринени. Не можемъ да стоимъ безъ работа: ще рѣждясаме и тогава за нищо нѣма да ни бива.

Петъръ сложилъ на ножицитѣ платове. Въ това

време иглитѣ, които дошивали нѣколко ката дрехи, два-три юргана, четири-петъ сѣрмени наметала и една дузина детски шапчици, се разписаха:

— Дайте ни нѣщо скроено — да го ушиемъ! Дайте ни работа! Ако не шиемъ денонощно, ще ни изтжпѣятъ върховетѣ.

Петъръ взелъ оня купъ скроени платове, що се билъ натрупалъ до ножицитѣ, и го далъ на иглитѣ. После влѣзълъ въ друга стая. Тамъ имало три печи, които сами печели хлѣбъ, три котела, които сами готвѣли всѣкакви гостби, и три тиганя, които сами пѣржели разни ястиета. Пещитѣ поискали брашно, а тиганитѣ и котлитѣ — месо и зеленчукъ. Петъръ имъ далъ. Тѣй като билъ много гладенъ, седналъ, та се наялъ добре. После миналъ въ трета стая. Тя била зеленчукова градина. Презъ цѣлата година тамъ растѣлъ всѣкакъвъ зеленчукъ. Въ четвъртата стая, която била овощна градина, зрѣбели постоянно всѣкакви плодове. Петъръ си откъсналъ и му се сторили много вкусни.

Той обиколилъ всички стаи. Въ всѣка отъ тѣхъ видѣлъ по нѣщо чудно, каквото не билъ и сѣнвалъ до тогава. Най-сетне, когато билъ решилъ вече да си върви, видѣлъ въ дъното една малка врата, много помалка отъ другитѣ, които били направени като за исполини. Тая врата била спроти човѣшки рѣстъ, но нѣмала ни брава, ни ключъ, ни дори ржчка. Натисналъ я Петъръ. Тя се не отворила. Тогава той извадилъ отъ торбичката си чука и ударилъ съ него вратата. Тя се отворила. Той влѣзълъ, а вратата се затворила тутакси сама следъ него.

Тази стая била сѣкровищница на исполинитѣ. Тя била пълна чакъ до потона съ злато, скѣпоценни камъни и чисто сребро. Петъръ не билъ виждалъ презъ живота си дори и малка купчинка жълтици, а тукъ имало цѣли купища чисто злато, каквото се не намира никжде другаде по свѣта. Той се зарадвалъ, като видѣлъ това блѣскаво злато и тия скѣпоценни камъни, които свѣтѣли като звезди. Отъ радостъ се премѣтналъ нѣколко пѣти презъ глава, както правѣлъ, когато билъ дете.

Да, всичко това било много хубаво. Но той трѣбвало да отиде при своитѣ господарки — тритѣ моми.

Защото на Петра не дохождало на умъ, че — следъ като е намѣрилъ тия съкровища, може да живѣе вече и безъ господарь.

И ето, той излѣзълъ отъ съкровищницата, миналъ презъ кржглата стая и почналъ да се изкачва по стѣпалата — по ония седемстотинъ и седемдесетъ и седемъ стѣпала, що водѣли къмъ вратата. Когато излѣзълъ на чистъ въздухъ, той заключилъ вратата и взелъ ключа. Той се смѣталъ за стопанинъ на голѣмото подземие съ чудесиитѣ въ него, защото билъ убилъ тримата исполини, прежнитѣ му господари. После отишълъ тамъ, дето билъ скрилъ рицарскитѣ премѣни. Облѣкълъ алмазната, качилъ се на най-едрия конь и препусналъ къмъ замъка на тритѣ моми.

Било късно презъ нощъта. Девојкитѣ не си били още легнали. Тѣ седѣли предъ сложената трапеза, плачели и се вайкали, че кравитѣ сж се върнали безъ краваря. Какво се е случило? Навѣрно нѣкой отъ рицаритѣ е излѣзълъ и го е убилъ.

Тъкмо въ това време се потропало на вратата. Момитѣ отворили и видѣли единъ хубавъ момъкъ, облѣченъ въ алмазна броня, на конь.

— Кой си ти, юначе? — запитала го най-голѣмата сестра.

— Азъ съмъ рицарь, който иде отъ далече и моли за подслонъ, — отвърналъ Петъръ Глупакътъ.

Момитѣ се спогледнали. Не знаели, дали да го пуснатъ по това време. Но най-голѣмата казала:

— Добре, юначе. Влѣзъ и пренощувай. Виждаме те, че си честенъ човѣкъ.

Петъръ отвелъ коня въ обора и влѣзълъ въ трапезарията, при момитѣ.

— Не ме ли познавате? — запиталъ ги той.

— Какъ ще те познаваме? Сега те виждаме за пръвъ пжтъ.

— Та азъ съмъ Петъръ. Оня, който ви пасе кравитѣ.

— Не може да бжде. Вѣрно е, че приличашъ на него, но ти не си Петъръ, нашиятъ краварь.

— Азъ пѣкъ ви казвамъ, че съмъ сжщиятъ тоя Петъръ, който уби тримата исполини.

И той разказалъ на момитѣ, какво му се случило на пасбището презъ тритѣ дня, когато пасълъ кравитѣ.

— Тия исполини бѣха и разбойници и магьосници, — рекла най-голѣмата сестра. — Тѣ крадѣха съкровища отъ всички земи по свѣта. И отъ нашия замъкъ сж откраднали много нѣщо, когато бѣха живи родителитѣ ни. Тѣ убиваха хората съ пестници и никой не смѣеше да имъ се съпротиви. Ти си наистина голѣмъ юнакъ, щомъ си ги убилъ. Блазе на оная мома, която ще се омжжи за тебе.

А Петъръ ѝ казалъ:

— Тая мома си ти.

И тѣ се оженили. Петъръ Глупакътъ си издигналъ голѣмъ замъкъ въ гората. Задна стена на замъка станала високата скала, одето се влизало въ подземието съ чудесиитѣ. Понеже билъ страдалъ много презъ живота си, Петъръ обичалъ беднитѣ. Той отворилъ вратата на замъка за всички. Всѣки можелъ да влѣзе и да се нахрани, да си вземе дрехи, да си вземе и пари, колкото му трѣбватъ: господарътъ на замъка ги не жалелъ. Неговитѣ уреди въ подземието работѣли, за да хранятъ и обличатъ мнозина, а златото му било толкова много, че имало за всѣкиго.

Петъръ се прочулъ. Славата му стигнала чакъ до най-далечнитѣ градове на оная земя. Мнозина отивали — просто отъ любопитство — да видятъ чудния му замъкъ и да хапнатъ отъ ония ястия, по-вкусни отъ които нѣмало никжде.

По едно време въ селото, дето живѣела Петровата майка, завилнѣла чума. Хората умирали, падали поснопица. Майката и дѣщерята избѣгали, за да се спасятъ отъ болестята. Дълго се лутали тѣ, както се луталъ нѣкога си Петъръ Глупакътъ, и най-сетне чули, че близо до града, дето били изпаднали, има нѣкакъвъ чуденъ замъкъ; всѣки може да отиде тамъ, да се нахрани и да се облѣче, па дори да получи и пари, които господарътъ раздава съ щедра ржка. Майката и дѣщерята се запжтили за тамъ.

Една вечеръ тѣ пристигнали въ замъка. Посрещналъ ги младъ мжжъ — усмихнатъ и любезенъ. Той ги позналъ, но тѣ — разбира се — не го познали. Кой може да допустне, че тоя богато облѣченъ господаръ,

съпругъ на жена-хубавица, е сжщиятъ Петъръ Глупакътъ, който преди години е ялъ бой за всѣка постжпка? Не, това не може да бжде. Петъръ Глупакътъ сега работи нѣкжде като ратай или е загиналъ, може би, отдавна.

Господарътъ на замъка разпиталъ жената и момата, кои сж и откжде идатъ. Тѣ му казали. А той рекълъ:

— Слушалъ съмъ за това село. Струва ми се, че отъ тамъ бѣше родомъ Петъръ Глупакътъ.

— Петъръ Глупакътъ ли? — викнала очудено майката. — Че той ми е синъ. Откжде го познавашъ?

— Мина преди време отъ тука.

— Накжде отиде?

— Не знамъ. Не го питахъ.

— Охъ, клетиятъ! Здравъ ли бѣше?

— Здравъ като чиликъ.

Майката въздъхнала, па рекла:

— Добро момче бѣше Петъръ, но азъ — трѣбва да си призная — се отнасяхъ зле къмъ него. Прогонихъ го още на младини. Слушаше ме той, моятъ Петъръ, а азъ го постоянно корѣхъ и биехъ. Дали си спомня още за мене, или ме е забравилъ?

— Спомня си. Той ми каза, че ималъ майка и сестра. Да той ми разказа, що е претеглилъ. Дълго се луталъ по свѣта, докле накрай попадналъ въ единъ замъкъ — ей она, който стърчи тамъ, отвждъ поляната. Главилъ се краваръ у три добри моми. Случило му се да убие трима великани и да имъ завладѣе имотитѣ. Издигналъ си после ей тоя замакъ, дето сте сега, и се оженилъ ей за тая жена, която е моя жена. Да, мамо, Петъръ Глупакътъ съмъ азъ.

Трима юнаци

руска приказка

Имало една бабичка. Тя си имала синъ — Фома Беренниковъ. Излѣзълъ единъ день да оре. Коньтъ му билъ слабичъкъ — живъ да го оплачешъ, само кожа и кости. Съжалилъ се надъ него Фома, тежко му станало да мжчи кончето. Седналъ покрай нивата. Гледа — по тора се насъбрали много мухи: летятъ, бръмчатъ, кацатъ отъ едно мѣсто на друго.

Вдигналъ Фома остена, че — като замахналъ — избилъ много мухи само съ единъ замахъ.

— Колко ли ще сж? Чакай да ги преброя!

Почналъ да брои Фома мухитѣ. Той можель да брои до петдесетъ. Но знаелъ, че има по-натамъ и сто, и двесте, и петстотинъ. Броилъ, броилъ, наброилъ до петстотинъ мухи. А още много останали непреброени.

— Кой ще ти брои другитѣ? Тѣ нѣматъ брой!

Върналъ се Фома Беренниковъ при коня. Гледа — по него накацали конски мухи. Преброилъ ги: дванадесетъ. Избилъ ги до една.

Станало му много драго, че е такъвъ юнакъ. Помислилъ, помислилъ, па решилъ да се отдаде на юначество. Отишълъ си вжши и казалъ на майка си:

— Дай ми, мамо, майчината си благословия: по юначество ще тръгна. Днеска видѣхъ, за що съмъ билъ роденъ. Дребна сила избихъ толкова, че брой нѣма. А и дванадесетъ силни юнака повалихъ мъртви съ единъ замахъ. Благослови ме за юнашки подвизи. Не е за юнакъ като мене да оре земята — то е селяшка работа.

Благословила майката Фома Беренниковъ за воински подвизи и юнашки приключения. Но той билъ беденъ: нѣмалъ си дори и оржжие. Добре, че ималъ поне конь. Завързалъ юнакътъ единъ вехтъ сърпъ, па го преметналъ презъ рамо. Обесилъ на пояса си торба отъ лико, а въ нея пхналъ тжпия ножъ, съ който баща му преди години — когато билъ живъ — колѣлъ за Гергьовдень агнета. Яхналъ се на коня и тръгналъ.

Върви Фома Беренниковъ по царския пѣтъ, навлиза въ непозната страна. Срѣща високъ дървенъ стълпъ. Спира се юнакътъ — да остави белегъ, та да се знае, че е миналъ презъ тамъ. Бръкналъ въ джеба си, напипалъ кжсче тебеширъ. Написалъ съ него на стълпа :

„Мина отъ тукъ юнакътъ Фома Беренниковъ, който убива наведнѣжъ дванадесетъ силни юнака, а по-слабитѣ не могатъ се преброи. Който смѣе, нѣка му излѣзе на срещу.“

Написалъ и потеглилъ по-натамъ. Ето, че по сжщия пѣтъ миналъ втори юнакъ — Иля Муромецъ, който билъ наистина надвилъ много юнаци, единъ отъ другъ по-страшни. Стигналъ до стълпа, спрѣлъ се, прочелъ написаното. Па си рекълъ :

— Личи си, че го е писалъ истински юнакъ: не хаби ни злато, ни сребро, а пише само съ тебеширъ. Но азъ отде да взема тебеширъ? Нищо, ще напиша съ сребро. И написалъ :

„Следъ Фома Беренниковъ мина юнакътъ Иля Муромецъ. Който го не познава, по-добре и да го не срѣща.“

Написалъ и потеглилъ по-натамъ. Настигналъ скоро Фома Беренникова и го запиталъ :

— Можщи юначе, Фома Беренниковъ! Кжде да яздя: отпредъ ли или отзадъ?

— Върви отзаде! — отговорилъ мрачно Фома.

— Гордъ е тоя юнакъ, — си помислилъ Иля Муромецъ. — Добре, че ми позволи да яздя следъ него.

Ето, че по сжщия пѣтъ минава трети юнакъ — Альоша Поповичъ, който сжщо билъ надвилъ въ бой много юнаци. Стига до стълпа и се спира, да прочете написаното отъ двамата. Прочита и се замисля. Добри надписи. Познава се веднага, че сж ги писали сжщински юнаци. Изважда Альоша Поповичъ отъ джеба си чисто злото и написва :

„Следъ Иля Муромецъ мина юнакътъ Альоша Поповичъ. И смъртъта се бои отъ него.“

Написалъ и потеглилъ по-натамъ. Настигналъ скоро Иля Муромецъ и го запиталъ :

— Кажи ми, кажи, Иля Муромецъ: отпредъ ли да яздя, или отзадъ?

— Не питай мене, а моя по-голѣмъ братъ — Фома Беренниковъ: той е по-юнакъ отъ мене.

Альоша Поповичъ запиталъ Фома Беренникова:

— Смѣли юначе и непобедими войводо, Фома Беренниковъ! Кжде ще посочишъ на Альоша Поповичъ да язди. Отпредъ ли или отзадъ?

— Мини отзадъ!

Ето че тримата юнаци вървятъ съ конетѣ по царския пѣть, минаватъ презъ непознати земи и виждатъ градове и села, каквито не сж видѣли до тогава. Тѣ сж и тримата мрачни и строги, защото Фома Беренниковъ е мраченъ и строгъ. Най-сетне юнацитѣ навлизатъ въ зелени градини. Спиратъ се тамъ на почивка. Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ изопватъ бѣли палатки, а Фома Беренниковъ си закача на едно дърво ямурлука и сѣда подъ него.

— Тѣй съмъ свикналъ, — казва той. — Не обичамъ да си угаждамъ. Юнакътъ трѣбва да спи винаги на вѣтъръ и на студъ, че да бжде на щрекъ.

Тия градини били на единъ силенъ царъ — Бѣлия Царь. Единъ отъ неговитѣ подвластни крале — коваренъ и невѣренъ — му обявилъ война и повелъ срещу него безбройна войска и шесть могжщи юнака. Изплашилъ се Бѣлиятъ Царь. Пратилъ на Фома Беренниковъ писмо, а въ писмото пишело:

„Съ мене воюва невѣренъ кралъ. Нѣма ли да получа отъ васъ помощъ?“

Фома разпечаталъ писмото и го зачелъ. Но той едва-едва можелъ да прочита — и то печатни букви: ржкописни не разбиралъ яко.

— Разбрахъ, — рекълъ, — що пише, но вижъ и ти, брате Иля Муромецъ.

Прочелъ Иля Муромецъ писмото и рекълъ:

— Бѣлиятъ Царь иска помощъ: нападналъ го е неговъ подвластенъ кралъ. Нали това иска да каже, брате Альоша Поповичъ?

Взелъ Альоша Поповичъ писмото и го прочелъ.

— Да, — рекълъ, — това иска да каже. Помощъ иска. Научилъ се е, че въ градинитѣ му си почиватъ трима юнаци. Моли ни да му помогнемъ.

Фома Беренниковъ поклатилъ глава и рекълъ на пратеника, който билъ донесълъ писмото:

— Добре.

Ето, че кралятъ настъпва съ страшна сила близо до града. Идватъ Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ при Фома Беренниковъ и му казватъ :

— Голѣма вражеска сила излиза противъ царя, въ чиито земи сме. Трѣбва да го защитимъ. Обещахме му. Самъ ли ще отидешъ, или насъ ще пратишъ ?

— Върви ти, Иля Муромецъ !

Отишълъ Иля Муромецъ. Всички избилъ. До единъ.

А следъ това невѣрниятъ краль довелъ още шестима силни юнаци и безбройна войска. Тръгналъ къмъ града. Тогава Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ отишли при Фома Беренниковъ и му казали :

— Кажи, кажи, Фома Беренниковъ, що да правимъ ? Нова сила — страшна и безбройна — е довелъ невѣрниятъ краль. Самъ ли ще излѣзешъ или насъ ще пратишъ ?

— Върви ти, брате Альоша Поповичъ !

Яхналъ се Альоша Поповичъ на коня си, припналъ къмъ вражеската войска и се размахалъ съ меча си налѣво-надѣсно. Избилъ всички: и шестимата могъщи юнаци, и безбройната войска. До единъ.

Тогава невѣрниятъ краль се стресва и си казва :

— Не може тъй. Едного трѣбва да пратя, но да бжде юнакъ надъ юнаци. И да му кажа, какъ да се бие.

Ималъ той единъ юнакъ, отъ всички най-силенъ. Отъ него треперѣли седемъ царства. Събралъ кралятъ безбройна воинска сила, па повикалъ юнака надъ юнаци и му казалъ :

— Слушай ! Знамъ ти силата : голѣма е. Но рускиятъ юнакъ ни бие не съ сила, а съ хитростъ. Каквото го видишъ, че прави, и ти прави същото. Тъй ще му надвиешъ.

Тръгва войската къмъ града. Дохождатъ Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ при Фома Беренниковъ и му казватъ :

— Страшенъ бой се готви. Могъщъ юнакъ — отъ всички силни най-силенъ — е пратилъ невѣрниятъ краль. И сила неизброима лети подире му. Самъ ли ще излѣзешъ или насъ ще пратишъ ?

— Самъ ще излѣза. Доведете ми коня !

Конетѣ на двамата юнаци вървятъ по ливадитѣ и пасатъ трѣва, а коньтъ на Фома, изгладнѣлъ отъ годи-

ни недояждане, стои надъ яслитѣ и се тѣпче съ овесъ. Пристѣпилъ Иля Муромецъ къмъ коня, а лакомиятъ конь почналъ да го хапе и да рита: не ще да се мръдне.

Ядосалъ се Иля Муромецъ, хваналъ коня за опашката, па го хвърлилъ въ ливадата, отвждѣ плета. Альоша Поповичъ му рекълъ:

— Ако ни види Фома Беренниковъ, какъ му подхвърляме коня, тѣсно ще ни стане въ царьовитѣ градини.

И отвели коня на Фома Беренниковъ.

Фома Беренниковъ — юнакътъ, който поваля дванадесетъ най-силни юнаци и избива неизброима сила само съ единъ замахъ, — се яхва на коня си, па си казва по пжтя:

— Толкова ми бѣше животътъ. Що ми трѣбваше да се хваля? Кога съмъ видѣлъ юнакъ и кога съмъ се билъ съ юнаци? Ще си вържа очитѣ: тѣй по-добре ще посрещна лютата смъртъ; нѣма да ме е толкова страхъ.

Завързалъ си очитѣ съ кърпа, прилепилъ се о гърба на коня и го подкаралъ къмъ бойното поле. Кралъвиятъ юнакъ видѣлъ това и си казалъ:

— Я го вижъ ти! Истински юнакъ! Очитѣ си вързалъ — значи, на себе си се надява. Чакай, чакай! И азъ ще си вържа очитѣ.

Тъкмо си връзва той очитѣ и подкарва едрия си конь, на Фома омръзва да чака; той си смѣква кърпата, вижда юнака съ вързани очи, изтегля му меча и съ него му отсича главата. После му хваща коня и понечва да го яхне, но не може: оня конь е много високъ. Тогава го връзва за стогодишенъ джбъ, покатерва се на дървото и отъ тамъ скача на седлото.

Щомъ усѣтилъ коньтъ на гърба си новъ ездачъ, дрѣпналъ се, подскочилъ и изтрѣгналъ джба съ корена му, па го повлѣкълъ подире си.

А Фома Беренниковъ вика изъ цѣло гърло:

— На помощъ! На помощъ!

Вика той двамата си побратими-юнаци, защото го хваща страхъ, че коньтъ ще го хвърли всрѣдъ войската и тамъ ще загине Фома Беренниковъ. Но Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ, като виждатъ станалото и като чуватъ гласа, казватъ си:

— Вижъ го, какъ хитрува! Ужъ има нужда отъ помощъ! Нарочно вика тѣй, за да се подиграе съ войската.

Вражеската войска се наистина уплашва и побѣгва. А коньтъ на Фома Беренниковъ лети, като буря, тѣпче ги съ копита и ги убива съ стогодишния джбъ. Всички паднали мъртви. Всички. До единъ.

Но що да прави Фома Беренниковъ? Какъ да спре коня? Ето че го посрѣщатъ двамата му побратими, спиратъ коня и поздравяватъ юнака за победата; такава победа не се е ни видѣла, ни чула.

Прибиратъ се тримата юнаци въ стана. А кралътъ пише на Фома Беренниковъ писмо и му го праща съ голѣми подарѣци. Писмото гласи:

„Ти си наистина юнакътъ надъ вси юнаци, силниятъ — най-силенъ отъ всички силни. Нѣма да се бия никога съ твоитѣ побратими. Приеми подарѣцитѣ.“

Това и търси Фома Беренниковъ. Той се е вече заклелъ въ сърдцето си да се не бие — не само съ тоя кралъ, а — съ никого.

А той имъ казва:

— Стига сме стояли въ градинитѣ на царя. Да се явимъ предъ свѣтлото му лице.

Яхватъ се тримата на конетѣ и тръгватъ къмъ двореца.

Стигатъ до двореца. Побратимитѣ казватъ на войводата:

— Слѣзъ отъ коня и отиди при царя самъ. Не е редно трима да отиваме.

Слиза Фома отъ едрия конь и влиза въ двореца. Отвеждатъ го право при царя.

— Съ какво да те наградя? — пита го Бѣлиятъ Царь. — Ти ми спаси царството. Кажу: що искашъ? Вземи злато отъ хазната ми колкото ти е воля, половината ми царство, или хубавицата княгиня — моята дъщеря.

— Дай ми княгинята, — рекълъ Фома Беренниковъ — и покани на сватба по-малкитѣ ми побратими: Иля Муромецъ и Альоша Поповичъ.

Голѣма сватба станала. Оженилъ се Фома Беренниковъ за хубавицата княгиня, а своитѣ побратими назначилъ пълководци. Дълго и щастливо живѣлъ той съ княгинята и чакъ до смъртъта си се славѣлъ като силенъ юнакъ, отъ вси юнаци най-могъщъ и най-безстрашенъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	стр.
Княгиня-магьосница — нѣмска приказка	3
Тримата слѣпци и хитрецъ — френска приказка	26
Долината на призрацитѣ — френска приказка	34
Князь и слугиня — английска приказка	43
Хубавата печка — нѣмска приказка	51
Бабиното пѣтле — руска приказка	64
Глулавъ синъ — италианска приказка	68
Въ подземното царство — малоруска приказка	76
Блатното царство — руска приказка	85
Петъръ и тримата исполини — нѣмска приказка	97
Трима юнаци — руска приказка	106

